دا نمـــرودي شـــوم تدبیرونـــه راتـــه هـــیڅ نـــه ښـــکاري
د وخـــت خلیـــل یمـــه انګـــار تـــه هرکلـــی وایمـــه
زه د ســـپیڅلي شـــهادت مـــسته جذبـــه لرمـــه
مـــرګ ســـره مینـــه کـــوم دار تـــه هرکلـــی وایمـــه
مفتون

توره بوره

درې میاشتنۍ

اتم کال ځلورمه، پرلپسې دوه دېرشمه، جدي، دلوه، حوت ۱۳۹۰

۲۰۱۱ کال د ویښتابه غورځنګونه او د پدلونونو لړ

غربت... د اقتصادي نظامونو لپاره ستره ننګونه

د ښکپلاک لس کلنه کیسه او د ناخوالو لړۍ

مصری انقلاب...له ځپسکې وتل

در قطر خطر است و در خَطَر خُطُر

دوه جمهور رئیسان دوه شهیدان

مفتون:

ځپله مسلمانه درنه ټولته دنیا والو ته سپکه مه اڅوروۍ !

وروستۍ پېښې؛ د امریکایي جنون تاریخي ځانګړ تیاوې

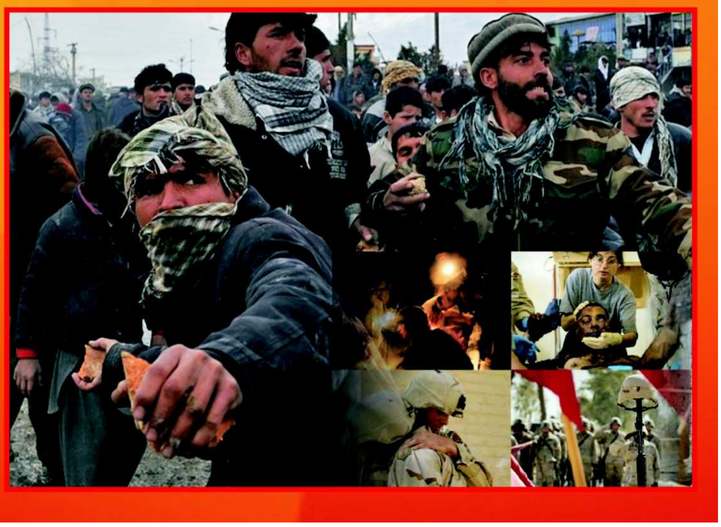

بسم الله الرحمن الرحیم

سرمقاله

وروستۍ پېښې؛ د امریکایي جنون تاریخي ځانګړتیاوې

د معتقداتو توهین...قتل عام...له ژبې او وعدې اوښتل...

دا د امریکا ځانګړې تاریخونه دي..دا د امریکا کلچر دی. دا چې امریکا په هر لحاظ د یهودو په لاس کې ده، نو ځکه خو یې پورتنۍ ځانګړتیاوې راخپلې کړې. دا سې نورې ځانګړتیاوې هم شته چې امریکایان وربانده ویاړي او په انساني تاریخ کې تر ټولو تور باب دی:

مفاد پالنه(پراګماتېزم)...دروغ...وحشت...حقد او بغض...د ماتې پرمهال سخت انکسار او ذلت...

دا هم د یهودو ستر مواصفات دي او امریکایانو ترې په یارانه کې راخپل کړې. امریکایان د خپلې ګټې غله دي، هغه که د چا د سر په بیه تمامیږي او که د چا د ناموس په بیه؛ که احیانا په خپله د امریکایي د ناموس په بیه تمامیږي هم، نو پښه نیولی کیږي ځکه نه، چې امریکایان ناموس نه پېژني...

هغه قوم چې د بل پر ناموس او سر زړه نه خوږوي، معنا یې همدا ده، چې دا یو اصیل قوم نه دی، دا زموږ د پښتو په اصطلاح کم اصلان دي، چې په لومړي سر کې یې د خپل ناموس او اجتماعي اقدارو نه پېژندنه او نه مراعتونه ده...

امریکایان په افغانستان کې د هغو کم اصلانو په یارانه کې پاتې دي، چې پرون یې د جهاد په نامه د هر کس وناکس دروازې ته ودرولو او نن نتیجتا په هغې بې ناموسۍ کې مبتلا دي، چې عاقل مسلمان ورڅخه پنا غواړي.

دا د تاریخ تور ټلي چې حتی د "کفر بواح" په څرګندېدو هم نه ښوري؛ یوائې دا نه، چې نه ښوري، بلکې بالعکس د مسلمان ملت د طبیعي عکس العمل په څرګندېدو په ډېره غلامانه لهجه وایي چې: دا لاریونونه د پردیو په ګټه دي ! !؟؟

ګویا ددوی ارتداد تر هاغې کچې رسېدلی چې اسلامي احساس یې کاملا ورنه تروړلی...دوی که څه هم په قول او دعوه کې د مسلمانۍ اظهار کوي، خو عمل یې د دوی په کفر او شرک دلالت کوي، دوی نه د حاکمیت قضیه کې مسلمانان دي، نه د خلافت موضوع کې او نه هم د قرآني لارښوونو له مخې د "جبت او طاغوت" په تعریف کې مسلمانان دي...

درځئ د صهیوصلیبي قواو پر مټ راغلې دموکراسي او ورنه زموږ ټپ اندي متاثرین د خپل ذره بین لاندې راولو او نور یې د یوه ملي قیام په بڼه له خپلې خاورې رسوا وباسو !

د ښکیلاک لس کلنه کیسه او د تاخوالو لړۍ

ظریف افغان

د سپتمبر د یوولسمې له پېښو وروسته، چې امریکا او د هغې نړیوالو متحدینو وپتېیله، چې پر افغانستان یرغل وکړي؛ له هر څه مخکې یې د اسلامي امارت له مخالفې جبهې سره اړیکې ټینګې کړې. امریکایانو د سپتمبر له یوولسمې کابو میاشت وروسته خپل استازي پنجشیر ته واستول، څو د اسلامي امارت پر ضد د هغوی ملاتړ راخپل کړي. شمال ټلوالې(متحده جبهه) هم د سپتمبر پر نهمه نېټه خپل کاریزماتیک مشر له لاسه ورکړ؛ هغوی هم یتیمان شوي وو، هر کس و ناکس یې د مشرۍ سیالي کوله. امریکایانو هم له دې ګډوډۍ بشپړه ګټه پورته کړه.

امریکایانو د تش په نامه متحدې جبهې سره معامله پیل کړه. امریکایي چارواکي پوهېدل، چې هغوی به د دوی غوښتنې ته مثبت ځواب وایي، ځکه له پنځو کلونو راهیسې پر دې نه وو توانېدلي چې د طالبانو پر ضد پرمختګ وکړي. له هیلې سره سم، د امریکایانو او قسیم فهیم مذاکراتو نتیجه ورکړه؛ د دواړو په همغږۍ د افغانستان پر ضد یرغل پیل شو. څرګنده وه، چې اسلامي امارت د یوویشتمې پېړۍ پر ټکنالوژۍ سمبال پوځ پر وړاندې د یو برحاله دولت په توګه مقاومت نه شوای کولای.

امریکایانو د افغانستان په جګړه کې تل د ښې حکومتدارۍ د رواغجن شعار زمزمه کړی، ولې لس کلنې تجربې هر څه ډېر ښه څرګند کړل. لس کاله وروسته د اوسني حکومت برېڅي د نظام بدلون غواړي، فساد ورځ تر بلې مخ پر زیاتېدو دی او ټاکنې تل له لانجو سره ملې وي.

په افغانستان کې د امریکایانو کړنې

په افغانستان او عراق د امریکا له یرغلونو وروسته ټولو ته په ډاګه شوه، چې امریکایان هسې د بشر د حقوقو او آزادۍ شعارونه ورکوي. دوی د خپلو ګټو لپاره حاضر دي هر ډول انساني ارزښت تر پښو لاندې کړي . په افغانستان کې امریکایي مظالم بې شمېره دي. په دې لنډه لیکنه کې د څو څرګندو ناخوالو د بربنډولو هڅه کوو.

د ممنوعه وسلو کارونه

امریکایانو په افغانستان کې له خپلو ټولو وسلو او وسایلو څخه کار واخیست، تر دې چې ځینې داسې وسلې یې هم وکارولې چې په ګرده نړۍ کې یې کارونه بنده ده. په ځینو سیمو کې یې د (ډایسي کټر) بمونه وکارول چې وزن یې د لسو او پنځلسو ټنو(یوټن له زر کیلو سره برابر دی) پورې و. دغه بمونه له تر ټولو خطرناکو دودیزو بمونو څخه ګڼل کېږي. کله چې امریکایانو دغه بمونه پر طالبانو او القاعدې د توره بوړې په غرونو کې وغورځول، تر اویا یا اتیا کیلو مترو پورې یې د کورونو دېوالونه او کړکۍ خوځولې ! د بمونو لوړ ږغونه د دې سبب شول چې سیمه کې یو شمېر نژدې اوسېدونکو خپل عقلي توازن له لاسه ورکړ.

د یو شمېر بهرنیو مؤسسو کارکوونکي وایي، چې متخصصینو د توري بوړې سیمه معاینه کړه، چې د اوبه شوي یورانیم آثار یې پکې وموندل. امریکایي الوتکو یوازې د پنځه اونیو په جریان کې د طالبانو پر لومړۍ کرښې له شپږ سوو ډېر خوشه یې بمونه وغورځول. دغه بمونه د افرادو، نقلیه وسایطو، نظامي اډو او د سون د موادو د زېرمو پر ضد وکارول شول. له ګردو بده یې لا دا چې هغه بمونه د خوړو موادو ته ورته وو، امریکایانو له جګړې مخکې پر تبلیغاتي جګړې لاس پورې کړ، چې خلکو ته به د خوړو قوطي له بره ورغورځوي؛ ځینو خلکو داسې انګېرله چې دا هماغه د غذا قوطي دي . له دې کبله زیات شمېر کوچنیانو خپل ژوند له لاسه ورکړ.

په افغانستان کې امریکایي ځواکونه ډېرې ناپېژندلې وسلې وکارولې. پورته د امریکایي وحشت څو نمونو ته لنډه اشاره وشوه، که په راتلونکي کې په دې اړه د نظامي چارو متخصصینو له لوري منظمې سروې ترسره شي، شاید له ډېرو پټو مظالمو هم پرده پورته کړي.

ډله ییزې وژنې

په شمال کې یوازې له امریکایي ځواکونو سره تر اوو زرو پورې طالب اسیران وو. په افغانستان کې د بهرنیو ځواکونو ویاند (کنټون کیس) په اسلام آباد کې (۲۱\۱۲\۲۰۰۱ز) خبریالانو ته وویل، چې نړیوال ځواکونه یوازې شمال کې

اوه زره طالب بندیان لري. دغه شمېره له هغو بېله ده چې د امریکایانو افغانو اجیرانو ته تسلیم شول. امریکایانو او د هغوي لاسپوڅو افغاني لوړو له دغو طالب بندیانو سره داسې وحشیانه چلند خپل کړ، چې هر ډول انساني او بشري معیارونه یې تر پښو لاندې کړل. دوی اسیران حتی په کوڅو، بازارونو کې د خلکو په مخکې شهیدان کړل.

د بش د ادارې د دفاع وزیر، رمسفیلډ ویل، غواړو طالب بندیان یا ووژل شي او یا بندیان شي؛ هغوی ته به اجازه ورنه کړل شي چې خپل ناوړه (!) اعمال په نورو ځایونو کې ترسره کړي!! له دغو څرګندونو څخه د هغه هدف دا و، چې د دوی په ولکه کې د طالب اسیرانو برخلیک له مرګ پرته بل څه نه دی. برسېره پر امریکایي ځواکونو، یو زیات شمېر طالبان رشید دوستم ته تسلیم شول. دوی تړون کړی و، چې طالبان به خپلې وسلې دوستم ته سپاري او دوی به خپلو کلو او بانډو ته په امن ځي او خارجي اسیران به خپلو هېوادونو ته لېږدول کېږي. ولې دوستم پر خپلې خبرې ونه درېد. د دوستم وحشي ځواکونو پر طالب اسیرانو داسې نادودې وکړې، چې انسان یې په اورېدو نارامه کېږي! یو شمېر یې په ډزو شهیدان کړل، ځیني یې په کانتینرونو کې واچول، پر هغوی هوا قید شوه او د هوا د بندښت له امله په شهادت ورسېدل. یو خبریال د دې دردونکې صحنې کیسه کوي: کله چې طالبانو سقوط وکړ د شبرغان زندان ته ولاړم؛ په حقیقت کې زندان د اته سوو بندیانو لپاره ساز شوی و، ولې دوستم پکې څلو زره بندیان ځای کړي وو!! هلته نه اوبه وې او نه نور د اړتیا وړ خواړه. خبریال زیاتوي: ما ولیدل چې د ډېرو لاسونه او پښې ټپي وو، د لامل پوښتنه مې وکړه، وې، کله چې د دوستم ځواکونو ته تسلیم شوو، موږ یې په کانتېنرونو کې بار کړو، په هر کانتېنر کې یې له سلو ډېر کسان بار کړل. کله چې یې زموږ پر مخ د کانتېنر ور راپورې کړ، له څو شېبو وروسته د کانتېنر هوا زموږ لپاره کفایت نه کاوه او له بلې خوا ټول تږي شوي وو، اوبه نه وې؛ نو بله چاره نه وه، پر خپلو پښو او لاسونو مو خولې لګولې چې کله سوري شي، څو وینه ترې راووزي چې زموږ حلق تازه کړي!!

بندي کول او تحقیر

امریکایانو په افغانستان او عراق کې په خپلو زندانونو کې داسې مظالم ترسره کړل چې د یوویشتمې پېړۍ له انسان څخه یې د تېرو تاریخونو مظالم هېر کړل. د شلمې پېړۍ په نیمایي کې نامتو مسلمان لیکوال او ادیب، شهید سید قطب له امریکا لیدنه کړې وه. اروابښاد قطب د خپلې لیدنې یادونه او خاطرې لیکلې وې. لیکوال په خپلو خاطراتو کې د هغه مهال د ډېرو د نظر پر خلاف امریکایان وحشي او بې فرهنګه ملت ګڼلی و. په رښتیا هم چې هغه مهال

نړیوالو امریکایان متمدنه او بافرهنګه خلک ګڼل. نن، تقریباً شپېته کاله وروسته د اروانښاد قطب خبره رښتیا کېږي.

امریکایانو له اسیرانو سره داسې نادودې وکړې چې د دوی پر خپلو لاسونو جوړ د بشر نړیوال سازمانونه یې اړیستل چې د دوی پر کړنو نیوکې وکړي. په ظالمانه ډول د اسیر تړل، بربنډول، د دیني ارزښتونو سپکاوی کول، بې حده تعذیب ورکول او داسې نور هغه څه دي چې امریکایانو ترسره کړل. د سنګر د طالبانو برسېره دوی داسې طالبان هم نیولي وو چې پر ملکي دندو بوخت وو، د مثال په ډول ملا عبدالسلام ضعیف د طالبانو د حکومت سفیر په اسلام آباد کې، چې له سفارتي مصؤونیته هم برخمن و، بیا هم دوی ونیوه، کلونه یې پرې په ګوانتانامو کې تېر کړل.

د امریکا د تحاوز پر مهال، زیات شمېر افغانان بندیان او یا هم ووژل شول، کورونه وران شول او ډول ډول بمونه پرې وورول شول. ولې له تېرې وروسته او د حامد کرزي د حکومت له منځ ته راتګ څخه پس که څه هم د نیولو او شهیدانولو ظلمونو دوام درلود، مګر تر ډېر دوی پر اخلاقي مفاسدو خپرولو ډېر ترکیز کړی دی .له لس کلن اشغال وروسته اوس خصوصاً په ښارونو کې او بیا په پلازمېنه کې، د خلکو پر اخلاقو ډېر ناوړه اثر پرېوتی دی.

په افغانستان کې لوېدیځ پالنه

په افغانستان کې د امریکا له یرغل وروسته، د غرب مېشتو ټکنوکراتانو او داخلي جنګسالارانو په اشتراک یو حکومت جوړ شو. د وخت په تېرېدو سره د زړو جنګسالارانو شکلونه هم ټکنوکراتانو ته ورته کېدل. دوی هڅه کوله چې ځانونه د هغوی په څېر متمدن(!) و ښیي. د دې کرغېړن امتزاج په نتیجه کې منځ ته راغلی حکومت بې له فساد، جنایت او بې کارۍ ولس ته نور څه نه دي راوړي. ملیاردونه ډالر امریکایي او نورې پیسې چې نظام ته ورکړل شوي دي، څه امریکایانو وړي او څه داخلي جګړه پالو غلو او متمدنو (!) تکنوکراتو غلا کړي دي. د ولس په ژوند کې هېڅ د پام وړ بدلون نه دی راغلی. چون ولس مسلمان دی، دوی نه شوای کولای چې اسلام په ښکاره څنډې ته کړي، د ځینو له ژبې د ((نوي اسلام یا اسلام نوین= ماډرن اسلام)) الفاظ اورېدل شوي دي.

((ماډرن اسلام)) لوېدیځ ډېر یاداوه، څو د اسلام داسې یو ((ماډل)) معرفي کړي چې په هغې کې نه سیاست وي، نه اقتصاد ؛ په ټوله کې اجتماعي مسایل له اسلام څخه لرې کړي.

زیات شمېر افغانان د لوېدیځ پالنې په رنځ اخته شول. د دوی په ذهنونو کې د ټکنالوژۍ تر څنګ امریکایي دود، دستور او عنعناتو هم لوړ ځای ونیوه. دوی په فکري لحاظ دومره امریکایي شوي چې که امریکا نن له افغانستان څخه وزي هم دغه لوېدیځ ځپلي کولای شي، د هغوی دندې په احسن ډول ترسره کړي. د

کرزي د حکومت په اوایلو کې د لوړو زده کړو وزیر، شریف فایض، په رڼا ورځ خبریالانو ته وویل، چې د ده له نامه سره که ((محمد)) یاد نه کړي ښه به وي، چې یوازې پر شریف فایض کفایت وکړي!!! د ده په څېر ډېر زاړه لوېدیځ ځپلي له امریکایانو سره راوستل شول، چې کورنۍ یې په لوېدیځ کې وې او دوی هم یوازې له خپلو بکسونو سره راغلي وو، چې که ورځ بده شي، دوی به تر هرچا مخکې په تېښته بریالي شي.

مبتزلې رسنۍ

د امریکایانو له راتګ سره سم، زیات شمېر رسنیو په کار پیل وکړ. تقریباً تر پنځه سوو پورې چاپي رسنۍ منځ ته راغلې. چاپي رسنۍ تر ډېره د ډلو ټپلو، شخصیتونو او ځینو نورو ټولنو له خوا خپرېدې. ډېری چاپي رسنۍ د خلکو تر منځ د بې اتفاقۍ او سمتي او ژبني واټنونو په خپرولو لګیا دي. زیات شمېر یې مشخصو ډلو ټپلو ته په خدمت بوخت دي.

دویم قدم کې راډیوګانې دومره زیاتې شوې چې ولس یې تقریباً له اخلاقي بحران سره مخامخ کړ. د امریکایي ډالرو په زور ګڼې راډیوګانې جوړې شوې، ولې هېڅ مفیدې خپرونې یې نه دي لرلې. له لس کلن ښکېلاک سره زیات شمېر ډمان هم پیدا شول، راډیوګانو ته ښه مصروفیت همدا شو چې له سهاره تر شپې تکراري او کلېشه یي خپرونې نشر کړي. آرمان راډیو چې د ښکېلاک په لومړي کال جوړه شوه، د دې ښه مثال دی.

تر اوسه د ټلویزیونونو شمېره یوازې په پلازمینه کابل کې تر پنځه ویشتو پورې رسېږي. که ولایتي ټلویزیونونه هم وشمارو، بیا یې نو شمېره شاید تر پنځوسو ورسېږي. د ټلویزیونونو حال هم تر راډیوګانو ښه نه دی. اکثر پر دې بوخت وي، چې پښتو او دري ته راژباړل شوو، پښتو او دري فلمونه خپاره کړي. یا یو شمېر ټلویزیونونه د ځینو پخوانیو جګړه مارو ډلو د سرخېلو دي، چې د دغو بې شخصیتو انسانانو د ښه برېښولو لپاره په کار بوخت دي.

د ژبنۍ، سمتي او قومي احساساتو پارول

افغانانو د تاریخ په اوږدو کې د یو دین د پیروانو او د یو ملت د غړو په توګه سره د ورونو په څېر ژوند کړی دی. د ګاونډیو هېوادونو په پرتله زموږ ملي وحدت تر ډېره پیاوړی دی. زموږ د ملي وحدت اساس پر اسلام ولاړ دی. اسلام د افغانستان د خلکو د نه نوي فیصده نه د ډېرو دین دی. له اسلام وروسته افغانانو د هېواد د آزادۍ د ساتلو لپاره یوځای له یو بل سره اوږه پر اوږه قربانۍ ورکړي دي . موږ د اسلام له نظره یو ملت یو. د ملت د نویو تعریفونو پر بنسټ هم موږ ګرد یو ملت ګڼل کېږو. افغانان، مشترک دین لري، مشترک تاریخ لري، درد یې مشترک دی او ښادي یې هم ګډه ده، کله چې د یوې

سیمي خلک د ګډ تاریخ او ګډ برخلیک لرونکي شول، د نوي ټولنپوهنې له نظره افراد یو ولس ګرځي.

امریکایي ښکېلاک له دیني ارزښتونو وروسته زموږ پر ملي ارزښتونو هم رحم و نه کړ. ملي وحدت یې تر ټولو لومړنی هدف و چې له منځه یې یوسي، چې بې له شکه د دې وحدت په کمزوري کولو کې څه نا څه بریالي هم راوتلي دي. د حکومت له لوړ پوړو چارواکو نیولې تر د انټرنیټ ګڼو سایټونو پورې، هره ورځ وینو چې د ښکېلاک یو شمېر ځېره خواره لګیا دي چې زموږ د ملي وحدت اساس له منځه یوسي. ښکېلاک ځیني د پښتنو د حقوقو د ساتونکو په نامه او ځیني بیا د تاجکو، هزاره و او نورو قومونو د حقوقو د دفاع په نامه راپورته کړل.

ښکېلاک داسې زمینه مساعده کړه چې دغه ډول د چټلو افکارو خلک د دې چټلې دندې د ترسره کولو لپاره لوړ معاشونه او امتیازات واخلي. نن زیات شمېر راډیو ګانې او مختلف انټرنیټي سایټونه د دغو وطن ضد افکارو په خدمت کې دي، څو یو بل سره وخوري او د (بېل یې کړه، اېل یې کړه) فورمولې پر اساس ښکېلاک خپلې پښې لا مزبوتې کړي. په حقیقت کې د افغانستان خلک له امتحانه سرلوړي راوتلي دي. د ښکېلاک لومې یې له منځه وړي او له یو او بل سره د ورونو په څېر په دې خاوره کې ژوند کوي.

ناکام پای

لس کاله وروسته ښکېلاک د ډول ډول شکنجو او مشکلاتو د پنځولو سره سره په هر ډګر کې ناکام دی. دا دی له لس کلن جنګ وروسته اوس دوی له اسلامي امارته غواړي چې له دوی سره د مذاکراتو پر مېز کېني او ستونزه د خبرو له لارې هواره کړي. له اسلامي امارت سره د مذاکراتو پر مېز ناسته په خپله د اسلامي امارت بریا او د امریکا ماته ده. امریکا د اسلامي امارت د واک پر مهال نه وه تیاره چې ورسره خبرې وکړي او اسلامي امارت په رسمیت وپېژني، ولې اوس په داسې حال کې چې اسلامي امارت له ظاهري واکه ګوښه دی، امریکا ورسره کېني او په رسمیت یې پېژني، دا په خپله ستره بریا ده، چې د لس کلن مقاومت په نتیجه کې په لاس ورغله.

در قطر خَطراست، در خَطر خُطر

Rayyan261@yahoo.com

امریکایان په پټو سترګو، کڼو غوږونو او د اوسپنو په وزرونو را غلل، ښه او بد یې سره ونه تلل، له دوو متخاصمو ډلو سره یې د مور او میرې سلوک وکړ، یو لوری یې د بمونو او ټانګونو په سیوري کې په کابل باندې مسلط کړ او بل لوری یې په خورا وحشت سره له صحنې څخه ګوښه کړ.

د امریکایانو له همدې وحشیانه یرغل څخه وروسته، د کمونستانو د دورې په څېر دیني، ملي او علمي شخصیتونه ربړېدل او دې ته مجبورېدل، چې یا کور کلی پرېږدي او یا د ړندو د وار انتظار وباسي. په ما باندې هم الله تعالی د هجرت لوربینه وکړه.

یوه ورځ د هجرت په همدې لالهانده نړۍ کې له یو بلد علمي او فرهنګي شخص سره، مخامخ شوم، راته ویې ویل: توره بوره مجله خپرېږي، مرسته ورسره وکړم او که څنګه ؟

ما ورته وویل: هو ! ولې نه ؟ توره بوره د روسانو په مقابل کې د جهاد له مهمو مراکزو څخه و. د امریکایانو د یرغل په شپو ورځو کې د میلمنو مسلمانو مجاهدینو پناه ګاه او د خلاصون لاره وه او همدا مجله د امریکایي اشغال په وړاندې، د فرهنګي مبارزې په افق باندې له روښانه ډیوو څخه یوه ډیوه ده.

هغه راته وویل: توره بوره یو محلي نوم دی.

ما ورته وویل: نن په نړۍ کې چې څومره ستر، ستر ځایونه وینې، په پیل کې محلي او واړه نومونه وو. زموږ د هېواد اوسنۍ پلازمېنه کابل، په اصل کې کاه پُل (د پروړې او بوسو پل) و. غزني، ګزنی یوه د وښو دښته وه. پکتیا، پکتیکا، پښتونخواه او... د پښتنو محلي ټاټوبی و، چې دا په اصل کې د "پښتو" د کلمې اشتقاقي او تغییرسوې بڼې دي. ننۍ مدینه منوره پخوانی یثرب دی، چې هیڅ هستوګن یې نه درلودل، هوا یې سوزنده وه، یهود له کنعانه، اوس او خزرج ورته له یمنه راغلل او د رسول الله صلی الله علیه وسلم په زمانه کې ورته د مهاجرینو بهیر پیل سو، نن په اسلامي نړۍ کې دوهم مقدس ښار دی، چې هره شېبه پکې د هر هېواد مسلمانان لیدل کېږي. مکه هم د تورات د نزول د وخت بکه وه چې د مروې(مروه) په لېدلو ژړا پکې کېدله.صفا او مروه هم دوې غونډۍ وې چې د یوې سترې مېرمنې د منډو له امله نن الله تعالی دا سې ځای ته ورسولې چې ترمنځ یې په میلیونونو انسانان د الهي امر د تعمیل او د ثواب د حاصلولو په هیله منډې وهي(سعي کوي).

د بدر غازیان او د اُحد شهیدان زموږ څومره خواږه او نېک مخکښان دي، دغه غزاوې څومره مشهورې دي، خو بدر یوه څاه او احد یو غرو، دا چې د اسلام دوې سترې معرکې پکې ترسره سوي دي، نومونه به یې تل د مسلمانانو لپاره مقدس او یاد به یې د تل لپاره د اسلامي تاریخ په پاڼو کې په زرینو کرښو لیکل سوی پاتې وي. بغداد چې د زیاتې مودې لپاره د اسلامي نړۍ سیاسي او علمي مرکز پاتې شوی دی او د مدینة الاسلام په نامه یې شهرت درلود، یو وخت د یو ساساني غلام هغه کور و، چې څمکه یې یوه پاچا ورته ورکړې وه او هغه غلام له خپلې عقیدې سره سم وویل: بغ داد (د بغ بت دا ځمکه راکړه). همدا سې نور ځایونه، شخصیتونه او تحریکونه پسې وګورئ چې له خورا وړې حلقې آن یو شخص څخه را ولاړ شوي دي او نن سبا نړیوال شهرت لري.

په هر حال، دا خو تاریخي بحث دی، ژور تحقیق ته اړتیا لري، خو دا عرض کول غواړم چې:

د روسيي اشغال په وړاندې د افغانانو د سپېڅلي جهاد په دوران کې چې زموږ د هیواد کومو ځایونو شهرت موندلی دی، لکه همدا توره بوړه، ژوره، ترګان، ګربت، د صافي غر، د سجاوند غونډۍ، د زرکشان غر، د محله جات سیمه، د ارغنداب د ویالې غاړه، چې د عیني شاهدانو په قول اوس لا هم پکې د روسي ټانګونو ټوټې پرتې دي، د هلمند او اروزګان سمڅې، د پنجشېر درې، د ځائیو معسکرونه، شاهي کوټ، سپینه شګه او دې ته ورته نور نومونه چې حافظه ورباندې حضوري علم نه لري. زما په اټکل، دا هر یو به یو وخت بېل بېل ښار وي، یو یو علمي مرکز به وي او یا که نور هېڅ نه وي، د هېواد په پلازمېنه کې خو به د دارالجهاد په نوم یوه پراخه مېنه ببلېږي او هلته به په همدې نومونو ځلې جوړېږي، چې د دې مرکزونو د غازیانو او شهیدانو نومونه به یې ښکلا وي. زما د معلوماتو له مخې، په همدې مرکزونو کې لومړی توره بوړه وځلېده، چې د جهادي مرکز د حیثیت تر څنګ یې علمي او نشراتي نوم هم خپل کړ....

نن چې ما خپل برېښنالیک پرانیست، د تورې بوړې مجلې له ادرس څخه چې د مسئولینو په نورو ښېګڼو برسیره یې له لیکوالانو او د نظر له خاوندانو څخه د لیکنو، مشورو، نیوکو او وړاندېزونو د غوښتلو سلیقه هم په ځانګړې توګه د ستاینې وړ ده، یو ایمیل را استولی و او بیایې د یوه مضمون د لیکلو او وراستولو غوښتنه کړې وه.

کله چې مې د مضمون د موضوع په اړه فکر وکړ، نو د قطر مسئله راته مناسبه په نظر راغله، دا مسئله که څه هم نن سبا په رسنیو کې خورا توده ده، په مطبوعاتو او ګردي مېزونو کې ورباندې نظرونه تبادله کېږي، مګر بیا هم تر ډېره حده مبهمه ده، ځکه د قطر مذاکرات میداني او ډګر نه دي. د امریکایانو هم زړه کېږي هم ساړه. دا لا تر اوسه معلومه نه ده چې مذاکرات څنګه، چېرې، څه وخت او د چا په واسطه پیل شول؟ د دې مذاکراتو لپاره د قطر هېواد ولې غوره شو؟ یوازې دومره څرګنده ده چې د مجاهدینو او امریکا استازي سره کښېناستلي، څه مقدماتي خبرې یې کړې دي او لا هم روانې دي.

څه موده وړاندې یو اهل نظر او بامطالعې شخص کور ته راغلی و، د خبرو په ترڅ کې یې وویل چې د لیکوالانو او ادیبانو په یوه مجلس کې ناست وم، هغوی ټول په دې متفق وو چې د اسلامي امارت بیا انسجام، جهاد او هرڅه د قدر وړ دي، خو هغه نه چې له امریکایانو سره مذاکرات وکړي. ما ورته وویل: تاسو څه ورته وویل: هغه وویل: نه انشاء الله داسې به نه کېږي.

زه په دې موضوع کې د هغوی تر احتمالي خبرې دده یقیني خبرې ته حیران شوم. لومړی باید په دې خبره سره وپوهېږو چې یو خبرې کول دي او یو روغه جوړه کول.خبرې کول د هرې شخړې د هوارۍ له لارو څخه یوه لاره ده، خو روغه جوړه شرایط لري، روا او ناروا لري، مصلحت او مشورې ته اړتیا لري، احتیاط او بصیرت ته پکې ضرورت دی او...

اوس چې د همدې ادیبانو او لیکوالانو احتمال یقیني شو او ددې ملګري یقیني خبره چې (نه انشاء الله داسې به نه کېږي)، غیر یقیني شوه، خبرې پیل شوې، بیا خو د موضوعاتو په اړه نظرونه بدل شول، سرچپه شول، مثبت او منفي لوري ۱۸۰ درجې وڅرخېدل، نو اوس به څه وایو؟

اصلي خبره داده چې امریکایانو د افغانستان په لس کلنه جګړه کې شکست خوړلی دی. هغوی له پیل څخه لا په خپل اټکل کې غلط وو. د هغوی په اند افغانستان هسې د پښو اېښودلو ځای و، موخه ایران، منځنی ختیځ او منځنۍ اسیا وه، خو د امپراطوریو په هدیره کې را ګېر شول. هغه څه ورباندې را غلل چې په په نولسمه پېړۍ کې په انګریزانو او په شلمه پیړۍ کې په روسانو را غلي وو. جګړه یې اوږده شوه، مصارف یې تر اټکل زیات شول، داخلي اختلافات یې څرګند شول، د وژل شویو او ژوبل سویو عسکرو په لیدلو یې ملګري وار خطا شول، نو له خبرو پرته بله لاره نه لري، که یې لري، نه ورته ارزانه او اسانه ده او نه هم بې خطره.

بله خبره لا داده چې امریکایان اوس د فیل له غوږ څخه را ووتل، تېرو کړو وړو ته یې پام شو. د تېري پر مهال یې په ظلم، زور او د مقدساتو په توهین اسلامي نړۍ په کلي توګه وکړوله او له عراق څخه د وتلو پر مهال یې هسې پښې سپکولې، نور یې دې ته ونه کتل چې پخوانی متحد عراق یې د تجزیې په څنډه ودراوه، د اهل سنت او اهل تشیع، عرب او کرد اختلافونو ته یې لمن ووهله او ...

اقتصادي توان یې مخ په کمېدو او نړیوال سیاسي وجاهت یې مخ په ختمېدو دی، خپل متعاهد ملګري هېوادونه یې یوه خوله نه دي، ځکه چې جګړه اوږده او سخته شوه، خو پایله یې د امریکایانو او هغوی د دوستانو لپاره مثبته نه معلومېږي. یو ملګری یې په افغانستان کې د نظامي حضور په ختمولو باندې تهدیدوي، یو ورباندې لارې بندوي او بل یې تر خوږ ګوته نیسي، نو مجبور دي چې خبرې وکړي او په خبرو کې به له مجاهدینو سره زیات ګُذشت کوي، خو خبره داده چې دا خبرې به څنګه وي او اجنډا به یې څه وي؟ په خبرو کې اصلي مرحله د روغې جوړې مرحله ده. دا یوه نازکه مرحله ده، پوره احتیاط غواړي، د اسلامي نړۍ مسئله ده، د اسلامي امت مشترکه قضیه ده، د افغان ولس ملي مسئله ده، د لس کلن مقدس جهاد او بې ساري قربانیو د پایلې مسئله ده. د اسلامي امارت استازي انشاء الله ضرور پوهېږي چې د مذاکراتو غوښتنه امریکایانو کړې ده او له مجبوریته یې کړې ده، هغوی یرغلګر دي او تاریخي ماتې ته نږدې شوي دي، غواړي چې د جګړې له ډګره پښې سپکې کړي، نو حتمي خبره ده چې د افغانستان قضیې ته به غیر نظامي حل لټوي او دې موخې ته د رسېدلو لپاره به ډېر زیات تنازل کوي او مجاهدینو ته به په ستره ونډه قایلیږي.

د راتکونکي نظام خبره، د اکثریت او اقلیت خبره، د راتلونکي نظام د پوځ او پولیسو خبره، له ګاونډیانو سره د اړیکو خبره، د اساسي قانون په سر د لانجې خبره، موقته دوره، انتخابات که د اهل حل والعقد خبره، دا او دې ته ورته نور مسائل هغه څه دي، چې پوره پاملرنه او احتیاط ته اړتیا لري، خو خبرې کول په خپل ذات کې نه بد کار دی نه منفي حرکت، د تاریخ پاڼې را ته ښیي چې ډېرې لانجې په خبرو غوڅې شوې دي، خو په دې خبرو کې تل محتاط او با بصیرته لوری وړونکی دی.

دا نیوکه چې ګواکې مجاهدینو مخکې خبرې ردولې او اوس ورسره کېني بې ځایه ده، رسول الله صلی الله علیه وسلم د مکې له مشرکو قریشو سره څومره غزاوې وکړې، چې د بدر، احد او خندق معرکې یې بېلګې دي، خو بیا داسې وخت راغی چې نه قریش بدل شوي وو او نه یې مشران، اما رسول الله صلی الله علیه وسلم ورسره د حدیبیې په نوم سوله وکړه او د مکې په فتح کې یې له څو په ګوتو شمېر کسانو څخه پرته ټولو ته بخښنه وکړه.له مسائلو سره مقابله؛ حوادث، زماني او مکاني شرایط بدلوي، له یوې مسئلې سره په یو ځای یا یوه وخت او یا یوه حالت کې یو ډول برخورد کیږي، خو بل ځای، بل وخت یا په بل حالت کې بل ډول عمل کیږي، دا عیب او نیمګړتیا نه ده، حکمت دی، فراست دی او د وضعې د تحلیل قوه ده.

د مضمون د لنډون او د وخت غوښتنه نه ده، کنه په دې هکله یو شمېر ایاتونه، احادیث او تاریخي پېښې شته چې باید بیان شي. د دینونو تجدید، په ایاتونو کې ناسخ او منسوخ، د اسلام په لومړیو وختونو کې د وخت په تېرېدلو سره په ځینې احکامو کې د بدلون منځ ته راتګ او ...دا ټول هغه مسائل دي چې په دې موضوع کې ورباندې استدلال او استناد کېدلای شي.

لنډه دا چې که چېرې په قطر کې مذاکرات کیږي او مجاهدین یې ټولو اړخونو ته پاملرنه ونه کړي، رښتیا خطر او یو زیانمن کار دی، خو که مجاهدین د حالاتو په رڼا کې محتاط او متوجه وي، بیا د مذاکراتو د خطر په منلو کې خُطر(زیاته ګټه) ترلاسه کېدلای شي، هغه موخه (له هېواد څخه د ټولو یرغلګرو بهرنیو پوځونو وتل او په دې خاوره کې د یو سوچه اسلامي نظام را منځ ته کېدل)، چې د سرونو او وینو په قیمت ترلاسه کیږي کېدلای شي، چې د مذاکراتو له لارې ترلاسه شي.

2011 م کال د ویښتابه غورځنګونه

او د بدلونونو لړ

لیکوال :ذاکر جلالي

د ۲۰۱۰م کال وروستیو او د ۲۰۱۱م کال لومړنیو ورځو د بدلونونو پیغام لاره .د ۲۰۱۱م کال په دې ورځو کې په نړۍ کې د دومره بدلونونو شاهدان یو ، چې کال مخکې یې چا د تصور جرئت هم نه شوای کولای .۲۰۱۱م کال ثابته کړه، چې د وسپنیزو ارادو لرونکو ملتونو پر وړاندې زورواکان هم په ګونډو کېږي؛ داسې زورواکان، چې په معاصرې دنیا کې یې کم ساري وو .د دغو زړورو ملتونو پاڅونونه او مقاومتونه د تاریخ په سینه کې د تل لپاره خوندي شول او دا به په راتلونکي کې څرګند ېږي، چې د دوی له شهکاریو به څومره نور ملتونه الهام اخلي او د ورته زورواکانو له منګولو به ځانونه ژغوري . دغو پاڅونونو دا هم وښوده، چې د یوویشتمې پېړۍ په ارتباطي ټکنالوژۍ سمبال ملتونه نور له حقایقو ناخبره نه شي پاتې کېدای او کولای شي چې د ټوپک پرځای د فیسبوک او ټویټر د ټولنیزو شبکو له لارې له وسله والو پوځونو سره ډغره ووهي او د آزادۍ طبیعي حقونه ترلاسه کړي .په تونس کې یو ځوان له ځانه تېر شو او نورو د فیسبوک او ټویټر پر مټ نور راپارول او په اخر کې یې زورواک له پښو وغورځاوه.

د توپاني څپې پیل

د شمالي افریقا د تونس هېواد په)سیدي بوزید (ولایت کې پولیسو د جنورۍ په شلمه نېټه محمد بوزیزي په نامه د یوه ۲۶کلن مېوه خرڅوونکي لاس ګاډی مصادره کړ .دغه ځوان څو ورځې په حکومتي ادارو کې د خپل مشکل د حل لپاره هڅې کوي؛ خو څه نتیجه نه ورکوي .د وخت واکمن، زین العابدین بن علي حکومت خو د چا د ښې نه و، لا یې ولس ته خندونه راولاړول .محمد بوزیزي بله لار نه مومي او د مرګ غېږې ته پناه وړي، څو د دې بدمرغه دنیا له کړاوه وژغورل شي . د ۲۰۱۰م کال د ډسمبر د میاشتې په ۱۷نېټه خپل ځانته اورلګوي .د دې ځوان مظلومانه کیسه د فیسبوک او ټویټر له لارې ټول ولس ته خپره شوه .په څو ورځو کې لارینونو ټول هېواد په سر واخیست .ولسمشر نیمګړې هڅې وکړې، څو ملت په کراره کړي، خو څه ګټه یې ونه کړه .بن علي نور پوه شو ، چې ولس نه شي غولولی؛ له فرانسې یې غوښتنه وکړه، چې پناه ورکړي، ځکه فرانسه په تونس کې د استعمار په پېر کې واکمنه وه او بن علي هم ورته لاس په نامه و، ولې فرانسې ونه منله ! بالاخره د جنورۍ د میاشتې په ۱۴نېټه سعودي عربستان ته په تېښته بریالی شو .بن علي له ۱۹۸۷م کال راهیسې پر تونس واکمني کوله .د ده د عیاشیو په باب ویل کېږي چې یوه خاصه الوتکه د ده په خدمت کې وه، څو له فرانسې ورته د ده په ذوق برابر ایسکریم راوړي!!

د قاهرې کوڅې او د توپان څپې

د تونسي زورواک له تېښتې سره سم، مصريان له دوی نه په الهام اخيستو وپارېدل او د خپل زورواک)حسنې مبارک (د دېرش کلنې واکمنۍ د راپرزولو هڅې يې پيل کړې .د مصر خلک روښانه تاريخ، د دوی ذاتي عقلانيت او د اخوان المسلمين د نړيوال اسلامي خوځښت قربانيو انقلاب لپاره ښه تيار کړي وو .مصريانو په ډېر مدني ډول خپل پاڅون ته دوام ورکړ .د مصري پوځ ګوليو ته يې خپلې سينې سپر کړې، ځکه دوی د راتلونکو نسلونو د برخليک ټاکلو په جګړه اخته وو .د مختلفو سياسي نظريو حتی اديانو خلکو يو شعار زمزمه کاوه »د واک پرېښول .«د جنورۍ ۲۵مه يې د "قهر ورځ "ونوموله .له دې ورځې وروسته د نظام د وېرې خپسکه د ټولو له زړونو ووتله او درې ورځې وروسته د جنورۍ په ۲۸مه يې د "د قهر جمعه "ونوموله .زورواک مبارک ډېرې هڅې وکړې څو ولس تېر باسي؛ په کابينه کې يې بدلونونه اعلان کړل، ولې ګټه يې ونه کړه .په پای کې د مصري ولس د انقلاب ورځ هم راورسېده .د فبرورۍ په ۱۱مه نېټه ولسمشر مبارک اړيستل شو، چې خپله استعفا اعلان کړي.

دمګړۍ مبارک د محکمې د پرېکړې په انتظار د سختې ناروغۍ شپې سبا کوي .په چپرکټ کې محکمې ته بېول کېږي او پوښتنې ګروېږنې ترې کېږي .څه کم يو کال وروسته، دا دی اوس په مصر کې د پارلماني ټاکنو بهير روان دی، چې د لومړنيو پايلو پر اساس اسلامپالو د ګوتې په شمار لېبرالان شاته کړي دي.

د "پاچايانو پاچا "د انقلابيانو په منګولو کې

تر مصر وروسته د ليبيا ولس هم انقلاب ته ملا وتړله .ليبيا له ۴۲ کلونو راهيسې د معمر قذافي له لوري اداره کېده .ولس له هېڅ ډول مدني آزاديو برخمن نه و .قذافي داسې ګڼله چې ګواکې ليبيا د ده خپل ملکيت دی .دی يو عجيب انسان و .کله چې د بي بي سي خبريال ترې په ليبيا کې د لاريونونو په باب پوښتنه وکړه، لومړی يې انکار وکړ، بيا يې ويل، دوی زما پلويان دي، له ما سره مينه لري !خبريال ته يې ويل" :زه ولسمشر نه يم، د انقلاب رهبر يم، ته د ليبيا په جوړښت نه پوهېږې ."قذافي لومړی هڅه کوله، چې لوېديزوال په دې وويروي، چې د لاريونونو تر شا القاعده ده .وروسته يې ګواښ وکړ چې له اسامه بن لادن سره به لاس يو کړي او ځان يې د امريکايي امپرياليزم پر ضد د مقاومت رهبر ګاڼه!!

د ليبيايانو سوله ييز لاريونونه د قذافي له حماقته په لويې جګړې بدل شول .د مارچ په مياشت کې ناټو د قذافي د پلويانو پر مورچو بمباردونه پيل کړل .د قذافي جګړه مار و نه توانېدل چې له ناټو سره اوږد مهاله مقاومت وکړي .بالاخره د ليبيا د انتقالي شورا جنګيالي پلازمېنې طرابلس ته ننوتل او معمر قذافي د نومبر په ۲۰مه په ډېر سپک ډول ووژل شو او ولس يې له شره خلاص شو.

د توپان ناجوت منزل

د ۲۰۱۱م کال په داسې حال کې پای ته رسېږي چې يمني ولسمشر، علي عبدالله صالح ژمنه کړې، چې ۹۰ورځو پورې به استعفا کوي او د سوريې ولسمشر بشار الاسد لا هم ولس وژنې ته دوام ورکوي .د بشار ماته هم رښه ده .که د بشار څرګندونو ته ځير شو له تېرو لرې کړای شوو مشرانو سره توپير نه لري .د قذافي زوی به ويل" :ليبيا تونس نه دی ."بشار وايي" :سوريه ليبيا نه ده ."!!د سوريې پر حکومت نړيوال فشارونه ورځ تر بلې په ډېرېدو دي .د سوريې، بحرين او نورو استبدادي حکومتونو زوال ښايي ۲۰۱۲م کال په خپل يادښت کې وساتي.

د وال سټريټ خوځښت؛ د پانګه والۍ ماته!

لوېديز ليبراليزم، لوېديځ کې د روښانتيا يا رنسانس توليد ګڼل کېږي .لوېديز انسان د دين په نامه د مستبدو واکمنانو پر ضد راپورته شول او د خپلې خوښې سيکولر نظام يې جوړ کړ .د دې غورځنګ پيل، د فرانسې له انقلابه

)۱۷۸۹م (وشو، چې اوس دا دی ټول لوېدیز هېوادونه د همدې لیبرالیزم منونکي دي .لوېدیز)غربي (لیبرالیزم له ځانه سره د ډیموکراسۍ سیاسي او د پانګه والۍ اقتصادي ایډیالوژۍ لري.

په نولسمه پېړۍ کې د پانګه والۍ په غبرګون د سوسیالیزم نظریه منځ ته راغله .سوسیالیزم په ټوله کې د پانګه والۍ ضد نظریات لرل .ولې دې نظریې ونه شوای کولای چې له اویا کلونو ډېر عمر تېر کړي او په ۹۰ او ۹۱ کلونو کې نوره له منځه ولاړه .د دې نظریې له ماتې وروسته لوېدیزوال پر پانګه وال لا ټینګ شول، ځکه د دوی رقیبه نظریه نوره له پښنو غورځېدلې وه .حتی په ۱۹۹۱م کال کې، یو جاپاني الاصله امریکایی مفکر د "تاریخ د پای "نظریه واندې کړه .په دې معنا چې تاریخ نور ختم دی او بشریت لوېدیزوال د آیډیالي نظریې په توګه منلی دی.

د مصر د تحریر له میدانه په الهام اخیستو، د امریکا د نیویارک د ښار د سوداګریز مرکز)وال سټریټ (په مخکې لاریونونه پیل شول .دغو لاریون کوونکو د منصفانه اقتصادي پالیسۍ د پلي کېدو غوښتنه کوله .د دوی شعارونه دا وو : "موږ ۹۹ سلنه یو)۱ (سلنه وال سټریټ اشغال کړئ"، "یو سلنه پانګه وال، ۹۹ سلنه خواران "او داسې نور ...د غه لاریونونه هم د فیسبوک او ټویټر له ټولنیزو شبکو په کارونې سره له سپټمبر راهیسې د نړۍ ۱۰۰۰ ښارونو او ۱۰۰ هېوادونو ته خواره شول .له نیویارکه نیولې تر آسیا، افریقا او اروپا پورې .دغه لاریونونه د فوکویاما نظریه هم له ماتې سره مخامخوي !د وال سټریټ خوځښت ښیي چې ۲۰۱۱مکال د بدلون ټکی و او ښایي له دې راهیسې نړۍ د سترو بدلونونو شاهده وي .سلوانیایي فیلسوف، سالویج زیزیک الجزیرې ټلویزین ته په نومبر کې وویل" :د پانګه والۍ او ډیموکراسۍ یووالی نور پای ته ورسېد."

بدیل؟؟

شلمه پېړۍ د سوسیالیزم د ماتې شاهده وه .ټولو داسې انګېرله چې ګواکې پانګه وال نظام به بشر له لوږې وژغوري، ولې دا دی، د پانګه وال نظام پرضد هم په زرو ښارونو کې لاریونونو روان دي، چې په قوي احتمال سره به ژور بدلونونه له ځانه سره ولري .له پانګه والۍ وروسته دریېیم اقتصادي نظام اسلام دی، چې د مسلمانانو د کمزورۍ له امله په نوې نړۍ کې لا عملي شوی نه دی .په نړیواله کچه اوس خلک د اسلامي بانکوالۍ په لور میلان پیدا کوي، د دې لپاره نه، چې د اجر تمه ولري، بلکې د خپلې پانګې د خوندي ساتلو لپاره !ښایي یوویشتمه پېړۍ د اسلامي اقتصاد د پلي کېدو پرته بله چاره ونه لري.

هوکې د سنګر طالبه !

شهید مستسعد رحمه الله

دا همدا ستا جهاد، مېړانه او غیرت دی، چې کرزي په دا څوکالو کې د خپلو بادارانو لپاره هغه څه ونه کړل چې دوی یې تمه لرله، نو خود به نن دوی او د دوی لاسپوڅي خړې څیرې او ټیټې سترګې د نورو کبرجنو دعوو، او غولوونکو لاپو شاپو نه ډډه کوي، دا ستا اسلامي او افغاني هوډ دی چې، د نړۍ دیوسل اتیا هیوادونو ټلواله دې له خپلې پرمختللې ټکنالوجي، قوي اقتصاد او نړیوال ډپلوماتیکې پیوستون سره سره، هغه د پښتنو خبره، (په دوو کې یې حیران کړې ده)، نه خو د تېښتې لاره لري او نه یې هم دلته یوه شیبه په کراره تیره کړې ده، لو به ورځ تر بله ستا په ګټه پرمخ روانه ده او انشاء الله هغه ورځ لیري نه ده چې، د نړیوالې طاغوتي ټلوالې په وړاندې د بریالیتوب او اتلولۍ ویاړ تر لاسه کړې ! !

مصري انقلاب.. له خپسکې وتل

ليکوال: زاهد جلالي

د **۲۰۱۱**م کال د جنوري د مياشتې د پينځه ويشتمې نېټې لاريونونو د مصر راتلونکی بدل کړ، مصر يې له استبداده د آزادۍ په لور رهي کړ. دا هغه لاريونونه وو چې په برکت يې د مصر ټولو خلکو ايله ځان د سيکولرانو د اوږدې مودې استبدادي حاکميته خلاص کړ او د حقيقي آزادۍ پر لور وخوځېدل.

ډېرو به هغه اسلامپال رټل، چې په هېوادو کې يې يرغلگر عملا نه وي، د مسلح مقاومت مخالفت يې کاوه، هغوی ويل چې هلته مسلح مقاومت اصلاح نه، فساد رامنځ ته کوي، د ظلم پر ځای لوی ظلم رامنځ ته کېږي، هغوی په دغو اسلامي هېوادونکو کې ښه حل، انتخابات او په سوله ييز شکل په حکومت کې اصلاحات غوښتل.

يو له دغو تحريکونو د اخوان المسلمين اسلامي حرکت و، چې د خپل تاسيس له ورځې تر ننه د اسلام په خدمت کې ده او غواړي اسلامي حکومت په خپل او نورو اسلامي هېوادونو کې رامنځ ته کړي.

که ثه هم اخوان المسلمين په مصر کې په انتخاباتو کې برخه اخيسته، دوی په هېڅ ډول تاوتريخوالي لاس نه و پورې کړی، خو بيا هم د دوی مخکښانو به تل په سختو زندانو کې شپې سبا کولې. د ډېرې حيرانتيا وړ ده چې استاذ مهدي عاکف ۲۴ کاله د مستبد حاکم په زندان کې تېر کړي او حتی د اعدام حکم هم پرې اعلان شوی و، خو دوی دا هرڅه په صبر زغمل.

په هغه وخت کې چې د دغه تحريک په غړو تر ټولو سپېرې شپې وې، د تلويزيون له لارې مې د استاذ مهدي عاکف هغه وينا واورېده چې په ډېر اطمنان سره يې ويل، د بريا وخت رانږدې دی. دا خبره په هغه وخت کې د منلو وړ نه وه، ځکه تر ټولو سختې شپې وې، د اخوان تقريبا ټول مخکښان په زندانو کې پراته وو، بيا نو کاميابي ثنگه ممکنه ده، خو اوس چې وينم له ځان سره وايم چې د هغوی راسخ ايمانونه وو چې دوی په دومره ډاډ دا خبره کوله، لکه چا چې له پخوا خبر کړي وي، همدا ده چې اوس د دوی په دې ادعا باوري شوم چې اسرائيل هم ختمېدونکی دی.

که ثه هم دا انقلاب يوازې د اخوان المسلمين انقلاب نه دی، خو دا هم بايد هېره نشي چې اخوان المسلمين پکې مهم رول لوبولی دی. د ابو الفتوح هغه وينا راباندې ډېره ښه ولگېده چې د انقلاب په اړه يې په (ندوة تطور الفکر الاصلاحي) کې وويل: (چا راته وويل: الله دې له تاسو (اخوان المسلمين) سره ښه وکړي، تاسو وئ چې په موږ مو د مبارک مشري شپږ کاله وځنډوله، کنه تاسو په ۲۰۰۵م کال کې همدا سوله ايزه مظاهره او د همدې له لارې نظام بدلوی شو، هسې مو را باندې د فساد دوره وځنډوله). ابو الفتوح وايي چې ښه دا شوه چې ۲۰۱۱م کال کې سوله ايز بدلون راغی، ځکه اوس ثوک نه شي ويلی چې دا د اخوان المسلمين بدلون و، بلکې د ټول مصري ملت غوښتنه ده، دی وايي چې دا د مصري انقلاب حيرانوونکی کار و، چې خلکو خپله ځان تنظيم کاوه.

د مصر وروستی انقلاب چې د (ثورة خسمة و عشرين يناير) او (ثورة الغضب) په نومو يادېږي، له ډېرې مودې را په دېخوا په مصر کې د سياسي بې ثباتۍ، ظلم، غربت، د آزادۍ نشتوالي، او د دغه ډول نورو د حقوقو د

استرداد لپاره وه، چې د حسني مبارک په دوره کې وروستي حد ته رسېدلي وو.

دا انقلاب هغه وخت را منځ ته شو چې په تونس کې د استبداد ، فقر او... په ضد خلکو د بو عزیزي له ځان وژنې وروسته پیل شوه او له یوې اونۍ مخکې یې زین العابدین بن علي له هېواده په تېښته مجبور کړ، مصریانو ته هم د دې روح وروبانبه چې دوی هم د دې وړتیا لري چې د یو مستبد حاکم په مقابل کې پاڅي او هغه ته د (ارحل) لاړشه خبره وکړي. سره له دې چې په مصر کې له تونسه ډېر خلک شهیدان شول، خو هغوی نه ماتېدونکی عزم کړی و چې حاکم به له مشرۍ غورځوي، همدا وه چې دوی د آزادۍ په بدله کې تقریبا د پینځه سوه کسانو قرباني ورکړه او خپل بشري حق یې لاسته راوړ، همدا مبارک انقلاب و چې حتی آمریکایان یې هم د خپل ظالم نظام په مقابل کې راپاڅول.

د جنوري د پینځه ویشتم انقلاب ځیني اساسي لاملونه:

۱. د جمهور رئیس حسني مبارک اوږده پاچایي:

حسني مبارک په ۱۹۸۱م کې د انور السادات له مړینې وروسته د مصر جمهور رئیس شو، د مصر تر انقلابه دی دېرش کاله د حکومت پر ګدۍ ناست و. سره له دې چې مبارک ناروغ هم و، خو بیا یې هم ریاست نه پرېښووده، دا چې په دې وروستیو کې یې عمر هم ډېر شوی و او ناروغی همدارنګه نو غوښتل یې خپل زوی (جمال مبارک) د مصر جمهور رئیس کړي. په داسې حال کې چې مصریان په دې وېره کې وو، چې له مبارک وروسته به د ده زوی د مصر جمهور رئیس وي، په یوه باندیني هېواد کې له مبارک څخه پوښتنه کېږي، چې د جمهوري ریاست په راتلونکو ټاکنو کې به څوک جمهور رئیس وټاکل شي ؟ دی ځواب ورکوي: څوک چې الله غوښتي وي !

۲. له اسرائیل سره ښې اړیکې:

د جنوري د ۲۵ انقلاب بل لوی لامل له اسرائیل سره د مصري حکومت ښې اړیکې وې، چې دا د مصریانو د اکثریت د رآی مخالفت و. هغه په دغو ملاتړو له امریکا کومک تر لاسه کاوه. له ۲۰۰۴م کاله راهیسې د مصر ګاز اسرائیل ته د بازار په نسبت څو څو وارې په ټیټ نرخ عرضه کېده، دا نرخ د بازار له نرخه تقریبا څلور چنده ټیټ و.

۳. اسلامپال تر سخت فشار لاندې راوستل:

که څه هم نه یوازې د اسلامپالو آزادي سلبه شوې وه، بلکې ټولو مصریانو آزادي نه لرله، خو همدا اسلامپال وو چې د ملت د حقوقو د لاسته راوړلو لپاره د حکومت په مقابل کې درېدل. د مبارک په دوره کې د اخوان المسلمین د مشرانو کورونه په عادي خبرو لوټ کېدل، زندانو ته پرته له دې چې ګناه یې معلوم شي اچول کېدل، حتی د انقلاب پر مهال هم د اخوان المسلمین ډېر کسان په زندان کې وو ، ښه بېلګه یې خیرت شاطر دی.

دا چې اسلامپالو هم په تېرو انتخاباتو کې برخه اخیسته، په انتخاباتو کې درغلي دې حد ته رسېدلې وه چې په دې وروستیو کې چې اخوان المسلمین د انتخاباتو په دوهم پړاو کې له انتخاباتو ووتل. ځینې تقاریر ښیي چې په انتخاباتو کې درغلي د مصري انقلاب د رامنځته کولو مهم او اساسي لامل و.

۴. د فقر ډېرېدل او د اقتصادي حالت خرابېدل:

د ۲۰۱۰م کال په اواخرو کې د مصر تقریبا ۴۰ فیصده د فقر تر کرښې لاندې اوسېدل. د مبارک په حکومت کې لس ملیونه سیاحین مصر ته راتلل په داسې حال کې چې د مصر په څېر هېواد ته بایدل لږ تر لږه په کال کې پنځوس ملیونه سیاحین ورشي، دا د پخواني نظام فساد او بې کفایتي وه چې تقریبا پینځه چنده لږ کسان د سیاحت لپاره ورتلل.

پورتني عوامل د مصري انقلاب اساسي عوامل دي. د دې ترڅنګ ځینې نور فرعي لاملونه هم شته، چې د مصري انقلاب په رامنځته کولو کې یې مرسته کړې.

۱. له هغو عواملو ،له مصري انقلابه ۳۸ ورځې مخکې په تونس کې هم انقلاب رامنځ ته شو ، چې د هغه انقلاب پیل د محمد بوعزیزي په ځان وژنې وشو. د مصر بوعزیزي خالد محمد سعید شو ، هغه د مصري پولیسو لخوا ډېر زیات تعذیب شوی و او د همدغه تعذیب لاندې

مړ شو، چې د مصري انقلاب په پیلولو کې یې مهم رول ولوباوه.

۲. په مصر کې د اقباطو په کلیسا کې انفجار او ۹۷ کسانو مړه کېدل هم د دې انقلاب لامل شو، ځکه خلک په هغه وخت کې په دې وپوهېدل چې دا د حکومت لخوا ترسره شوی او د دوی هدف دا و چې قبطیان له اسلامپالو سره په جګړه کې واچوي، خو مصري حکومت د هغه متل مطابق آرام پاتې شي چې وايي (تفرقه بینداز و حکومت کن) خو د اسلامپالو هوښیارۍ د دغه متل تطبیق ته ځای پرېنښود.

۳. له دغو لاریونو دوه میاشتې مخکې په مصر کې پرلماني انتخابات تر سره شول، چې د مصر حاکم ګوند پکې ۹۷ فیصده چوکۍ لاسته راوړې. په داسې حال کې چې دوی اووه فیصده محبوبیت هم نه لاره!

۴. د عربي نړۍ دغو انقلابونو ته فېسبوکي انقلابونه هم ویل کېدل. فېسبوک او دې ته ورته ټولنیزو شبکو هم د دغه انقلاب په رامنځ ته کولو کې مهم رول ولوباوه.

دغه لاملونه وو چې د مصر نرم طبیعته خلک یې د حاکم په ضد پاڅول، داسې چې د دوی د ختمولو په لاره یې په ځان مړینه هم ومنله. همدا ده چې اوس دوی د پوره آزادۍ خاوندان دي. نن ورځ د اخوان المسلمین هغه غړي چې په زندانو کې به پراته وو، مصري پرلمان ته لاره مونده، حتی د پارلمان مشر هم له اسلامپالو شو (دکتور سعد الکتاتني).

نن ورځ اسلامپالو او شریفو مصریانو ته لوی چلینجونه پر مخ دي، د اسلامي شریعت تطبیق تر ټولو لویه هیله ده، بیا له اسرائیل سره د کامب ډېوډ[1] تړون دی چې د مصر لپاره یو لوی عار ګڼل کېږي. د دې تړون په اړه د جمهور ریاست اسلامپال کاندید عبد المنعم ابو الفتوح وویل چې دا یو تړون دی او له منځه وړل یې هم ممکن دي.

بل اسلامپال کاندید دوکتور سلیم العوا خو بیا وايي چې له اسرائیل سره به مو داسې اړیکې وي چې فلسطیني مقاومینو ته به په خپل کور کې ځای ورکوو. دا به راتلونکی ښکاره کړي چې دا مبارزه د چا په ګټه تمامېږي، قرائن خو دا وايي چې دا بدلونونه ښایي د اسرائیل په زیان تمام شي. نه یوازې قرائن بلکې د دوی خپل تحلیلونه او غربي تحلیلونه دغه حقیقت ته اشاره کوي.

مفتون

انقلاب د فرهنګ ژبه داسې پرې کړه
چې د بازکوي کارغه ترجماني

وینه رنګ کړه او قلم ځلانده توره
راشه شمعې د عرفان مړې شوې دي

---

[1] - کامپ ډېوډ د اسرائیل او مصر ترمنځ د امریکا په مشرۍ د سولې تړون و، چې په ۱۹۷۸م کال کې د مصري جمهور رئیس انور سادات او د اسرائیل د لومړي وزیر مناحیم بیغن له لورې لاسلیک شو، چې د همدې تړون له امله عربي دولتونو په ټولنه کې د مصر غړیتوب وځنډول شو.

مفتون:

خپله مسلمانه درنه ټولنه دنیاوالو ته سپکه او بې‌رنګه مه انځوروئ!

له مفتون غرق پرق سره د زړه خواله

مفتون..اکرام الدین په قوم شینواری او د ننګرهار ولایت اچین ولسوالۍ اوسېدونکی دی. د محترم سلطان میر په کور کې په ۱۳۶۰ هجري شمسي کې زېږېدلای، د هجرت په ټاټوبي کې یې تر لسم ټولګي درسونه ویلي او بیا د یاغي باغي طبیعت له کبله د حماسې پر میدان وګډ شوی او درسونو ته یې خدای په اماني ویلې..مفتون یې تخلص دی، ځینې ځایونو کې په غرق پرق(الله مه که) هم مشهور دی. د حماسو د خاورې(افغانستان) نوموتی حماسي شاعر دی. په افغانستان کې د اسلامي امارت غاړه او حنجره ده..د جهادي فکر ترجمان دی...

کله چې د مفتون نوم اخستل کیږي، نو زړونه او عقلونه جلالي شي..مترنمه حماسه په غوږونو کې ازانګې شروع کړي..مفتون د جلا او منفردو ځانګړتیاو له کبله منفرد او جلا شخصیت لري..بې تمې او بې تملقه شاعر دی..مینه یې په تمامه معنا اسلامي ده.. "اسلامي افغانستان" یې د زړه اواز دی، د همدې له کبله یې د اسلامي امارت په صفونو کې د یوه تکړه او ځوان لښکري په توګه ځان ته ځانګړی مقام ګټلی...

مفتون..د صلیبي لښکرو پر ضد د هر جنګېدونکي مجاهد د زړه مترنم تعبیر دی...د هر شعر هر توری یې د یوه ځیرونکي غشې په څېر د دښمنانو پر لور توغولای..لا سترې نه دی، لا یې ساه په تن کې ده، لا یې پر دښمن خوا نه ده سړه شوې..لا هم صیقل شوي توري د دښمن پر لور توغوي...

توره بوره جهادي مجلې ورسره د زړه خواله کړې، هیله ده د مفتون صاحب مینه وال مو خوشاله کړي وي، موږ په داسې حال کې چې د ځان او ټولو مجاهدینو په شمول مفتون صاحب ته د ثبات او استقامت دعا کوو، تاسې ته د مفتون صاحب خبرې کټ مټ سپارو، هیله ده سترګې مو پرې یخې شي....

پوښتنه: محترم مفتون صاحب خپله پېژندنه درنو لوستونکو ته وړاندې کړئ؟

مفتون: نوم مې اکرام الدین مفتون دی ولد سلطان میر، د ننګرهار اچین ولسوالۍ اوسېدونکی یم.

پوښتنه: له کله مو په شعر ویلو پیل کړی؟

مفتون: شاعر، فطرتا شاعر وي، کله چې له لیک لوست سره اشنا کیږي، نو د شعر خوږلني يې زړه راکاږي، زه هم همداسې وم، خو د اسلامي امارت په دوران کې مې د شعر لیکلو ته زیات پام راوګرځېد.

پوښتنه: کوم شعر دې خپلې شاعرۍ ته هیله من کړې؟

مفتون: الحمد لله، که شعر مې په هر لحاظ وي، خو زما له هر شعر سره اورېدونکو زیاته مینه ښودلې ده، نو که زه ووایم چې هر شعر هیله من کړی یم مبالغه به نه وي.

پوښتنه: په شعر کې درته کومه خبره مهمه ښکاري چې باید منظومه یې کړې؟

مفتون: هر هغه څه چې د روان جهادي بهیر په چټک پرمختګ کې ښه رول ولري او د ملت د ویښتیا او د اصلاح سبب ګرځي.

پوښتنه: د یو شاعر په توګه خپل رسالت څنګه پېژندل کېدای شي؟

مفتون: لکه څنګه چې شاعري یو استعداد دی او د هر استعداد خاوند ته ټولنه ډېره سترګې په لار وي او شاید هر څوک په بېله طریقه د رسالت پېژندنې خبره روښانه کړي، خو زما په فکر یو مسلمان شاعر به عملاً مجاهد، د لوړو ارادو، ژور فکر، کلک عزم، ازاد ضمیر او د غني فطرت خاوند وي، د ظالم غندنه او د مظلوم دفاع به یې د قلم ځانګړتیاوې وي. د مادیاتو او د کوم سر زور غلام به نه وي او د یوه سپېڅلي هدف لپاره به کار کوي.

پوښتنه: د نثر او خطبو په پرتله د ملت په بېدارۍ کې د شعر ونډه څومره بولئ؟

مفتون: که په اوسني دور نظر وکړو، نو حماسي شعر خورا اهم رول لري، د کفري یرغل پر وړاندې د مجاهدینو حوصلې یې لوړې، جذبې یې تاندې او د دعوت میدان یې ګرم ساتلی دی او ورسره یې تېر جهادي حماسي تاریخ او د افغانیت زوړ ترانییز ثقافت یې راژوندی کړی، د کفري کرغېړن او د فحاش تهذیب مخه یې نیولې ده، هر لوستونکی او نا لوستونکی، نر او ښځې واړه او ځوانان ترې په اسانۍ خوند او پیغام اخلي.

پوښتنه: کوم یو بیت یا بېتونه -که د هر چا وي- ډېر خوند درکوي؟

مفتون: هغه بیتونه چې غیرت، جرات، جذبه، امید، غوځ غبرګون، په سپینه وینا بنا وي او جهادي رنګ ولري، ډېر خوند راکوي.

پوښتنه: که څوک درته ووایي چې فقیر محمد درویش تعریف کړه، څنګه به یې تعریف کړې؟

مفتون: ښاغلی درویش خو داسې درویش دی، چې د هر دردمن مسلمان د زړه دروازه ورته خلاصه ده، که په مجاهدینو طالبانو ډېر ګران نه وي، نو کم به هم نه وي، زه یې د انقلاب ترجمان او د جهادي بڼ بلبل بولم.

پوښتنه: کله چې درویش ستا په شعر مترنم وي، څه احساس کوې؟

مفتون: لکه یو ښه خوب مې چې عملاً تعبیرېږي.

پوښتنه: خلک وايي شاعران د جګړې میدان نه خوښوي، خو ستا په اړه بیا دا خبره سمه نه ده څه علت دی؟

مفتون: ګرانه وروره جهاد یو عبادت دی او مهمې برخې لري، ما ته په دې لار کې یوازې په شعر اکتفاء کول کمزوري ښکاري، بلـه دا چې زه خپله دا کمزورې شاعري او بیا د دې په وجه د خلکو مینه دا له جهاد او مجاهدینو سره د مینې سبب بولم، نو مسلمان به د دین هره برخه کې عملي کردار لوبوي، بیا کامل مسلمان کېدای شي.

پوښتنه: ستا په شاعرۍ کې د جهادي فکر څومره اثر دی؟

مفتون: دا خو به زما له شعرونو څرګنده وي، زه دومره وایم چې؛ که زما دا لړ شان تړاو د جهاد او مجاهدینو سره نه وی، نو زه به بیخي شاعر نه وم.

پوښتنه: د هېواد د روان کړکېچ په اړه دې شاعرانه تحليل څه وايي ؟

مفتون: د هېواد روان حالت که څه هم ډېر ستونزمن دی، خو په دې بناء چې يو سپېڅلی جهادي مقاومت دی، ډېر خوندور راته ښکاري او ان شاءالله چې ډېرې ښې پايلې به ولري، که د تاريخ په هنداره کې ورته وګورو، نو د هر کفري او سر زور يرغل د ماتې اعزاز الله رب العزت افغانانو مجاهدينو ته ورپه برخه کړی دی، نو الحمدلله اوسنی کفري يرغل هم د زوال کندې ته د ورغورځېدو په حال کې دی او دا اعزاز هم را په برخه کېږي.

پوښتنه: دا لس کاله د هېواد فراق، د کړلېچونو مزل، حبس او شکنجې، تنګې او ربړوونکې شپې د هر مجاهد مسلمان برخه وه، تا څنګه تېره کړه ؟ دا لس کاله په لنډه توګه څنګه تحليلوې؟

مفتون: ګرانه وروره حديث مبارک دی، چې دنيا د مؤمن لپاره زندان او د کافر لپاره جنت دی. که د دې حديث په رڼا کې د ژوند اصلي مقصد او مفهوم وپېژنو، نو هيڅکله به نا امېده نه شو. دغه شان د الله رب العزت په هر څه کې حکمت وي، نو لکه څنګه چې نن مسلمانان او خصوصاً مجاهدين په ډېر ستونزمن حالت کې دي، خو بيا هم د الله رب العزت مرسته ورسره ده او هر چا سره چې د رب جل جلاله مرسته وي، هغه په هر حالت کې کامياب دی، نو زه وايم چې که څوک د پېغمبرانو، صحابه و ژوند او قربانۍ او بيا د قبر عذاب، د قيامت هيبتي ورځ، د جهنم حالت او د جنت انعامات مطالعه کړي، نو د دنيا ټول مشکلات به بيخي ټوکې ورته ښکاره شي، خو د دې لس کلنې دورې په اړه به دومره ووايم چې؛ که هر څومره ستونزمنه ده، خو د اسلامي خلافت قايمېدل او د ټول مسلمان امت د هيلو پوره کېدل پکې لکه د لمر په شان ځلېږي.

پوښتنه: توري بوړې مجلې خپلو مجاهدو حماسي شاعرانو سره د مرکو لړۍ پيل کړې، څنګه يې بولئ ؟

مفتون: دغه ګام مو ډېر پر ځای بولم، ځکه چې له حماسي شاعرانو پرته نورو مفسد فکره شاعرانو ته ډېره پاملرنه کيږي، بلکې ډېر نازول کېږي، نو که تاسو فقط دومره وکړئ، چې دغه لړۍ پراخه کړئ، نو يو طرف ته به د اسلامي ورورولۍ اصول مراعت شي او اسلامي ادب ته به يو قسم خدمت وشي او بل طرف ته به ډېر نوي شاعران تشويق او نور ډېر به هيله من او ډاډمن شي.

پوښتنه: د ملت ځوانانو او خصوصاً شاعرانو ته څه ويل غواړې؟

مفتون: ځوانانو او شاعرانو ته مې دا ګډ پيغام دی، چې خپل ايماني او عقيدوي مسؤليت احساس کړئ، اوس جهاد فرض عين دی، د خپلو مظلومو مسلمانانو ورونو او خويندو له مظلوميت او عزت څخه دفاع وکړئ، دغه د الله رب العزت درکړې ځواني او استعدادونه په شيطاني پليتو عملونو، فلمونو، ډرامو، سندرو او په نورو فحشاو عبشياتو کې مه ضايع کوئ.

پخپلو لوپرانه حرکاتو او په سپکو شعرونو خپله مسلمانه درنه ټولنه دنياوالو ته سپکه او بدرنګه مه انځوروئ، د پردي کرغېړن او فحاش تهذيب تر اغېز لاندې مه راځئ !

که په اوسني دردمن او مظلوم حالت کې هم يو مسلمان سره د جهاد احساس نه وي، نو له ژونده ورته مرګ غوره دی.

د اسلام لومړی خلیفه

نوم يې عبد الله بن ابي قحافة او کنيه يې ابو بکر و، له دې امله چې کله يې د پيغمبر صلى الله عليه وسلم له خولې مبارکې واورېدل، چې هغه په نبوت مبعوث شوی بې له ځنډه يې ومنله او چې کله ترې کفارو د پيغمبر عليه السلام د اسراء او معراج په اړه وپوښتل دستي يې ومنله او له دې وجې چې نبي عليه السلام يې په هره خبره او هره معامله کې رښتينی باله، هغه ورته د صديق) رښتونی (لقب ورکړ، د اسلام له پيله د غوره پيغمبر بهترين او له ټولو ګران ملګری، په نارينه و کې لومړی مسلمان، مدينې منورې ته د هجرت له کړاوونو او سختيو ډک سفر يوازينی همراه، د عشره مبشره له ټولي څخه، د چا په بلنه چې غوره صحابه د اسلام په دين مشرف شول، د مسلمانانو د مور بي بي عائشې رضي الله عنها پلار او د اسلام لومړی خليفه، د فيل له کال څخه دوه کاله وروسته په مکه مکرمه کې زېږېدلی دی او نسب يې له رسول الله صلى الله عليه وسلم سره په مره بن کعب کې يو ځای کيږي، د عزتمنې کورنۍ او عزتمن مور او پلار له برکته دروند او شريف رالوی شو، او له کوچنيوالی څخه د پيغمبر صلى الله عليه وسلم ملګری و...سپين او نری مخ، ډنګر بدن، غټې سترګې، پراخه تنډه، ډنګرې ګوتې او د ډېرو ويښتو څښتن انسان و.

له اسلام څخه مخکې

قريشو کې د غوره نسب خاوند و او نسب يې د قريشو د عادت مطابق له هر چا ښه ياد و، د قريشو له مخورو څخه و، تجارت يې کاوه، په ښو اخلاقو مشهور و او ښه پېژندل شوی و، خلک ورته راتلل او ناسته پاسته يې ورسره کوله، په خلکو ګران و او خلک هم پرې ګران وو، نېکې مشورې به يې ورکولې او مسائل يې ورحل کول، له اسلام څخه له مخه يې هم د بتانو عبادت رد کړی و او چې کله اسلام راغی، نو هر څه ته يې شا کړه او د اسلام مبارک دين ته يې ژوند وقف کړ، د صحابه و په يو ټولي کې يې وفرمايل : ما کله هم بت ته سجده نه ده کړې او دا له دې وجې چې کله زه بلوغ ته نږدې شوم پلار يوې خونې ته بوتلم چې له بتانو ډکه وه او راته يې وويل چې دا ستا خدايان دي، بيا يې زه پرېښودم او هغه ولاړ نو زه يو بت ته ورنږدې شوم او ورته مې کړه چې زه وږی يم خوراک راکړه، هغه جواب رانه کړ، بيا مې ورته وويل چې زه لوڅ يم پټ مې کړه، هغه څه جواب نه راکاوه، نو يوه لويه تيږه مې پرې راخلاصه کړه او ځمکې ته مې راوغوځاوه .(دغه خبره که له يوې مخې په دې دلالت کوي چې ابوبکر کله هم د بت عبادت نه دی کړی، نو له بلې مخې د ابوبکر د نابغه عقل او ځيرک فکر ښکارندويه هم ده، څنګه يو د سالم عقل څښتن کولای شي چې په خپل لاس د پيدا شوي شي عبادت وکړي !!له شرابو څخه د کرکې په اړه يې ابو نعيم

له بي بي عائشې رضي الله عنها نه روايت کوي، چې ابو بکر رضي الله عنه دجاهليت په دوره کې شراب پر ځان حرام کړي وو، نه يې له اسلامه د مخه څکلي او نه وروسته

چا ترې د شرابو په اړه وپوښتل، چې کله دې څکلي ؟ هغه وفرمايل : له الله پناه غواړم، ورته وويل شول چې ولې دې نه څکل ؟ هغه يې په ځواب کې وويل : ما خپل ناموس او نارينتوب پرځای ساته او شراب چې څوک وڅکي هغه دا دواړه له لاسه ورکوي.

له دې که له يوې خوا د ابوبکر غوره او پاک صفات څرګنديږي، نو له بلې خوا په دې هم دلالت کوي چې د اسلام د مبارک دين سپېڅلي احکام څومره له عقل سره موافق دي او پاک طبيعت ورته څومره لېواله دی!

مسلمانېدل او د اسلام له ظهوره وروسته

ابو بکر رضي الله عنه په سړيو کې لومړی کس و، چې د اسلام مبارک دين يې پرته له کوم ځنډ او بې له کوم سوچ او فکره ومانه، دا له دې وجې نه؛ چې هغه ګوندې عقل نه دی استعمال کړی او په پټو سترګو يې دغه دين منلی، بلکې هغه رضي الله عنه د هغه وخت د مکې، يمن، شام او نورو ځايونو د تورات له پوهانو او د اهل کتاب له علماو دا معلومه کړې وه، چې وروستی نبي له عربو څخه دی او په عربو کې هم له قريشو او د همده له قبيلې څخه دی او بل دا چې ابو بکر د ژوند په اوږدو کې پېغمبر صلی الله عليه وسلم داسې پېژندلی و، لکه خپل ځان چې پېژني او په دې ښه پوه و چې هغه محمد صلی الله عليه وسلم چې په ۴۰ کلو کې يې يو ځل هم په کوم بنده درواغ نه دي ويلي او هر دوست او دښمن يې رښتينولۍ او امانت دارۍ ته قائل و، څنګه به د دغه بندګانو په لوی الله درواغ ووايي !!بلکې هغه رښتونی نبي دی او بلنې ته يې لبيک ووايه !د اسلام منلو په اړه يې پېغمبر صلی الله عليه وسلم فرمايي: ما هر څوک اسلام ته دعوت کړی، هغه ټکنی شوی، خبرې يې پکې کړي او شک او شبهې يې پکې کړي، غير له ابو بکره؛ کله چې مې ورته ياد کړ، نو نه يې ځنډ پکې وکړ او نه يې شک وباله او لکه څنګه چې په قريشو کې مخور و، نو د الله دين ته يې بلنه شروع کړه، چې په دې لاره کې يې لاسته راوړنې هم ډېرې وې او سختۍ او تکليفونه هم ډېر، چې دعوت بې له تکليف ګاللو نه تر سره کيږي، د عشره مبشره د ټولې ۵ کسان د ابو بکر په بلنه د دې سپېڅلي دين پيروان شول چې عثمان بن عفان، زبيربن العوام، عبد الرحمن بن عوف، سعد او طلحه رضي الله عنهم دي، د کور شاته يې مسجد جوړ کړی و، تلاوت، عبادت او ژړاګانې به يې کولې او خلک به د ده په ليدو د اسلام طرف ته مائلېدل، تر دې چې په اسلام به مشرف شول، ډېر غلامان او وينځې يې په هغو باندې د هغوی د بادارانو د ظلم او شدت له امله وپېرودل او د الله لپاره يې ازاد کړل .له محمد صلی الله عليه وسلم څخه يې دفاع کوله او په دې لاره کې له ځان او مال څخه تېر و، يو ځل قريش راټول شول او د پېغمبر صلی الله عليه وسلم د وژلو اراده يې وکړه، په مسجد کې ناست و، چې پېغمبر عليه السلام راغی، قريش پرې راټول شول او په وهلو يې شروع وکړه چې ابوبکر رضی الله عنه خبر شو، په منډه ورغی، د قريشو او پېغمبر عليه السلام تر منځ شو او قريشو ته يې وويل : هلاک شئ ايا هغه څوک وژنئ چې هغه وايي : الله زما رب دی او تاسو ته يې دخپل رب له اړخه ښکاره دلايل راوړي ؟ قريشو محمد صلی الله عليه وسلم پرېښود او په ده يې شروع وکړه او ډېر بد يې وواهه!!

کله چې رسول الله دار ارقم ته ولاړ، نو ابوبکر به ورته تل ويل، چې که مشريکينو ته يې ښکاره دعوت کړی وی، تر دې چې محمد صلی الله يې راضي کړ، بهر راووتل او ابو بکر خلکو ته خطبه شروع کړه، اسلام ته يې رابلل او له الله يې وېرول او محمد صلی الله عليه وسلم ناست و، قريش پرې راپاڅېدل او په وهلو يې شروع وکړه دومره يې وواهه چې وينې پرې راماتې شوې، مخ او پوزه يې سره نه معلومېدل او بې هوښه شو، د بې هوښۍ په حالت کې کورته راوړل شو او چې په هوښ راغی نو همدا غږ يې کاوه چې محمد صلی الله عليه وسلم په کوم حال دی ؟ ورته

وويل شو چې روغ سلامت دی، ابوبکر وويل : چې په الله قسم تر هغه به خوراک او څښاک ونه کړم، چې رسول الله ونه ګورم، بيا رسول الله صلی الله عليه وسلم ته ورغی.

هجرت يې

کله چې پېغمبر صلی الله عليه وسلم خپلو اصحابو ته د مدينې په لور د هجرت کولو مشوره ورکړه او ډېری مسلمانانو خپل خوږ وطن مکه مکرمه پرېښوده، نو ابوبکر هم له محمد صلی الله عليه وسلم څخه بار بار اجازه غوښته، خو هغه ورته ويل : بيړه مه کوه، کېدای شي الله درته ملګری درکړي

۱- په بل روايت کې دي چې پېغمبر صلی الله عليه وسلم وويل :کېدای شي چې الله ماته هم اجازه راکړي، ابوبکر وويل : مور او پلار مې درنه قربان شه ای د الله رسوله، ته دا اميد لرې ؟ پېغمبر عليه السلام وويل : هو، نو بيا ابوبکر د پېغمبر صلی الله عليه وسلم د ملګرتيا لپاره ځان وځنډاوه او تر څلورو مياشتو پورې يې دوه اوښو ته خوراک ورکاوه چې بيا جبرايل راغی او د هجرت اجازه يې وکړه، پېغمبر صلی الله عليه وسلم د ملګري په اړه وپوښت، هغه ورته ابوبکر وښود.

۳-کله يې چې ابوبکر ته خبر ورکړ او د ملګرتيا زېری يې هم پرې وکړ نو له خوشحالۍ نه په ژړا شو.

۴-وړاندې چې څه کيږي دا راپه ګوته کوي چې ابوبکر څومره په دې دين مين و، د دې سخت سفر لپاره يې څومره قرباني ورکړې او تر کوم حده يې تياری نيولی و او په خپل هغه قول کې چې تل به يې رسول الله ته ويل چې مور او پلار مې درنه ځار شه څومره رښتونی و !!پوره سوچ يې کړی و او چې کومو شيانو ته اړ و، هغه يې ټول برابر کړي وو، دوه اوښې يې څو مياشتې مخکې ترلاسه کړې وې، د لارښوونې لپاره يې عبدالله ابن اريقط په مزدورۍ نيولی و او هغه داسې سړی و چې راز يې نه رسوا کاوه او امانت کې يې خيانت نه کاوه اوښې يې وروسپارلې او درې ورځې بعد يې غار ثور ته د راتلو ورته وويل، چې هغه بيا تر مدينې ورسره و، خپلې لور اسماء رضي الله عنها ته يې درهم ورکړل، چې غوښه او ډوډۍ واخلي او دوی ته يې راوړي، ځکه چې غوښه د رسول الله خوښه وه، اسماء همداسې وکړل او چې کله ابوجهل د رسول الله له هجرته خبر شو د ابوبکر کور ته ولاړ، له اسماء يې د هغوی په اړه وپوښتل، اسماء ځان ناخبره وښود، نو ابوجهل داسې څپېړه ورکړه چې والۍ يې له غوږه پرېوته او چې ولې په ذات النطاقين مشهوره ده، نو کيسه يې هر چاته مالومه ده، الله دې ترې راضي شي، د مکې د خبرونو د راوړلو په موخه ابوبکر خپل زوی عبد الله ټاکلی و او د دې لپاره چې د هغه پل مالوم نه شي، نو خپل مولی عامر بن فهيرة ته يې امر کړی و، چې هر سهار ګډې د غار په طرف وروليږي او شيدې به هم ترلاسه کوي، درې ورځې وروسته ابوبکر خپله غوره اوښه د پېغمبر عليه السلام مخې ته ودروله او ورته يې وويل چې سپور شه مور او پلار مې درنه قربان شه، خو پېغمبر صلی الله عليه وسلم تر هغې سپور نو شو چې تر څو يې اوښه ونه پېرل.

۵- نوره د هجرت کيسه د هر مسلمان په دماغو کې پرته ده.

فضيلت يې

په پورته ټولو غوره توبونو يې څه نور ورزياتوو، سره له دې چې حق يې نه شو ادا کولای، خو د بېلګې په ډول يې يادونه کوو .د هجرت د ملګرتيا په اړه يې الله جل جلاله ايتونه رانازل کړل، چې دا په خپله يو لوی انعام او نېکبختي ده، ابن عباس رضی الله عنهما د ﴿فَأَنْزَلَ اللَّهُ سَكِينَتَهُ عَلَى رَسُولِهِ وَعَلَى الْمُؤْمِنِينَ﴾ په تفسير کې فرمايي چې دا د زړه اطمنان خدای جل جلاله په ابوبکر راليږلی و، ځکه چې د نبي عليه السلام زړه تل ډاډه و.

۶-د بدر د غزا جنګیالی و، چې لوی الله ازادي ورکړه چې ما درته ښنه کړې، چې څه مو خوښه وي هغه وکړئ، په صلح حدیبیه کې حاضر و، چې د کوم تړون او وفا له مخې یې په اړه الله ایتونه راولېږل، چې پکې الله له مؤمنانو خپله رضامندي ښوده، له دې غوره به نور څه فضیلت وي چې د الله رسول د یو خپلواک او زورور اسلامي دولت د جوړولو په خاطر مدینې ته تګ غوره کړ او د مشرکینو له ظلمه پټ تلو، نو په ټولو صحابه و کې یې ابوبکر د ملګرتیا لپاره غوره کړ، لاندې نبوي ملغلرې یې هم قدر رامعلوموي، بخاري، مسلم، احمدبن حنبل، ترمذي او نسائي له ابوهریره رضي الله عنه نه روایت کوي، چې پېغمبر صلی الله علیه وسلم فرمایلی..." :لمونځ ګذار خلک به د جنت د لمانځه له دروازې بلل کیږي، مجاهدین به د جهاد له دروازې، روژه دار د ریان له دروازې او خیرات کوونکي به د خیرات له دروازې بلل کیږي، ابوبکر پوښتنه وکړه چې ای د الله رسوله !اله دې ټولو دروازو به هم څوک بلل کیږي ؟ پېغمبر صلی الله علیه وسلم وویل : هو !او امید لرم چې ته هم له ټولو وبلل شې

۱- ابوبکر له انبیاء نه وروسته غوره د خلکو دی.

۲-د رسول الله له خوا بار بار پرې د جنت زېری شوی دی، یو ځل پېغمبر صلی الله علیه وسلم وپوښتل :

نن چا روژه نیولې ده ؟
ابوبکر : ما.
نن څوک جنازه پسې تللی ؟
ابوبکر : زه .
نن چا مسکین ته ډوډۍ ورکړې؟
ابوبکر :ما
نن چا د مریض پوښتنه کړې؟
ابوبکر :ما کړې ده.

پېغمبر صلی الله علیه وسلم وفرمایل : دغه کارونه چې په هر چا کې جمع شول، هغه جنتي دی.

۳-ابوبکر هغه څوک و چې دښمنان هم ورته له رسول الله وروسته په فضیلت او مقام قائل وو، د احد په غزا کې چې څه پېښ شول له هغه وروسته ابو سفیان چې لا مسلمان شوی نه و، د مسلمانانو خوا ته راغی او درې ځل یې وپوښتل : ایا په تاسو کې محمد بن عبد الله پاتې دی ؟ پېغمبر علیه السلام خلک له جوابه منع کړل، بیا یې درې ځل وپوښتل چې ایا د قحافه زوی شته ؟ چا جواب ورنه کړ، بیا یې درې واره وپوښتل چې ایا عمر بن الخطاب شته ؟ بیا هم چا جواب ورنه کړ، نو هغه خپلو ملګرو ته ورستون شو او ویې ویل چې دوی ټول وژل شوي، عمر رضی الله عنه ځان ټینګ نه کړای شو او جواب یې ورکړ چې ای دالله دښمنه دروغ دې وویل، درې واړه ژوندي دي او ګورو به ...ابن القیم رحمه الله فرمایي : د دې درې واړو پوښتنه یې وکړه او نور یې پرېښودل؛ ځکه چې ابوسفیان او ملګري یې په دې پوهېدل چې اسلام په همدې خلکو ولاړ دی

۴-یو ځل پېغمبر صلی الله علیه وسلم یو حدیث بیان کړ، چې له یوه شپون نه لېوه ګډه وتښتوله، شپون تر هغه ورپسې و، چې ترې ویې ژغورله، بیا لېوه ورته وویل چې د څیرولو په ورځ به یې څوک رانه خلاصه کړي ؟ هغه ورځ چې همدا زه به یې څرووم، او یو کس غوا روانه کړې وه او بار یې پرې تړلی و، نو غوا ورته وویل چې زه د دې لپاره نه یم پیدا شوې، صحابه وویل :سبحان الله، پېغمبر صلی الله علیه وسلم وفرمایل : زه او ابوبکر او عمر په دې ایمان لرو پېغمبر علیه السلام دا خبره وکړه او ابوبکر او عمر یو هم ورسره نه و، دا په دې دلالت کوي چې پېغمبر علیه السلام په دوی پوره باوري و او پدې پوه و چې دواړه له زړونو ښه پاخه مؤمنان دي، که ابوبکر وی، نو له عادت سره سم به یې نبي علیه السلام له هر چا وړومبی رښتونی بللی و، بخاري له ابو الدرداء نه روایت کړی، چې زه

له رسول الله سره ناست وم، چې ابوبکر راروان و او دجامې يو طرف يې نيولی و، نو چې پېغمبر عليه السلام وليد ويې فرمايل : ملګري ته مو څه ورپېښ شوي دي ؟ بيا ابوبکر سلام وکړ او ويې ويل : زما او د عمر په منځ کې يو څه راغلل، نو ما لږه تيزي وکړه، بيا مې ترې ښښنه وغوښته، خو هغه نه راته کوله، پېغمبر عليه السلام ورته درې کرت وويل : الله دې درته ښښنه وکړي ای ابوبکره، بيا عمر پښېمانه شو او د ابوبکر کور ته راغی د هغه پوښتنه يې وکړه، خو نه و، بيا پېغمبر عليه السلام ته راغی او سلام يې وکړ، د پېغمبر عليه السلام مخ له غصې سور شو، ابوبکر په دې حال زهير شو او دوه ځل ويې ويل : ای د الله رسوله !والله چې ما ظلم کړی و، پېغمبر عليه السلام وويل " : الله زه تاسو ته راولېږلم، تاسو دروغژن وبللم او ابوبکر وويل چې رښتونی دی، مال او ځان يې رانه ځار کړ، نو ايا ماته مې دا ملګری پرېږدئ ؟ ابوبکر له دې وروسته چا ونه ځوراوه.

عمرو ابن العاص وايي :رسول الله ته راغلم او ترې ومې پوښتل چې خلکو کې څوک ډېر درګران دی ؟ پېغمبر عليه السلام وفرمايل : عائشة، بيا مې وپوښتل : په سړيو کې څوک ؟ هغه وفرمايل : د عائشې پلار په دې ټولو سربېره ابوبکر له پېغمبر عليه السلام سره په ټولو غزاګانو کې شريک و، شيخ الاسلام ابن تيمية فرمايي : ابوبکر د مسلمانېدو له پيله د نبي عليه السلام تر وفاته پورې له هغه نه دی بېل شوی، غير له هغه چې اجازه يې ورته کړې وه، چې په هغې کې يو حج و، چې په نهم هجري کال و او په ټولو غزاګانو کې ورسره حاضر و احمد، ابو حاتم او ابن ماجه له ابو هريره نه روايت کوي، هغه وايي : رسول الله به ويل" : ماته د هيچا مال دومره ګټه نه ده رارسولې، لکه د ابوبکر مال چې رارسولې، ابوبکر د دې په اورېدو په ژړا شو او ويې ويل : زه او زما مال ستا دي او په بل روايت کې دي، چې درې ځل يې وويل چې او ماته هم الله ټوله ګټه له تا رارسولې ده .دا او دې ته ورته ډېر نور نبوي احاديث د هغه رضي الله عنه په غوره والي او فضيلت دلالت کوي، او بيا له صحابه

کرامو رانيولې تر نن ورځې ټول مسلمانان دا مني چې له انبياء عليهم السلام وروسته تر ټولو مسلمانانو ابوبکر غوره دی.

خلافت يې:

د اسلام د ستر لارښود حضرت محمد صلی الله عليه وسلم د وفات ورځ په اصحابو رضي الله عنهم له ټولو سخته او دردونکې ورځ وه، ټولو صحابه و له ډېره غمه وژړل، د اسلام زمري عمر بن الخطاب چې دښمنان يې له وېرې لړزېدل په لومړي سر کې اعلان وکړ چې : که چا وويل چې محمد صلی الله عليه وسلم وفات شوی دی، نو څټ به يې والوزوم او چې کله ابوبکر د هغه صلی الله عليه وسلم د وفات اعلان وکړ، نو عمر بې هوښه شو، ابوبکر د خپل محبوب پېغمبر د مخ له ښکلولو وروسته راووت او ويې ويل : ای خلکو ! چا چې د محمد عبادت کاوه، نو محمد وفات شوی دی او چا چې د الله عبادت کاوه، نو هغه ژوندی دی او نه مړ کيږي، بيا يې د آل عمران د سورت م ايت تلاوت کړ :﴿وَمَا مُحَمَّدٌ إِلاَّ رَسُولٌ قَدْ خَلَتْ مِن قَبْلِهِ الرُّسُلُ أَفَإِن مَّاتَ أَوْ قُتِلَ انقَلَبْتُمْ عَلَى أَعْقَابِكُمْ وَمَن يَنقَلِبْ عَلَىَ عَقِبَيْهِ فَلَن يَضُرَّ اللّهَ شَيْئاً وَسَيَجْزِي اللّهُ الشَّاكِرِينَ﴾[١] ژباړه: محمد د الله استازی و، له ده وړاندې نور استازي هم تېر شوي، که مړ شو، يا ووژل شو، نو تاسې به کفر ته اوړئ ؟ او څوک چې کافران شول، نو الله جل جلاله ته هيڅ ضرر نه شي رسولای، الله تعالی به شکر ويستونکو ته ښه بدله ورکړي .همدا هغه ورځ هم وه، چې د پېغمبر ملګرو له هغه وروسته له دې امله چې د اسلام خپرېدل ونه ځنډيږي او دښمنان په پښو ونه دريږي، له سوچ او فکر وروسته د ځينو ځانګړتياو او غوره توبونو(لومړی مسلمان، د هجرت يوائيني ملګری، د رسول الله په ژوند کې امامت، په نهم هجري کال د پېغمبر له خوا د حج مشري ورکول،په مهمو کارو کې ورسره د رسول الله مشوره، په رسول الله يې ژور ګرانښت)...ته په کتلو د اسلام له لومړی خليفه ابوبکر صديق رضي الله عنه سره بيعت وکړ او د خليفه په توګه يې يو درووند بار په اوږو

ورکښود ، له بیعته وروسته پاڅېد او مشهوره خطبه یې وویله : له حمد او ثنا وروسته یې وویل" : ای خلکو !زه په تاسو مشر شوم، خو زه له تاسو غوره نه یم، که په سمه روان وم، نو کومک مې وکړئ او که په کږه روان شوم، نو سمې ته مې برابر کړئ، رښتیا امانت دی او دروغ خیانت دی، ستاسو کمزوری زما په نېز زورور دی، تر څو یې چې حق ور ادا کړم او زورور مو زما په نېز کمزوری دی، تر څو چې د نورو حق ترې واخلم ان شاء الله، کوم قوم چې د الله په لار کې جهاد پرېښود هغه ذلیلیږي او کوم قوم کې چې بدکاري خپره شوه نو الله په ټولو عذاب مسلطوي، تر څو چې مې د الله او رسول اطاعت کاوه تاسو مې هم اطاعت کوئ او چې د الله او رسول اطاعت مې پرېښود نو بیا پر تاسو زما اطاعت نه شته، لمانځه ته مو پاڅئ الله دې درباندې ورحمیږي."

د خلافت په وخت کې یې ډېر څه وکړل، د ټولو له مخه یې هغه لښکر واستاوه چې رسول الله صلی الله علیه وسلم د اسامه په مشرۍ د روم جګړې ته تیار کړی و، خپله یې رخصتولو ته راووت،سره له دې چې د اسامه رضي الله عنه عمر ډېر کم و په اس سپور و او دی ورسره پلی روان و، اسامه ورته وویل چې یا ته سپور شه یا زه هم کوزېږم، ابوبکر وویل : په الله قسم نه زه سپرېږم او نه به ته کوزېږې، عمر رضي الله عنه یې د اسامه په اجازه له ځان سره پاتې کړ او جنګیالو ته یې توصیه وکړه چې خیانت، دوکه او غدر مه کوئ، بوډاګان، ماشومان، ښځې او په عبادت بوخت له خلکو پناه اشخاص مه وژنئ، مثله مه کوئ، فصلونه مه سېزئ او ونې مه پرې کوئ، پسونه، غواګانې او اوښان له خوراک پرته مه حلالوئ ...بیا یې رخصت کړل .د رسول الله صلی الله علیه وسلم له وفات وروسته ځینې خلک له زکات ورکولو څخه منکر شول او ډېر نور مرتد شول، ابوبکر له سختیو سره مخ شو، تر دې چې مرتدینو جرات وکړ چې په مدینه منوره حمله وکړي، صحابه ټول وارخطا شول تر دې چې د عمر په څېر زړور خلک وارخطا شول، عمر رضی الله عنه ابوبکر ته وویل : ای د مسلمانانو خلیفه !په خلکو نرمي وکړه او ځان ته یې مایل کړه، ابوبکر نا اشنا جواب ورکړ" : څه وایې ای عمره !اما له تا مرسته غوښته او ته مې خجالته کوې!!؟ په جاهلیت کې زړور وې اوس بې زړه شوې!!؟ دین پوره شو او وحې پرې شوه، دین ته به تاوان رسیږي او زه به ژوندی یم، په الله قسم که د اوښ یو پړی یې هم رانه منع کړ، چې رسول الله ته یې ورکاوه، نو زه به ورسره وجنګېږم او که تاسو مې ملتیا ونه کړه، نو زه به یوازې دغه کار ترسره کړم.

له مرتدینو سره وجنګېد او چاره یې وروکړه، شام عراق او نورو ښارونو ته یې هم اسلامي لښکرې ولیږلې، تر څو اسلام یې ښه وځلاوه او فتنې یې ورکې کړې.

وفات یې:

د اسلام لومړی خلیفه له دوه کاله درې میاشتو او لس ورځو خلافت وروسته د دوشنبې په ورځ د ۱۳هجري کال د جمادي الاخر په میاشت کې د ۶۳ کالو په عمر له نړۍ وکوچېد ، له وفات مخکې یې د نورو اصحابو په مشوره عمر رضي الله عنه خلیفه وټاکه او د خپل مال د ورکولو وصیت یې وکړ، چې ټول پینځه درهمه برابر شول او کله چې عمر رضي الله عنه ولیدل نو ویې ویل : الله دې په ابوبکر ورحمیږي، له ځانه وروسته خلک یې پاتې راوستل.

دوه جمهور رئیسان دوه شهیدان

عاصم څارګر

د نولس سوه او اتیا په لسیزه کې په افغانستان کې د افغانستان د مجاهد ملت په لاس د شوروي اتحاد د سرو پوځونو ماتې که له یوې خوا د دې اتحاد په ټوټه ټوټه کېدو تمامه شوه او نږدې پنځلسو هېوادونو خپلواکي تر لاسه کړه، نو له بلې خوا د افغانانو سپېڅلي جهاد او د خپلواکۍ مبارزې د نړۍ ډېرو محکومو ملتونو ته د استقلال لاره وښوده او په ډېرو هېوادونو کې د استعمار او بلواکۍ پر ضد پاڅونونه پیل شول.

که د نړۍ په هر ګوټ کې د جهادي خوځښت په اړه لږه پلټنه وکړو، نو وبه ګورو چې ریښې یې د افغانستان جهاد پاله خاورې او اسلام پاله ملت ته رارسیږي، ځکه چې افغانانو د ټولې نړۍ مسلمانان خپل ورونه ګڼلي، هغوی ته یې د ورورولۍ لاسونه ورکړي، هغوی ته یې په خپله خاوره کې د غربت او هجرت احساس نه دی ورکړی او همدا علت دی چې د ځمکې پر سر هر مسلمان افغانستان ته د خپل کور په سترګه ګوري، ومو لیدل چې د اسلام د سپېڅلې عقیدې په مینه مستو د هرې ژبې، هر ملت، هر رنګ او هر هېواد مسلمانانو پر خپل دین د غیرت په هدف په دې سپېڅلې خاوره کې خپلې وینې تویې کړې.

د قفقاز د غرونو په لمنو کې پروت او د شوروي اتحاد تر غاصبانه ولکې لاندې چېچنیا یو له هغو هېوادونو څخه، چې په افغانستان کې د شوریانو تر ماتې وروسته یې د خپلواکۍ بیرغ پورته او د شهید جنرال جوهر داوديف په مشرۍ یې د خپلو وینو په بدل کې د استقلال ناوې خپله کړه، خو روسي ښکېلاک په خپل ګاونډ کې د یو سوچه اسلامي حکومت وجود ونه شو زغملای، ډېر ژر یې د چېچنیا په خاوره برید وکړ او د نوموړي مسلمان ملت پر ضد یې خپل وحشت پیل کړ.

په دې لیکنه کې به کوښښ وکړو چې د چېچنیا د دوه منتخبو جمهور رئیسانو په اړه لنډ معلومات وړاندې کړو، چې په ترتیب سره دوه زره او څلورم او دوه زره او پنځم میلادي کلونو د فبرورۍ او مارچ په میاشتو کې د روسانو لخوا په شهادت رسېدلي دي.

شهید زلیم خان یاندربابیف

لومړنی ژوند او د سیاست پیل

شهید زلیم خان یاندربابیف (Zelimkhan Abdumuslimovich Yandarbiyev) د ۱۹۵۲ میلادي کال د سپتمبر د میاشتې په دولسمه نېټه د قزاقستان د هېواد په مربوطاتو کې زېږېدلی، چې هغه مهال قزاقستان د شوروي اتحاد یو ایالت و او د چېچنیا مسلمانان د وخت د تزاري حکومت مشر جوزف ستالن په ۱۹۴٤ میلادي کال کې د خپلې سیمې څخه شړلي او نوموړي هېواد ته تبعید کړي وو.

چېچنیایانو په تبعید کې خورا سخت ژوند تېرولو، د خپل کور کلي د پرېښودلو او د جوزف ستالن په امر نورو سیمو ته د هجرت پر مهال نږدې څلور سوه زره چېچنیایان د سختې یخنۍ او نورو ستونځو له کبله مړه شول، خو د زلیم خان یندربابیف د کورنۍ په ګډون یو شمېر کورنۍ داسې هم وې، چې الله یې مرسته وکړه، د تبعید شپې یې په صبر سره تېرې کړې او له څو کلونو وروروسته بېرته خپلو سیمو ته ورستانه شول.

شهید زلیم خان د تخصص له پلوه یو ادبپوه، عالم او شاعر و، خو د هېواد حالاتو او د خپل ملت غوښتونو له هغه یو سیاستوال، مجاهد، جنګیالی او بالاخره یو جمهور رئیس جوړ کړ.

همدا لیکوال، فیلسوف او شاعر هغه څوک دی، چې تر ټولو دمخه یې په خپلو فیلسوفانه وینا او شعرونو چېچنیایان د روسي ښکېلاک پر ضد پاڅون ته هڅول.

د نورو چېچنیایانو په څېر د هغه کورنۍ هم په خپل وخت له قزاقستانه چېچنیا ته ورستنه شوه او هلته یې په نوي ژوند پیل وکړ، نوموړي د شوروي اتحاد د نړېدو پر مهال په قومي خوځښت کې غړیتوب واخیست او ډېر ژر په همدې خوځښت کې د یو رهبر په توګه راڅرګند شو.

د ۱۹۹۰ میلادي کال د مئ په میاشت کې زلیم خان په چېچنیا کې د ((Vainakh Democratic Party (VDP) په نوم د لومړي سیاسي ګوند بنسټ کېښود، چې په دې توګه نوموړی په چېچنیا کې د سیاسي ګوند د بنسټ ډبرې ایښودونکي لومړي مشر په توګه پېژندل کیږي.

د نوموړي ګوند چې د چېچنیا خپلواکۍ ته ژمن و، په لومړي سر کې د چېچنیا تر څنګ د انګوشتیا خپلواکۍ غوښتونکو استازیتوب هم کاوه، خو کله چې چېچنیا د روسیې له فدراسیونه د خپلواکۍ د ترلاسه کولو اعلان وکړ، نو د زلیم خان ګوند هم تر چېچنیا پورې محدود شو.

نوموړی په ۱۹۹۰ میلادي کال کې د (-All National Congress of the Chechen People (NCChP)) د ګوند مرستیال شو، چې مشري یې شهید جنرال جوهر داودییف کوله، همدې ګوند له چېچنیا روسان وشړل او د انګوشتیا له مشرانو سره په دې سلا شول، چې چېچنیا او انګوشتیا سره جلا کړي.

د ۱۹۹۱ او ۱۹۹۳ میلادي کلونو په منځ کې زلیم خان د چېچنیا په لومړي پارلمان کې د مطبوعاتو د کمیسیون مشري کوله او په ورته وخت کې د ۱۹۹۱ میلادي کال څخه د چېچنیا مرستیال جمهور رئیس هم و.

کله چې د ۱۹۹۶ میلادي کال د اپرېل په میاشت کې لومړی جمهور رئیس شهید داودییف د روسانو په یو هوایي برید کې په شهادت ورسېد، نو زلیم خان سرپرست جمهور رئیس وټاکل شو، چې په دې توګه نوموړي د ۱۹۹۶ میلادي کال د اپرېل د میاشتې له یوویشتمې نېټې څخه د ۱۹۹۷ میلادي کال د فبرورۍ د میاشتې تر دولسمې نېټې پورې د چېچنیا د سرپرست جمهور رئیس په توګه دنده تر سره کړې ده.

یندربابیف په ۱۹۹۶ میلادي کال کې د یو هیئت په مشرۍ د روسیې مرکز ماسکو ته سفر وکړ او په کریملین کې یې د روسیې د جمهور رئیس بورس یلسن او صدراعظم ویکتور سره وکتل، چې د مئ د میاشتې په اوه ویشتمه نېټه د دواړو خواوو تر منځ د اوربند معاهده لاسلیک شوه.

له روسي جمهور رئیس سره په زړه پورې لیدنه

په ۱۹۹۷ میلادي کال کې شهید زلیم خان یو ځل بیا د ماسکو سفر وکړ او دا هغه تاریخي سفر و، چې نوموړي پکې د مسلمانانو برم پر ځای کړ، ثابته یې کړه چې د هغه مبارزه په حقه او له خپل موقفه په شا کېدونکی نه دی، د روسیې له جمهور رئیس بورس یلسن سره د زلیم خان دا هغه تاریخي لیدنه وه، چې هر مسلمان یې ویډیو ویني خوند ځیني اخلي او په زلیم خان کې یو ریښتینی، سپېڅلی او باوقاره حقیقي مجاهد ویني.

زلیم خان د چېچنیا ملي لباس په تن او هغه چا ته د خبرو لپاره ورغلی و، چې ویل یې هېڅکله به هم له خپلواکي غوښتونکو سره مذاکرات ونه کړي.

کله چې زلیم خان د خبرو تالار ته ننوت، نو ویې لیدل چې یو شمېر روسي مشران د مذاکراتو د مېز یو خوا ته ناست دي، خپله یلسن د مېز بر سر ته ناست دی او د زلیم خان په مشرۍ هیئت ته د میز بل لور ته د ناستې ځای پرېښودل شوې، ګوندې یلسن داسې ښودله چې هغوی له یو خپلواک هېواد له هیئت سره نه، بلکه د یوې ډلې له هیئت سره خبرې کوي، خو زلیم خان د هغوی په مکر وپوهېده او تر هغو یې په چوکۍ له کېناستو انکار وکړ، چې یلسن مجبور شو، پاڅېد او د هغه په وړاندې د یو فریق په توګه په مېز کېبیناست، نه د یو مینځګړي په توګه.

زلیم خان ثابتوله چې هغه د یو ازاد او خپلواک هېواد مشر دی او باید په یو بل هېواد کې یې د یو جمهور رئیس په توګه استقبال وشي.

د ۱۹۹۷ میلادي کال د فبرورۍ په میاشت کې په چېچنیا کې د جمهوري ریاست ازاد انتخابات تر سره شول، زلیم خان هم د جمهوري ریاست چوکۍ ته ځان کاندید کړ او

د یو پوځي قوماندان جنرال اصلان مسخدوف په وړاندې يې ټاکنې وبايللې، خو سره له دې چې جمهوري رياست ته بريالی نه شو، بيا هم هغه په چېچنيا کې د مقاومت د رمز په توګه پېژندل کېده، د هغه کور به د چېچنيا له مشرانو څخه ډک او هر وخت به پکې غونډې او مشورې روانې وې.

زليم خان د وخت له جمهور رئيس مسخدوف سره په ګډه په ۱۹۹۸ ميلادي کال کې په دربيم ځل ماسکو ته په رسمي سفر ولاړ او هلته يې يوه بله د سولې معاهده لاسليک کړه، خو څه موده وروسته د دواړو مشرانو تر منځ اختلافات پيدا او يندربايېف د وسله والو مجاهدينو سره لاس يو کړ، همدا مهال و، چې نوموړی ګاونډي هېواد داغستان ته د مجاهدينو په ننويستلو هم تورن شو.

نړيوال تروريست او تور لست

په ۲۰۰۲ ميلادي کال کې په ماسکو کې د چېچنايي مجاهدينو لخوا د يو تياتر د نيولو او سلګونه تنو د برمته کولو پېښه رامنځته شوه، يندربايېف هم په دې پېښه کې په لاس درلودلو او ښکېلتيا تورن شو.

همدا راز نړيوالو په نوموړي دا تور هم ولګولو چې له القاعده نړيوالې جهادي شبکې سره اړيکې لري، ددوی په وينا په چېچنيا کې يې سخت دريځو اسلامپالو ته له خليجي هېوادونو څخه مالي مرستې برابرې کړي او چېچنيا ته يې سخت دريځي راوستي دي.

روسيې څو څو ځله د نوموړي د محاکمې او روسيې ته سپارلو غوښتنه هم وکړه، خو ونه منل شوه، هغه مهال چې زليم خان د خپل ژوند وروستۍ ورځې د قطر په مرکز دوحه کې تېرولې په ۲۰۰۳ ميلادي کال کې د هغه نوم د ملګرو ملتونو په تور لست کې ورزيات شو او هغه په قطر کې جلا وطن بندي شو.

نوموړی په يوه مرکه کې چې په ۲۰۰٤ ميلادي کال کې يې کړې، وايي چې په دوحه کې د بندي په توګه ژوند کوي، نه شي کولای چې له قطر څخه ووځي، يوازې که ځي نو روسيې ته به ځان سپاري او بس.

د افغانستان سفر

يندربايېف د چېچنيا د دوهمې جګړې د پيل پر مهال د افغانستان، پاکستان او متحده عربي اماراتو په ګډون يو شمېر هېوادونو ته سفرونه وکړل، چې هغه پکې د چېچنيا د لانجې لپاره د مسلمانانو د مرستې د تر لاسه کولو هلې ځلې کولې.

په دې سفر کې د هغه تر ټولو په زړه پورې سفر د افغانستان و، دغه مهال د افغانستان په غرونو د اسلامي امارت بيرغ رپېده، هر مسلمان په دې هېواد پورې خپلې هيلې تړلې او دې هېواد هر مسلمان ته د لاس ورکولو جرئت او جسارت درلود.

زليم خان يندربايېف د شپږ کسيز هيئت په مشرۍ د افغانستان کندهار ولايت ته ولاړ او هلته يې د امير المؤمنين ملا محمد عمر مجاهد حفظه الله سره وکتل، له هغه يې وغوښتل چې د چېچنيا جمهوريت په رسميت وپېژني، هماغه و، چې د ۲۰۰۰ ميلادي کال د جنورۍ د مياشتې په شپاړسمه نېټه اسلامي امارت نړۍ ته اعلان کړه چې د چېچنيا اسلامي جمهوريت په رسميت پېژني.

د ۲۰۰۰ ميلادي کال د جنورۍ د مياشتې په درويشتمه نېټه د شهيد زليم خان په موجوديت کې په کابل کې د چېچنيا د هېواد سفارت پرانيستل شو او د نوموړي هېواد بيرغ پرې پورته کړای شو.

امير المؤمنين د نړۍ د ټولو مسلمانانو او مسلمانو مشرانو څخه غوښتنه وکړه چې د چېچنيايانو مرسته وکړي، د ملګرو ملتونو او اسلامي هېوادونو له کنفرانس څخه يې په يوه اعلاميه کې وغوښتل چې روسان په چېچنيا کې له ظلمه منعه کړي.

زليم خان د افغانستان په ګډون د اسلامي هېوادونو دغه سفر پداسې حال کې تر سره کړ چې په چېچنيا کې توده جګړه روانه وه، هغه د نړۍ په سفر د سياسي ملاتړ د تر لاسه کولو لپاره استول شوی و.

نوموړی د ۲۰۰٤ ميلادي په مرکه کې وايي: "ما غوښتل چې ملګرو ملتونو ته د اسلامي هېوادونو د سازمان له لارې ورشم، څو هغوی د يوې غير معمولي غونډې غوښتنه وکړي او د چېچنيا په حالاتو بحث وشي،

خو ما په اسلامي نړۍ کې داسې هيڅوک هم پيدا نه کړ چې زموږ مرستې ته چمتو شي ".

که څه زليم خان له نړۍ څخه مايوسه بريښي، خو د افغانستان په اړه خورا زياتې مثبتې او په زړه پورې خبرې کوي، له اسلامي امارت او اميرالمؤمنين ملا محمد عمر مجاهد حفظه الله څخه خورا زيات اغېزمن دی او وايي چې يواځې په افغانستان کې يې د ارامۍ احساس وکړ، د نوموړي د وينا تر مخې له اسلامي امارت څخه يې د سياسي ملاتړ غوښتنه وکړه، چې هغوی ومنله، د څو روزنيزو مرکزونو د جوړولو غوښتنه يې وکړه، چې امير المؤمنين ورته وويل: "کله او چېرته چې غواړې، هغوی به يې ورته برابر کړي".

په مرکه کې نوموړي د افغانستان په اړه يو شعر ويلی، چې په لاندې ډول دی:

افغانستانه
ته جنګ يې
او
سوله وروسته له جنګه
په ځمکه نيستي او شتمني يې
ته تياره يې او رڼا يې
خو هلته
چې ستا کور دی کراري نه شته
افغانستانه
دا دی زه ستا يخې ډبرې را پورته کوم
او د خپل روح په لاسونو کې يې تودوم
بې له ځای نيونې څخه
ما تاته په خپل زړه کې ځای درکړی دی
دا زما زړه مه سوځوه
افغانستانه
زه ستا يخه ډبره يم
زه ستا يم

تبعيد او شهادت

نوموړی د اسلامي هېوادونو د سفر پر مهال په قطر کې تم شو او هلته يې د جلا وطنۍ ژوند پيل کړ، د قفقاز دغه منلی شخصيت د قزاقستان له تبعيد څخه له په کور کېدو او د ازادۍ په مبارزه کې د نه ستړي کېدونکي مشر په توګه له برخې اخيستو څخه وروسته يو ځل بيا له خپل پلرني وطن لرې شو، دا هغه وخت و، چې له يوې خوا په چېچنيا کې مسلمانانو د روسانو په وړاندې شاتګ کړی و، منتخب جمهور رئيس اصلان مسخدوف د پلازمينې ګروزني څخه وتلی و او د مجاهدينو او روسانو تر منځ جګړې رواني وې او له بلې خوا په شهيد زليم خان د نړيوالو لخوا د تروروستۍ او القاعده نړيوالې شبکې سره د اړيکو تورونه وو.

د ۲۰۰٤ ميلادي کال د خپل ژوند په وروستۍ مرکه کې نوموړی وايي، که څه هم قطر راته زندان دی خو دا ګټه مې وکړه چې دلته مې يو شمېر سياسي او غير سياسي کتابونه او شعرونه نشر کړل.

دغه د کلکې عقيدې څښتن زياتوي، چې په قطر کې يې لمونځ پنځه وخته په خپل وخت اداء کېږي، او د خپل ملت د عقيدې د اظهار په ترڅ کې بيا روښانه کوي، چې وايي چېچنيا هيڅکله هم د لا دينانو تر بيرغ لاندې او د لاندينيت د دفاع لپاره جګړه نه ده کړې او يواځې شرعي قانون کولای شي د چېچنيا مرسته وکړي.

د ۲۰۰٤ ميلادي کال د فبرورۍ د مياشتې په ديارلسمه نېټه د جمعې په ورځ د ماسپښين د لمانځه څخه وروسته په خپل موټر کې د خپل کور پر لور روان و، چې د هغه په موټر کې له پخوا څخه ځای پر ځای شوی ماين وچاودېد ، زليم خان او د هغه ديارلس کلن ځوی داود خورا سخت ټپيان شول، خو زليم خان د سختو ټپونو له کبله په روغتون کې خپل روح مالک حقيقي ته وسپاره.

نوموړی د روسي استخباراتي شبکې لخوا په شهادت ورسېد، که څه هم روسي استخباراتو په لومړي سر کې وويل چې زليم خان د خپلمنځي اختلافاتو له کبله په شهادت رسېدلی، خو د چېچنيا منتخب جمهور رئيس اصلان مسخدوف په داسې حال کې چې په وسله واله مبارزه بوخت و، د نوموړي وژنه وغندله او د نوموړي مرګ يې د شهيد دوداييف په څېر وګڼلو.

یوه ورځ وروسته د قطر امنیتي مسئولینو په دوحه کې د روسیې د سفارت د یو کار کوونکي په ګډون درې تنه روسان د زلیم خان په شهادت کې د لاس درلودلو په تور ونیول، هغوی مجرمان وپېژندل شول خو په قطر او روسیه کې د نمایشي محکمو او محاکمو څخه وروسته بېرته ازاد کړای شول.

شهید اصلان مسخدوف

د شوروي له پوځه د چېچنیا د پوځ تر مشرۍ

شهید جنرال اصلان مسخدوف (Aslan (Khalid) Aliyevich Maskhadov) د ۱۹۵۱ میلادي کال د سپتمبر د میاشتې په یوویشتمه نېټه د قزاقستان د (کرګندي) ولایت (شاکئ) کلي کې د چېچنیایانو د ډله ایز تبعید پر مهال زېږېدلی دی، خو کورنۍ یې له تبعیده دیارلس کاله او د نوموړي د زېږېدنې څخه شپږ کاله وروسته په ۱۹۵۷ میلادي کال کې بېرته چېچنیا ته ستنه شوې ده.

د عملي ژوند له پیل سره سم شهید مسخدوف د شوروي په پوځ کې دنده پیل کړه، د جورجیا د (Tbilisi) د توپخانې په ښوونځي کې شامل او له دې ښوونځي څخه په ۱۹۷۲ میلادي کې فارغ شو، په ۱۹۸۱ میلادي کې یې په لیننګراډ کې د توپخانې په برخه کې لوړې زده کړې وکړې او له یو اتیا څخه تر شپږ اتیا میلادي کال پورې یې په هنګري او بالتیک ولایتونو کې پوځي دندې تر سره کړې.

اصلان مسخدوف ۱۹۹۱ میلادي کې د شوروي اتحاد دلیتوانیا ایالت په مرکز ویلنس کې د شوروي پوځ د میزایلو د توپخانې د مشر په توګه دنده تر سره کړه، یو کال وروسته په ۱۹۹۲ میلادي کې یې د کرنل (ډګروال) په رتبه له پوځه تقاعد واخیست او خپلې پلرنۍ سیمې ته ستون شو.

په کال ۱۹۹۳ میلادي کې اصلان مسخدوف د چېچنیا په ډېرو ولایتونو کې د جمهور رئیس دوداییف مخالفین وځپل، چې په پایله کې د چېچنیا د پوځ مشر (Viskhan Shakhabov) له خپلې دندې لرې کړای شو او پر ځای یې مسخدوف لومړی د پوځ سرپرست مشر او بیا په ۱۹۹٤ کې د پوځ عمومي مشر وټاکل شو.

هغه مهال چې په ۱۹۹٤ میلادي کال کې د روسانو او چېچنیایانو لمړۍ جګړه ونښته جنرال مسخدوف د جګړې د ډګر د یو اتل قوماندان په توګه راڅرګند شو او د جګړې یوه مهمه خبره وه، چې له ګروزني څخه یې د خپل تن په وینو په کلکه دفاع کوله، په ۱۹۹۵ میلادي کې جنرال دوداییف هغه ته ترقي ورکړه او د نوموړي رتبه له کرنل څخه فرقه مشر جنرال ته لوړه شوه.

سوله غوښتونکی مشر او پوځي قوماندان

مسخدوف د جګړې او سولې سړی و، هغه که له یوې خوا د چېچنیا په لومړۍ جګړه کې د یو قوي او مضبوط قوماندان په توګه مجاهدین رهبري کړې، نو له کریمیلین سره د سولې او امنیت په تامین کې هم مخکې مخکې و. هغه به ویل چې خپله یو پوځي دی، خو جګړه تر نورو خلکو زیاته بده ګڼي.

که مسخدوف په ۱۹۹٤ او ۱۹۹۶ میلادي کلونو کې وکولای شول، چې یو غیر مجهز او کلیوال لښکر په الوتکو او ټانګونو سمبال پوځ سره وجنګوي او جګړه وګټي، نو په سیاست کې هم یوه پېژندل شوې خبره وه، څکه خو یې د نورې نړۍ په ګډون له روسیې سره هم ښې اړیکې غوښتې او د سولې تړونونه یې لاسلیکول.

د خپل حکومت په دور کې یې برطانیې، امریکا، ترکیې، سعودي عربستان، جورجیا، اذربایجان، مالیزیا او خپله روسیې ته رسمي سفرونه وکړل، چې ګڼې لاسته راوړنې یې درلودلې.

نوموړی په امنیت کې یو سیاسي قاید او په جګړه کې یو قوماندان و، چې په ۱۹۹۷ میلادي کې له جمهور رئیس یلسن سره د سولې شوې معاهده د چېچنیا د څلور سوه کلن جنګ پای ګڼل کیږي.

په ۱۹۹۵ میلادي کې یې د چېچنیا په پلازمینه ګروزني کې د هېواد د مسئلې د حل لپاره د سولې په خبرو کې ګډون وکړ او یو کال وروسته ۱۹۹۶ میلادي د جون په میاشت کې د انګوشتیا د نازران په سیمه کې د چېچنیا د

اداري په استازيتوب يې په چېچنيا کې د اوربند په اړه د يو کميسيون د ناستې پر مهال يو پروتوکول لاسليک کړ.

هغه د چېچنيايانو لخوا د پلازمېنې ګروزني تر نيول کېدو وروسته په ډېرو غونډو او ليدنو کتنو کې برخه واخيسته څو سوله او ثبات رامنځته شي، د ۱۹۹۶ ميلادي کال د اګست په مياشت کې يې د روسيې له استازو سره د خبرو او مذاکراتو ګڼې ليدنې کتنې تر سره کړې، چې د اګست د مياشتې په يو دېرشمه نېټه خبرې بريالۍ شوې، د سولې معاهده لاسليک شوه او په چېچنيا کې جګړه پای ته ورسېده.

کال ۱۹۹۶ميلادي د اکتوبر د مياشتې په اولسمه نېټه نوموړی د چېچنيا لومړي وزير او په ورته وخت کې د دفاع وزير په چوکيو دندې تر سره کولې، د ۱۹۹۷ميلادي د جنورۍ په مياشت کې په چېچنيا کې د ۱۹۹۲ ميلادي کال د اساسي قانون تر مخې انتخابات وشول او مسخدوف خپلو حريفانو هر يو زليم خان ياندربابيف او شامل بسايېف ته ماتې ورکړه.

دا چې په چېچنيا کې دغه انتخابات پوره قانوني او په نړيواله کچه منل شوي وو، د انتخاباتو د څار لپاره د ملګرو ملتونو په ګډون شلو هېوادونو خپل استازي استولي وو، چې په ټوله معنی قانوني او د روسيې په ګډون نړيوالو ته منلي وو، څکه خو د روسيې د وخت جمهور رئيس بورس يلسن مسخدوف ته د ټولټاکنو د ګټلو له کبله د مبارکۍ پيغام واستاوه او ژمنه يې وکړه، چې له چېچنيا سره به د اړيکو د ټينګولو په لړ کې کار وکړي.

نوموړي د ۱۹۹۷ ميلادي کال د مئ د مياشتې په دولسمه نېټه په کريميلين کې له روسيې سره د سولې معاهده لاسليک کړه او په دې توګه دغه سوله غوښتونکی جمهور رئيس د خپل سياسي سفر تر وروستيو سرحدونو ورسېد.

که څه هم د مسخدوف د رياست پر مهال په هېواد کې خورا زياتې ګډوډۍ رواني وې، خو نوموړي د خپل ملت د ارامۍ او سوکالۍ لپاره هلې ځلې کولې او نه يې غوښتل چې هېواد يې يو ځل بيا د شورويانو لاسو ته پرېوځي، هغه له روسيې سره د خبرو او مذاکراتو له لارې د ديپلوماتيکي اړيکو غوښتونکی و، خو په هېواد کې خرابو حالاتو د هغه په وړاندې خنډونه رامنځته کړي او په همدې دوران کې د څو مرګونو بريدونو هدف هم وګرځېد.

له دې سره سره يې په هېواد کې د اسلامي احکامو د نفاذ لپاره هاند وهلو او د ۱۹۹۹ ميلادي کال د فبرورۍ په مياشت کې يې په چېچنيا کې د اسلامي شريعت د احکامو د نفاذ اعلان وکړ، د همدې اسلامي محاکمو لخوا به د اسلامي شريعت د احکامو سره سم مجرمانو ته د مرګ سزا، په دورو وهل، او د حد په څېر نورې سزاوې ورکول کېدلې.

د داغستان او روسيې پېښې او پر چېچنيا د روسانو بريد.

د ۱۹۹۹ميلادي کال په دوبي کې په ګاونډي هېواد داغستان او روسيه کې بريدونه تر سره شول، د معلوماتو تر مخې دغه بريدونه د يو چېچنيايي ګوريلا قوماندان شامل بسايېف او ابن الخطاب لخوا تر سره شوي وو، له همدې کبله د روسيې لومړي وزير ولاديمير پوټين د شهيد اصلان مسخدوف جمهوريت او د هغه پارلمان غير قانوني اعلان کړل او چېچنيا ته يې پوځونه واستول.

د ۱۹۹۹ ميلادي کال د اکتوبر د مياشتې په يوولسمه نېټه مسخدوف د امن او سولې د تامين لپاره يو پلان وړاندې کړ، خو روسيې ونه مانه، دا چې ګروزني ته روسي عسکر نږدې کېدل مسخدوف د جهاد اعلان وکړ او د ګروزني ښار يې پرېښود.

په اکتوبر يوولسم نولس سوه او نهه نوي ميلادي کې هغه د امن يو پلان وړاندې کړ، خو ونه منل شو، ۱۹۹۹ په وروستيو او ۲۰۰۰ په لومړيو کې يې د شامل بسايېف، روسلان ګلايوف، اسلم بيک اسماعيلوف، خونکارپاشا اسرافيلوف او ابن الخطاب تر څنګ خورا سخته جګړه وکړه، خو د يوې ناستې په ترځ کې پرېکړه وشوه، چې بايد د عامو خلکو د ژوند د ساتنې په موخه ګروزني تخليه او بهر خپلو بريدونو ته دوام ورکړل شي، په دې توګه د چېچنيايانو ازادي او خپلواکي د خپل ژوند په لومړۍ لسيزه کې مړه او هېواد يو ځل بيا اشغال شو.

د ګروزني له سقوط وروسته مسخدوف خپلو ګوريلايي بريدونو ته دوام ورکړ، خو د خپلو خلکو د

هوساينې او ارامۍ لپاره يې په ۲۰۰۰ ميلادي کال کې يو ځل بيا ماسکو سره د بې قيد او شرطه خبرو وړانديز وکړ چې رد شو.

د مبارزې او مجاهدې پر مهال نوموړي د يو شمېر بريدونو پړه ومنله او کله چې په ۲۰۰٤ ميلادي کې د شمالي اوسيتيا د بسلان په ښار کې پر يو ښوونځي وسله وال بريدونه وشول، نو روسيې د دوه تنو چېچنيايي قوماندانانو هر يو اصلان مسخدوف او شامل بساييف پر سر د لس ميليونه ډالرو انعام اعلان وکړ، ځکه چې روسيې اصلان مسخدوف په دې بريدونو کې ښکېل باله.

شهادت او ناڅرګند قبر

د ۲۰۰۵ ميلادي کال د مارچ د مياشتې په اتمه نېټه د روسيې استخباراتي ادارې (FSB) اعلان وکړ چې مسخدوف يې د يو بريد په ترخ کې وژلی او د هغه ملګري يې نيولي دي.

ويل کيږي چې اصلان مسخدوف د لستوڼي مار چيچلی، د هغه ځينو ملګرو د روسيې له حکومته د ښښنې د ترلاسه کولو په تمه روسي استخباراتو ته د شهيد اصلان د مېشتېدا ځای په ګوته کړی و، د همدې معلوماتو پر اساس د چيچنيا په شمالي برخه د (Tolstoy-Yurt) په سيمه کې په هغه ناڅاپي بريد تر سره او په شهادت ورسېد.

روسي چارواکو د شهيد اصلان مسخدوف جسد د هغه کورنۍ ته ونه سپارلو او همدا لامل دی چې تر نن ورځې پورې د چيچنيا د دې سوله غوښتونکي جمهور رئيس قبر ناڅرګند دی.

روسانو فکر کاوه چې د چيچنيا د دې منتخب جمهور رئيس په شهادت سره به په چېچنيا کې جهاد پای ته ورسيږي، د اسلامي شريعت د نفاذ او خپلواکۍ د غوښتونکو حوصلې به ماتې شي خو داسې ونه شول، بلکې له مسخدوف وروسته عبد الحليم سعيد الله يوف او د هغه له شهادت وروسته دوکو عمروف جهادي ليکې رهبري کړې او دا دی دوکو عمروف د قفقاز په نوم يو ويړ اسلامي امارت هم اعلان کړ، چې چيچنيا يې يو ايالت يا يوه برخه ده.

جهادي خولونه

مفتون

ړانده خو نه يو په اغزو ګلونه نه بدلوو
مونږ په نيمګړې خوشالۍ غمونه نه بدلوو

موږه غافل نه يو موږ زهر او شات ښه پېژنو
په خنداګانو دا خواږه دردونه نه بدلوو
کېدی شي وخت د چا په لاس راته سزاوې راکړي
خو په سرزورو نظريې فکرونه نه بدلوو
زړونه، له زړونو بدلوو خو په سپېڅلو ورونو
خو حقيقت کې له مداره زړونه نه بدلوو
د قسما قسم سېلابونو غېږ کې ژوند تېروو
لکه د خوړ کاڼي يو سپين رنګونه نه بدلوو
نور به هم وزورېږو نور به هم حالات بدل شي
خو دا جنګي او جهادي خويونه نه بدلوو
موږه درب په مرسته هروخت بدلوو وختونه
خو د وختونو سره خپل ځانونه نه بدلوو
مجاهد وو، مجاهد يو او مجاهد به اوسو
شان او نشان ساتو اوچت نومونه نه بدلوو
په غفلت نه، موږ په غيرت او سادګۍ مئين يو
په ټول جهان دا نازولي غرونه نه بدلوو
سره او سپين پېژنو خو سپينې او ښکې هم پېژنو
په تشو کاڼو قېمتي لعلونه نه بدلوو

مفتونه موږ په ابدي مست ژوندانه مئين يو
په دې نيمګړي ژوند، ژوندي مرګونه نه بدلوو

"پوکو حرام"
او
د مسلمانانو ټولوژنه

عندلیب

د حق او باطل معرکه د حق او باطل د وجود تر نبتې لرغونتوب لري، له هغه وخته چې باطل منځته راغلی، د دې دواړو پدیدو تر منځ هم جګړه پیل شوې، د خدای ځینو بندګانو یو لوری نیولی او ځینو نورو بل پلو، خو موږ د مسلمانانو په توګه عقیده لرو، چې بری د تل لپاره د حق په برخه دی.

د حق پلویان د الله تعالی د اوامرو منونکي او د ځمکې پر سر د هغه ستر ذات د احکامو پلي کوونکي دي، د حق له پلویانو تر ټولو غوره ډله هغه ده چې له فرایضو وروسته یې د اسلام تر ټولو لوړ ځای ته ځان رسولی او د بشریت د ستر لارښود صلی الله علیه وسلم په دې حدیث مبارک یې عمل کړی، چې فرمایي "رأس الأمر الإسلام و عموده الصلاة و ذروة سنامه الجهاد "(٢).

د الله تعالی د ریښتیني بندګانو دغه ډله د حق او باطل په صراع کې تر ټولو وړاندې ده، همدوی دي چې د حق په لاره کې د خپل سر، مال او اولاد له قربانۍ دریغ نه کوي، دوی دي چې د مسلمانانو د سرلوړۍ او سیادت لپاره هاند وهي، همدغه ټولی دی چې دغه سپېڅلی امانت یې په خورا دیانتدارۍ او امانتدارۍ سره د خپلو وینو په قربانۍ له یو نسله بل نسل ته انتقال کړی او د مسلمانانو د برم، وقار او عظمت بیرغ یې رپاند ساتلی.

د پېړیو په اوږدو کې پر اسلامي امت د کفارو د تسلط، پر اسلام د هغوی بریدونه او د هغوی لخوا وخت په وخت پر مسلمانانو ظلمونه یواځې او یواځې د دې نتیجه بریښي چې مسلمانان له خپل دینه لرې شوي، الهي احکام یې شاته غورځولي، د خپل پېغمبر په راوړې شریعت یې عمل پرې ایښی، په دې لار کې خو یې یا د ستړیا او کسالت احساس کړی، یا یې د غلامۍ جغ په څټ ایښی، یا یې دنیوي ژوند او مادي مفاد ته پر اخروي حیات او د دار عقبی پر ګټو لمړیتوب ورکړی دی.

اسلامي امت په پنځلسمه هجري پېړۍ کې له غمجنو حالاتو تېرېږي، د نړۍ په هر ګوټ کې ځورول کیږي، د شیطان لښکرې په بشپړ وقاحت سره د مسلمانانو پر ځمکنیو حریمونو بریدونه کوي، د مسلمانانو دیني حقوق تر پښو لاندې کیږي، حتی له لومړنیو انساني حقوقو محروم ساتل کیږي، د اسلامي امت پر اعراضو او نوامیسو تېري روان دي، د اسلامي شعایرو او مقدساتو سپکاوی کیږي، په ډله ایزه توګه د حضرت محمد د امت وینې توېږي، د اسلامي احکامو د نفاذ مخه نیول کیږي، اسلامي سیادت ته خنډونه او بندونه اچول کیږي، کفر د نړۍ په ګوټ ګوټ د واکدارۍ کوښښ کوي او نه پرېږدي چې د حقې لارې لارویان د بریالیتوب مراحل طي کړي او تر خپل هدف ورسیږي.

رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایي "لا تزال طائفة من أمتي يقاتلون على الحق ظاهرين على من ناوأهم حتى يقاتل آخرهم المسيح الدجال "(٣). د الصادق المصدوق علیه السلام د دې ریښتینې وینا په مصداق نن هم د کفر پر ضد جهاد ادامه لري، اوس هم د اسلامي امت په منځ کې هغه "طائفة" شته چې ځانونه یې د اسلام تر ټولو لوړې مرتبې ته رسولي دي، د اسلامي امت ابرو یې خوندي کړې، د خپلو خوږو ځانونو بدله کې خپل دین ګټي او د حقې لارې لاروي دي.

په همدې مواصفاتو د اتلانتیک بحر په غاړو د غینیا د خلیج په ساحل پراته هېواد نایجیریا کې د محمدي امت یوه وړه، خو پیاوړې ډله وجود لري، چې په

---

[2] – رواه الترمذي.

[3] – رواه أبو داوود.

تېرو څو کلونو کې یې د اسلامي شریعت د پلي کېدو په لار کې په زرګونو تنه شهیدان ورکړل، وینې یې وبهېدلې او د کفر پر ضد یې اواز اوچت کړ، دغې کوچنۍ خو په ایماني وسله سنبالې ډلې د افریقایي ټلوالې د صلیبي مشرانو په ماڼیو کې انګازې وکړې، د افریقا د لویې وچې هرې برخې ته یې خپله چیغه ورسوله آن تر دې چې د عقیدې د قوت زور یې تر واشنګټن او لندن پورې هم ورسېد.

نایجیریا د افریقا د لویې وچې په لویدیځ کې د نفوس له پلوه تر ټولو ستر افریقایي هیواد دی چې لویدیځ لور ته یې بنین، ختیځ ته یې چاد او کامرون، شمال ته یې نیجر او په جنوب کې یې د غینیا خلیج موقیت لري، مرکز یې "ابوجا "ښار دی.

په تاریخي لحاظ په نوموړې سیمه کې د انساني ژوند نښې نهه سوه کاله قبل المیلاد ته رسیږي، د افریقا د نورو سیمو په څېر په نایجیریا کې هم قبیلوي حکومتونه، د ژبې پر اساس جګړې، د نژاد او توکم پر بنسټ اتفاقونه او اختلافونه رامنځته شوي او دې هېواد هم ښې او بدې ورځې لیدلي دي.

دا چې اسلام دښمنه تاریخ لیکونکي کوښښ کوي، په هره برخه کې اسلام او د دې دین پیروانو ته زیان ورسوي، نو دا موقع یې هم له لاسه نه ده ورکړې، چې لیکي نایجیریا ته اسلام په دیارلسمه میلادي پېړۍ کې رسېدلی، حال دا چې د نایجیریا په خاوره کې له لومړۍ هجري پېړۍ راهیسې د اسلام ډیوه د مسلمانو سوداګرو په لاس بله شوې او په نوموړې سیمه کې د اسلام د سپېڅلي دین د شغلو خپرېدل پیل شوي وو.

همدا راز دغه بې پایلې هلې ځلې کوونکي د منسوخ دین پیروان د نایجیریا یو سل او شپېته میلیونه نفوس د دین له پلوه د اسلام او مسیحیت تر منځ په برابره توګه وېشي، خو حقیقت دا دی چې په نایجیریا کې د مسلمانانو سلنه تر اویا هم لوړه ده او پاتې نور د نصرانیت په ګډون د نورو ادیانو پیروان دي.

نایجیریا وخت په وخت د غاصبینو او اشغالګرو تر بریدونو لاندې راغلی هېواد دی، کله خو پرې پرتګالیانو برید کړی، کله هسپانویانو تر خپلې ولکې لاندې راوستی او کله بیا المانیانو اشغال کړی دی، کله په غیر مستقیمه توګه پر دغه هیواد حکومتونه شوي او کله یې اوسېدونکي د غلامانو په توګه نوو کشف شویو لویو وچو امریکا او استرالیا ته په زور بېول شوي دي.

د نایجیریا په وروستي تاریخ کې د (عثمان دان فودیو) لخوا په اتلسمه میلادي پېړۍ کې د کفر پر ضد د مسلسل جهاد په پایله کې رامنځته شوې اسلامي امپراتورۍ چې د (فولاني امپراتورۍ) په نوم یادیږي. دیادونې وړ ده، دغه خلافت چې "سوکوتو " خلافت یې هم بولي، له ۱۸۰٤ میلادي کال څخه تر ۱۹۰۳ میلادي کال پورې قایم و، چې په بشپړه توګه اسلامي او د امام مالک رحمه الله په مذهب یې پرېکړې کولې، د هېواد د مسلمانانو قبیلې یې سره متحدې کړې او اسلامي احکام یې نافذ کړي وو، تر دې چې د شلمې میلادي پېړۍ په سر کې انګرېزانو نایجیریا اشغال او د سوکوتو خلافت یې پای ته ورساوه.

له دې وړاندې په اتلس سوه او شپېتمو کلونو کې انګرېزان نایجیریا ته داخل شوي او هلته یې د تنصیر هلې ځلې پیل کړې وې، د مسیحیت مبلغین به نایجیریا ته د سوداګرو په توګه ورتلل او هلته به یې خپل منسوخ دین ته بلنه کوله، انګرېزانو د نایجیریا جنوبي سیمې تر پام لاندې ونیولې، چې کفار پکې اوسېدل، په همدې سیمو کې یې پرمختیایي کارونو ته دوام ورکړ، اقتصاد یې ورته پیاوړی کړ او د تعلیم نظام ته یې تغییر ورکړ، همدا د تعلیم لاره وه، چې انګرېزانو به ورڅخه د مسیحیت د تبلیغ په لړ کې کار اخیست، مسلم مېشته شمالي سیمې یې له پامه وغورځولې، چې له همدې کبله د مسیحي دین پیروان پر مخ ولاړل او مسلمانان په فقر، بې چارګۍ، بې تعلیمۍ او دنیوي لحاظه وروسته پاتې شول.

هغه مهال چې انګرېزي ښکیلاک حس کړه، چې له نایجیریا څخه یې وتل حتمي دي، د تنصیر او تبشیر هلې ځلې یې نورې هم ګړندۍ کړې، په نایجیریا کې یې د مسیحي مذهب د پیروانو له جملې د یو داسې نسل پر

روزلو کار پيل کړ، چې په بشپړه توګه انګرېزانو ته وفادار وي، له همدې روزل شوو خلکو څخه يې سياسي ډلې رامنځته کړې او غوښتل يې چې له دې هېواد څخه تر وتلو وروسته د نايجيريا واک همدوی ته وسپاري.

هماغه و چې يو تن عيسايي (تاندي ازيکوی) د انګرېزانو په خوښه د ازادۍ چيغه پورته کړه، خو په شمال کې مېشتو مسلمانانو لا له پخوا څخه د ازادۍ د تر لاسه کولو مبارزه پيل کړې وه، د سياسي ګوندونو تر منځ انتخابات وشول او په پايله کې فدرالي حکومت رامنځته شو، انګرېزان په خپل پروګرام کې بريالي شول، نايجيريا يې په اوه دېرش ايالتونو ووېشله او خپله يې پښې سپکې کړې، نايجيريايان يې په خپلو کې سره په جګړه اخته کړل، ديني، قبايلي او سمتي کشمکش زور واخيست، د مسلمانانو په وړاندې يې مسيحيان راپاڅول او نايجيريا يې د اور په لمبو کې پرېښودله.

نايجيريا چې د خامو نفطو او ګازو له پلوه د نړۍ په کچه يو غني هېواد دی، د همدې طبيعي زېرمو د تر لاسه کولو په موخه د تل لپاره د غربي ښکېلاک د پټو او برښډو بريدونو هدف ګرځېدلی، همدا اوس د دې هېواد د نفطو په چينو او ذخيرو بهرني او په ځانګړې توګه امريکايي او اروپايي شرکتونه قابض دي، چې په دې برخه کې تر ټولو زيات تېل امريکا ته لېږدول کېږي.

دا چې د يو بشپړ پروګرام له مخې انګرېزانو په نايجيريا کې د اختلافونو اور بل کړی و، عيسويانو ته يې واک ورکړی او د مسلمانو پر ضد يې له تشدده کار اخيستلو ته هڅولي وو، نو تر استقلاله وروسته هم وخت په وخت همدې واکدارانو د مسلمانانو پر ضد له وحشت او بربريته کار اخيستی، لسګونه زره نايجيريايي مسلمانان يې په شهادت رسولي او له خپلو سيمو يې هجرت ته اړ کړي دي.

لکه چې د مخه مو يادونه وکړه، د انګرېزانو لخوا د نايجيريا د اشغال په لومړيو کې يې (فولاني خلافت) راپرزولی و او تعليمي نظام يې هم بدل کړی و، د تعليم له لارې به يې نصرانيت ته ترويج ورکولو، چې مسلمانان له هغه وخته د غربي تعليم د ترويج په مقصد پوه او د دې تعليم مخالفت يې پيل کړ، چې اوس هم دوام لري.

د تېرې ميلادي لسيزې په وروستيو کې په نايجيريا کې د "بوکو حرام" تر نامه لاندې يو ځل بيا سلګونه تنه مسلمانان په شهادت ورسېدل، سلګونه بنديان او زرګونه نور بې ځايه شول، چې په نوموړي هېواد کې د مسلمانانو پر ضد د روان ظلم د يوې نوې څپې د پيل څرګندونه کوي.

"بوکو حرام" د سيمه ايزې ژبې هوسا (Hausa) لفظ دی، چې معنی يې (غربي زده کړې حرامې دي)، اصلاً د (بوکو حرام) په نوم په نايجيريا کې هيڅ ډله وجود نه لري او نه هم په دې نامه د کوم ګوند تاسيس شوی دی، بلکې د نايجيريا په ځمکه د "جماعة اهل السنة للدعوة و الجهاد" لخوا جهاد پر مخ وړل کېږي، خو له دې امله چې د تنصيري موخو درلودونکي غربي تعليم سره موافقه نه لري، نو په (بوکو حرام) شهرت لري.

د دغه اسلامي تنظيم د بنسټ ډبره په ۲۰۰۱ ميلادي کال کې د يو تن محمد يوسف نومي لخوا د نايجيريا د (Borno) ولايت په مرکز (Maiduguri) ښار کې کېښودل شوې، نوموړي په همدې سيمه کې يوه مدرسه جوړه کړه، چې د نايجيريا پر نورو سيمو سربېره د ګاونډيو هېوادونو لکه چاد او نيجر څخه هم زده کوونکي او مجاهدين پکې راټولېدل او خپلې زده کړې به يې پر مخ وړلې.

په ۲۰۰٤ ميلادي کال کې دغه مدرسه د نيجر هېواد پر پوله د نايجيريا په سرحدي ولايت (Yobe) کې د محمد يوسف پلرني کلي (Kanamma) ته منتقل کړای شوه، هلته يې سوله ايز فعاليتونه پيل او دغه اسلامي تنظيم د خپلې زېږېدنې لومړني اوه اته کلونه په خورا ارامه سره تېر کړل.

په ۲۰۰۹ ميلادي کال کې د نايجيريا حکومت په دې دليل د دې ګوند پر ضد فعاليتونه پيل کړل، چې ګوندې دغه تنظيم خپل غړي وسله وال کوي او غواړي چې وسله واله مبارزه پيل کړي.

د دې تنظیم لسګونه غړي یې ونیول او ووژل له همدې امله دې خوځښت هم پر دولت بریدونو ته لاس واچاوه او د دواړو خواوو تر منځ د خونړیو جګړو لړۍ پیل شوه، چې یوه خوا یې د حق په شمار پلویان او بل پلو یې د نړۍ له ملاتړه برخمن مجهز فوځ او حکومت دی.

"بوکو حرام" د سیمه ایزې ژبې هوسا (Hausa) لفظ دی، چې معنی یې (غربي زده کړې حرامې دي)، اصلاً د (بوکو حرام) په نوم په نایجیریا کې هیڅ ډله وجود نه لري او نه هم په دې نامه د کوم ګوند تاسیس شوی دی، بلکې د نایجیریا په ځمکه د "جماعة اهل السنة للدعوة و الجهاد" لخوا جهاد پر مخ وړل کیږي، خو له دې امله چې د تنصیري موخو درلودونکي غربي تعلیم سره موافقه نه لري، نو په (بوکو حرام) شهرت لري.

په ۲۰۰۹ میلادي کال کې تر ټولو دمخه د شمالي نایجیریا د (Bauchi) په ایالت کې د (بوکو حرام) د غړو او امنیتي ځواکونو تر منځ نښتې پېښې شوې او په ترڅ کې یې له دواړو خواوو څخه لږ تر لږه اوه سوه تنه ووژل شول، چې ډېری یې هغه عام ولسي مسلمانان وو، چې له بوکو حرام سره یې اړیکې نه درلودلې، بلکې د امنیتي ځواکونو لخوا په لارو کوڅو او محضر عام کې د مرمیو تر باران لاندې ونیول شول، په همدې جګړو کې د بوکو حرام مشر او مؤسس محمد یوسف او د هغه خسر د نایجیریا د امنیتي ځواکونو لخوا تر ژوندي نیول کېدو روسته په بند کې په شهادت ورسول شو او د ګوند مشري یو مخفي امیر په لاس کې واخیسته.

د زعیم تر مرګ وروسته د بوکو حرام فعالیتونه ټکني او یا په ټوله کې په ټپه ودرېدل، خو په ۲۰۱۰ میلادي کال کې دې جهادي ډلې خپل ځان چمتو او لومړي بریدونه یې د (Borno) په ولایت کې وکړل، چې له همدې تازه بریدونو څخه وروسته، یو ځل بیا د (جماعة اهل السنة للدعوة و الجهاد) ناڅاپي او غلچکي بریدونو او د دولت پراخو عملیاتو زور واخیست.

په دوه زره لس، یوولس او دولس کلونو کې بوکو حرام د نایجیریا په بېلا بېلو ولایتونو کې پر دولتي تاسیساتو، امنیتي مرکزونو، زندانونو او په دولتي چوکیو کار کوونکو اشخاصو سربېره پر هغه مسیحیانو هم بې شمېره بریدونه وکړل، چې وخت په وخت یې په هېواد کې مسلمانان ځورولي او د مذهبي تعصب په بنیاد یې په ډله ایزه توګه مسلمانان وژلي وو.

اوسمهال د بوکو حرام فعالیتونه په شمالي او شرقي سیمو هر یو برنو، یوبي، بوثي، غمبي، ادماوا او هم شمالي غربي سیمو لکه کانو، جیغا، وکتسینا، سوکوتو او کبي کې خورا زیات دي، هم د ګاونډیو هېوادونو الجزایر او چاد له ازادي غوښتونکو او جهادي ډلو سره اړیکې لري او داسې برېښي چې دغه خوځښت د پیاوړي کېدو په حال کې دی.

د بوکو حرام بریدونه په نوره نړۍ کې د اسلامي خوځښتونو حملو ته ورته دي، هغوی نه یوازې دا چې وسله والې حملې کوي، بلکې بمي چاودنې، استشهادي بریدونه، د خرپ او ترپ غلچکي بریدونه او فدایي حملې هم تر سره کوي، حتی د نایجیریا د امنیتي ځواکونو یو لوړ رتبه جنرال په یوه تلویزیوني مرکه کې وایي، د هغوی د بریدونو مخه ځکه نشي نیولای چې هغوی مرګ ته چمتو دي، هغوی د برید پر مهال د بېرته تګ نیت نه لري، نو څه ډول به یې څوک مخنیوی وکړي؟

تر دوه زره او دولس میلادي کال پورې د دې ډلې مشر او مسئول ناڅرګند و، خو همدا کال یو تن امام ابو محمد ابو بکر بن محمد عبد الله شیکو چې د ګوند د مؤسس محمد یوسف مرستیال و، په یوه ویډیو کې راڅرګند او د بوکو حرام د مشرۍ اعلان یې وکړ، د نایجیریا حکومت یې وګواښلو او په خپله لاره تګ ژمنه یې وکړه، عبد الله شیکو هغه څوک دی چې د نایجیریا حکومت د ۲۰۰۹ په جګړو کې مړ شمېرلی و، خو نوموړي په خپله ویډیو کې وویل هغه مهال یوازې ټپي شوی و.

د وخت فرعون امریکا دغه خوځښت د خپل ځان لپاره خورا خطرناک بولي او وایي چې بوکو حرام په المغرب الاسلامي کې د القاعده او په صومالیا کې د الشباب الاسلامي له اسلامي حرکتونو سره اړیکې لري او د هغوی په څېر ګواښنده ګوند دی، همدا علت دی چې د دې ګوند غړیو ته نایجیریایي طالبان وایي او نه یوازې د نایجیریا حکومت بلکې افریقایي اتحادیه او امریکا هم د دې خوځښت د منځه وړلو لپاره هلې ځلې کوي، لکه څرنګه چې په صومالیا کې د الشباب الاسلامي د اسلامي تنظیم پر ضد وسله وال عملیات تر سره کوي.

د امریکا استخباراتي اداره (CIA) د نایجیریایي مجاهدینو د منځه وړلو لپاره په نایجیریا کې خورا پراخه فعالیتونه کوي او یو زیات شمېر کار کوونکي یې په نوموړي هېواد کې په دنده ګمارلي دي، ګوندې (CIA) په نایجیریا کې په همدې موخه یو ځانګړې یونټ رامنځته کړی دی او بالفعل د مسلمانانو مبارزینو پر ضد فوځي عملیاتو کې برخه اخلي.

د وروستیو شلو کلونو راهیسې د نړیوالو مسیحي کلیساو او پاپانو په مرسته د نایجیریایي مسلمانانو پر ضد جرایم تر سره کیږي، مسلمانانو ته په حکومت کې د پام وړ ځای نه ورکول کیږي، فوځ او پولیس چې د یو هېواد واک یې په لاس کې وي، د عیسایانو تر ولکې لاندې دي، تجارتي او له طبیعي زیرمو څخه ډکې سیمې د غرب پلوه نصرانیانو په واک کې دي، له بلې خوا مسلمانان په وروسته پاتې ویجاړو سیمو کې ژوند کوي، له تعلیم څخه لرې دي، بې وزلي پکې زیاته ده او سربېره پر دې دا چې نایجیریا د افریقا په لویه وچه کې د تنصیر او تبشیر تر ټولو ستر مرکز دی، د مسلمانانو پر سیمه د بهرنیانو لخوا دیني بریدونه هم تر سره کیږي.

د ۲۰۱۰ میلادي کال کې د نایجیریا د (Jos) په ایالت کې مذهبي تاو تریخوالی رامنځته شو، چې د عیسایانو لخوا پر مسلمانانو بریدونه وشول او نږدې زر تنه مسلمانان په شهادت ورسېدل، دولت په دې لړ کې هیڅ ډول اقدام ونه کړ، ځکه خو د (جماعة اهل السنة للدعوة و الجهاد) او سنی مشر شیکو وایي، له دې امله د عیسایانو په دیني ورځو لکه کریسمیس، کلیساو او نورو مرکزونو بریدونه کوي، چې هغوی د مسلمانانو پر ضد اعمال تر سره کوي، زرګونه تنه یې وژلي، هغوی یې له خپلو کورونو بې کوره کړي دي، مسلمانانو سره له منافقته کار اخلي او د مسلمانانو د نابودۍ لپاره هاند وهي.

د الجزیره عربي خبري کانال د ۲۰۱۰ میلادي کال د فبرورۍ د میاشتې په نهمه نېټه د نایجیریایي فوځ او پولیسو لخوا په ډله ایزه توګه، په لارو او کوڅو او عام محضر کې د بوکو حرام د غړو د وژل کېدو ویډیو نشر کړه، چې په نایجیریا کې یې د مسلمانانو پر ضد د وخت د حکومت وحشت او ظلم څرګند کړ.

دغې جهادي ګوند په نایجیریا کې په ډېر لنډ وخت کې خورا نفوذ وکړ او د نایجیریا غرب پلوه حکومت یې ولړزولو، په نایجیریا کې د مسلمانانو د شمېر زیاتوالی، له دې ګوند سره په عمومي توګه د مسلمانانو همدردي او ملاتړ، په لوړو دولتي چوکیو او پوستونو مسلمانانو ته دندې نه ورکول او په دولت کې د دې ګوند د ملاتړو شتون د همدې پرمختګ د مهمو علتونو په توګه پېژندلای شو.

د بوکو حرام له زېږېدو او پاڅون وروسته د نایجیریا مسلمانانو ته د امید څرک پیدا شو او ډېرو د هغوی ملاتړ اعلان کړ، ان تر دې چې په دې وروستیو کې د هېواد جمهور رئیس اعلان وکړ، چې د دې خوځښت په غړو کې دولتي کسان هم شتون لري.

د حکومت لخوا دې خوځښت ته د خبرو دعوت او په ورته وخت کې د ګوند د غړو نیول او وژل د دې ثبوت دی، چې د نایجیریا حکومت په خپل هېواد کې مسلمانانو ته په حقوقو قایل نه دی(!؟).

نه یوازې دا چې دغه ګوند په نایجیریا کې د خپلو حقوقو د اعادې غوښتنه کوي، بلکې په ګرد هېواد کې د اسلام د حاکمیت لپاره مبارزه کوي او په ډاګه وایي چې په نایجیریا کې د غربي هېوادونو لاسوهنه ناسم کار دی، چې باید مخه یې ونیول شي، ځکه خو هغوی په

نایجیریا کې د ملګرو ملتونو په مرکزونو هم ګڼ بریدونه تر سره کړي دي.

د ګوند مشر ابو بکر شیکو په یوه ویډیو کې وایي : "د دنیا مسلمانان باید وپوهیږي چې موږ یوائې او یوائې د خپل دین اسلام څخه دفاع کوو ، د خپل پېغمبر حضرت محمد له وقار څخه دفاع کوو ، هیڅوک هم موږ او زموږ دین دومره نه زوروي لکه حکومت یې چې کوي ".

که د نایجیریا روان حالات په هر اړخیزه توګه مطالعه کړو ، نو دې پایلې ته رسیږو ، چې د غربي او مسیحي هیوادونو په ملاتړ په دې هېواد کې د مسلمانانو پر ضد د یو ځانګړي پروګرام لاندې فعالیت کیږي او د مسلمانانو د مخنیوي هر ممکن کوښښ روان دی.

هغه څه ناسم دي چې د رسنیو له لارې نړیوالو ته اعلامیږي، چې په نوموړي هېواد کې خپل منځي نښتې روانې دي، مسلمانان د مذهب او دین په نوم له تشدد او تروریزم څخه کار اخلي او عام خلک وژني، بلکې حقیقت دا دی چې د بوکو حرام په نوم د نصراني حکومت لخوا د مسلمانانو ټولوژنه روانه ده، د اسلامي شریعت د نفاذ غوښتونکي په نښه کیږي، وژل کیږي، بندیانیږي او له خپلو کورونو شړل کیږي، خو د دې ټولو ناخوالو او ظلمونو سره بیا هم د دې تورپوستو په منځ کې هماغه "طائفه" شته، چې رسول الله یې وینا کړې.

د ګلونو شونډې

مفتون

ته چې مرګ په ورین تندی اخیستی نه شې
هغه مسته زندګي اخیستی نه شې

چې د صبر سرمایه در سره نه وي
د غم ښار کې خوشحالي اخیستی نه شې

د مجاز مکتب چې نه یې ناکام کړی
حقیقت کې کامیابي اخیستی نه شې

ستا په عقل او شعور کې ډېر کمی دی
ته لقب د لېوني اخیستی نه شې

چې په تورو زندانونو مین نه یې
بیانو سپینه ازادي اخیستی نه شې

تا په سرو سترګو صحرا لو ستلې نه ده
د جنون لویه هستي اخیستی نه شې

ته به څنګه د ګلونو شونډې ښکل کړې؟
چې لاسونو کې اغزي اخیستی نه شې

ستا په سترګو کې تصویر د ښکلا نشته
ته له ژونده بدرنګي اخیستی نه شې

ځان به مړ ځان به ذلیل ځان به تباه کړې
خو طالب نه مې مستي اخیستی نه شې

ته پخپله په پلورلو اموخته یې
ته داسپین او تور پټکي اخیستی نه شې

ای! په خپلې بادشاهۍ باندې مغروره
د مفتون نه ملنګي اخیستی نه شې

موقعيت جهادي توره بوړه و تشکيل آن

محقق: مبصر سياسي اديب قاري محمد فريد (في سبيل الله)

توره بوړه در ساحه جنوب شهر جلال اباد موقعيت دارد ؛ کم و زياد حدود ۴۳ کيلومتر معيد تر از شهر جلال اباد ، در تنګی اګام و در داخل اين تګنا به حدود ۴ کيلو متر موقعيت دارد.

قبل از ۷ ثور ۱۳۵۷ه ش از تنګی اګام، مانند ديګر حصص کوهستاني يک منطقه کوهستاني وجود داشت، که ادم اين قريه به قوم سليمانخېل منصوب مې ګرديدند.

مردم قبل از اين انقلاب به اين نظر بودند ؛ که در اين ساحه کوهستاني و هميشه چيزی که تورا پذيرايي ميکند لخته لخته برف است، و تورا خوش آمديد مې ګويد.

وهمه مردم به اين عقيده بودند که در اين قله های مرتفع امکان زيست و معيشت موجود نخواهد بود.

اما تقدير الله تبارک وتعالی در اين بود که در سال ۱۳۵۷ ه ش يک ګروه خيلې غريب از العباد مختلف؛ اما مقوی با ايمان راسخ مد اين قله مرتفع ولخته های سفيدی از برف هويدا شد.

مد اين تنګنا خانه های که عمارت های آن لعبورت کلی از بين افته وروی آنها ګرد ها نشته بود ، ديده ميشد که اين عمارت ها خيلی سابقه طولاني دارد.

وبه هيچ وجه اين مفکوره با مردم نبوده که روزی خواهد آمد ، که در اين ساحه ثوری کمونيست حمله کند ، يا مجاهدين در اين ساحه پر تکلف مرکز ګرين شوند.

و اين مفکوره با مردم موجود نبود ؛ که روزی تمام ننګرهار و وطن عزيز ما از پرتو نور اين دره او شان وتابان خواهد شد.

از سلط حکومت "ترکی" يک سال ګذشته بود ، يعنی سال ۱۳۵۸ه ش بود ؛ که يک تشکيل کوچک از مجاهدين از شهر پشارو تحت رهبري محترم قايد مولوي صاحب محمد يونس "خالص" راهی ميهن عزيز افغانستان شد.

شيوه تشکيل در اين ګروپ به شکل عذر خواهشاتی نبود ؛ بلکه به شکل بور، که مردم در حال تفريح بورند تا به تشکيل راه پيدا کنند.

تعداد یکی در این زمره مجاهدین راهی میهن شوند ، یوه به تن بودند ؛ و حدود به کلاشینکف رایحه مختلف و ۲۷ کمپل بود.

مجاهدین از شهر پشاور به مسیر پاړه چنار به استقامت سپین غر از ساحه زیړان کنډو تکالیف ومشکلات را پشت سر گذاشتند ، در حالیکه فرش وشدید کره زمین را در آن زمان لخته های سفیدی از برف تشکیل میداد و ایشان را خوش آمدید می گفت. ایشان از مسیر تنگی آگام به منطقه پچیر خوګیانې رسیدند ؛ و مرکز فرعي خودرا بالای بقره مللاصاحب پچیر گرفتند.

چند روز بعد دشمن بالا ایشان حمله امد شدند ؛ اگر چی این اولین جنگ او یاروی مجاهدین بود ، تانگ های دښمن از طریق اگام به سیر پچیر حرکت کردند ، ایشان مې خواستند ، که در پچیر مرکز مجاهدین را از بین ببرند.

به هر صورت جنگ میان ایشان در گرفت به شمول مولوي صاحب خالص هم به مرچل ها بلند شودند ، بعد از خیلی مقاومت سنگین تور نشودند. که لشکر دښمن را شکست بدهند ، چندین تن از عساکر دښمن هلاک و زخمي شدند.

از طرف مجاهدین به شمول مولوي نجم الدین دو تن دیګر زخمي شدند.

مجاهدین به این هم خبر شد که دښمن شکست خورد ؛ اما از راه (چغره) لښکر دښمن هجوم نظامي اوردند و به طرف مجاهدین نزدیک شدند در این اثناء به مجاهدین مهمات وجود نداشت فوراً مجاهدین محل موصوفه را ترک گفته وبه سپین غر رفتند ، جایکه به نام (لوی ولې ناو) یاد مېشود ، و آنجا مستقر شدند.....تا امروز فداکاري آنها باعث شاهکارهای مجاهدین شد.

نښتر خزان شو

قومندان خیرالله خیرخوا
اسلام دوست

زمونږ د چم هغه چنار هغه ګودر خزان شو
هغه سکنی سکنی مابنام او مازیګر خران شو

ښکلي شپونکي رمه پېوه د شپېلۍ غږ به ختو
هغه پاچا د لوړو غرونو ، دنګ نښتر خزان شو

چې شرشرې وې د اوبو باد به نڅا کوله
هغه تازه خندانه ګل، هغه سحر خزان شو

سپین کاروانونه شهیدان د خدای مین وګورئ
هغه منبر، مسجد یتیم، غریب اختر خزان شو

هرخوا ژړا ده، د غریبو فریاونه اورم
سلګو نیولی هر مؤمن د زړګي سر خزان شو

بلبله ژاړه ګلان مړاوي، سپرلي اور واخسته
خیرالله ګوره چې ستا خپل ها شیناور خزان شو

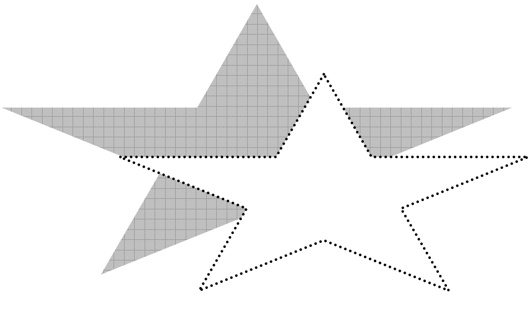

په سورت انفال کې د جهاد اړين احکام او مسايل:

مفتي ابو عامر صاحبزاده

دې سورت کې زيات شمېر احکام او مسايل ذکر دي، چې د ټولو ذکر او تفصيل خورا اوږد بحث غواړي، په دې ځای کې د ټولو ذکر نه کېږي، فقط هغه مسايل چې د جهاد لپاره اړين او ضروري دي، بحث پرې کيږي. دا خبره هم واضحه ده، چې دا سورت د مجاهدينو د تربيت او د جهاد د لارښوونې سورت دی، چې د مجاهد هر قسم تربيت او پالنه کوي. علمي، عملي، ذهني او فکري، اخلاقي، نظامي او عسکري تربيتونه کوي، دا ټول د جهاد اصول او قوانين بلل کيږي، چې له دې څخه ځينې د مجاهدينو په مواصفاتو کې ذکر شول. مثلاً تقوی، اتحاد، اتفاق، د الله او د رسول اطاعت او هم د امير اطاعت، چې دا ټول عملي او اخلاقي تربيتونه و.

اوس به ځينې نور له دې قوانينو څخه د احکامو تر عنوان لاندې ذکر شي، بلکې دا راروان احکام هر يو مستقل د جهاد قانون او ادب هم دی، چې بايد عملي شي، هغه احکام چې دلته ترېنه بحث کېږي، په دې ډول دي:

۱- د غنيمت احکام ۱- ۴۱ ايت.
۲- د فرار او تېښتې مسايل ۱۵، ۱۶. ۶۶ ايت
۳- د صلح او معاهدې مسايل ۵۶. ۶۱ ايت
۴- د بنديانو او اسيرانو مسايل ۶۷. ايت
۵- د اعداد او تياري مسايل او احکام ۶۰ ايت

راځو اول حکم ته او وينو چې د دې په اړه کومې خبرې ضروري او مهمې دي او بايد تر څېړنې او بحث لاندې يې ونيسو. د غنيمت په اړه بايد دا لاندې څلور خبرې په نظر کې ولرو:

۱- د غنيمت معنا (غنيمت څه ته وايي؟)
۲- د غنيمت حل او جواز.
۳- د غنيمت مستحقين او د هغې څرنګوالی.
۴- ځينې نور مالونه چې غنيمت ته نږدې والی لري.

اوله خبره: د غنيمت لغوي او شرعي معنا.

غنيمت په لغت کې ګټې او کاميابۍ او د يو شي په اسانۍ سره حاصلولو ته وايي او هم په کوښښ سره د يو شي حاصلولو ته ويل کيږي. قرطبي يې معنی داسې کړې: "ما يناله الرجل او الجماعة بسعي". په آثار الحرب ۵۵۳ مخ کې کې يې

داسې ویلي: "الفوز بالشيء بلامشقة" او د نفس ګټې په معنا سره یو حدیث کې ورته اشاره راغلې: "الغنم بالغرم" ګټه په تاوان رازي. په شرعي معنا کې یې د علماو تعبیرات مختلف دي، خو مقصد یې یو دی، چې یو څو ترېنه را اخلو:

۱- علامه سمرقندي داسې لیکلي: "الغنيمة إسم لما يؤخذ من أموال الكفار بقوة الغزاة, وقهرالكفرة بسبب القتال بإذن الإمام"(ʼ).

ا: غنیمت هغه مال ته ویل کېږي چې د کفارو وي او مجاهدین او غازیان یې ترې په قوت او زور واخلي او کفار مغلوب شي خو په ذریعه د هغې قتال چې د امام په اجازه وي.

ب: علامه قرطبي په خپل تفسیر کې داسې لیکلي: "مال الكفار إذا ظفر به المسلمون بالقهر والغلبة "(ʼ).

ج: د اثار الحرب لیکوال بیا غنیمت داسې تعریف کړی: "ما أخذ من أموال الحرب عنوة بطريق القهر والغلبة "(ʼ).

د: ابن النجم د کنز په شرح کې داسې تعبیر نقل کړی: "ما نيل من أهل الشرک عنوة والحرب قايمة "(ʼ). چې د دې ټولو مفهوم سره نږدې نږدې دی، یعنې کوم مال چې له کفارو څخه په زور او قتال سره ونیول شي د ېته غنیمت ویل کېږي، هغه که مال عام وي، که منقولي وي او که غیر منقولي (ځمکه)، البته امام ابوحنیفه رحمه الله په غیر منقولي ځمکې او جایداد کې فرمایلي، چې امام او امیر اختیار لري، که تقسیموي یې د نورو مالونو په شان او که د مسلمانانو د نورو مصالحو لپاره یې پرېږدي(ʼ). په دې کې درېم اختیار هم شته، چې دا ځمکه بېرته همدوی ته پرېږدي، خو له دوی نه خراج (ټکس) اخلي، بیا خراج دوه قسمه دی:

۱- خراج مؤظف: څه خاص معلوم مقدار د روپیو ترېنه اخلي، څومره چې امام مناسب ګڼي، د کال یا د فصل به ترېنه اخلي.

۲- خراج مقاسمه: چې د ځمکې حاصل کې ترېنه څه حصه (درېمه، څلورمه) اخلي، خو دا د صلحې په صورت کې جریان مومي.

دوهمه خبره: د غنیمت حل او جواز.

نو د دې حل او پاکوالی په کتاب (قران)، سنت او اجماع درېواړو ثابت دی، قرانکریم کې الله جلت عظمته فرمایلي ﴿فَكُلُوا مِمّا غَنِمْتُمْ حَلَالًا طَيِّبًا وَاتَّقُوا اللّٰهَ إِنّ اللّٰهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ﴾(ʼ). له سنته یې حل دا دی، چې رسول الله صلی الله علیه وسلم خپله خوړلي او صحابه کرامو کې یې تقسیم کړي او په دې باندې د امت اجماع هم نقل ده، باید ښکاره وي چې د غنیمت په جواز او پاکوالي کې د هیچا اختلاف نه شته.

د غنیمت حلالوالی د دې امت له خصوصي امتیاز څخه دی، مخکې امتونو کې غنیمت حلال نه و. د بخاري شریف حدیث کې راغلي: "اعطيت خمسا... " پنځه خصوصي امتیازات زما داسې دي، چې ماته راکړی شوي او له ما مخکې بل هیڅ نبي ته نه دي ورکړی شوي، هغه دا دي:

۱- په کفارو د یوې میاشتې مسافة پورې رعب او دهشت، چې کفار دومره لرې هم وي، خو مرعوب به وي.

---

[4] - تحفة الفقهاء: ۳/۲۰۸.
[5] - قرطبي: ۳۳۵/۷.
[6] - اثار الحرب: ۵۵۳.
[7] - البحر الرايق: ۵/۸۲.
[8] - معالم التنزيل: ۲۵۰/۲.
[9] - سورة انفال: ۶۹.

ب: ټوله ځمکه ماته د عبادت ځای ګرځول شوی. زما عبادت او لمونځ په جومات پورې خاص نه دی او هم ځمکه راته د تیمم په طریقه پاکوونکې ګرځول شوې.

ج: غنیمتونه راته حلال کړی شوي، چې مخکینیو امتونو ته حلال نه وو.

د: ماته شفاعت کبری راکړی شوی چې د ېته مقام محمود هم وایي.

ه: نور انبیاء به خپلو خپلو قومونو ته لیږل کېدل او زه ټولو خلکو ته عام رالیږل شوی یم (که عرب دي که عجم او تر قیامته پورې)(”).

د دې حدیث په شرح کې بدرالدین عیني له علامه خطابي څخه داسې نقل کړي: "مخکې امتونه دوه قسمه وو:

ا: یو دا چې د جهاد حکم او اجازه ورته نه وه، نو دوی غنیمتونه هم نه لرل.

ب: بل دا چې د جهاد او قتال حکم او اجازه ورته شوې وه، خو غنیمتونه ورته حلال نه وو، که څه غنیمت به حاصل شوی هم و، هغه به راجمع کړی شو، له اسمانه به اور راغی، هغه به یې وسوځول"(”). دا سوزېدل به د قبولیت او نه خیانت علامه وه. که چېرته به اور رانغی، نو دا به د خیانت او عدم قبول نښه وه، بیا به هغه پېغمبر له ټولو بیعت او قسم اخستلو، چې تاسو خو به خیانت نه وي کړی؟ چا کې به چې خیانت و، د پیغمبر لاس سره به د هغه لاس نښلېدلو، په دې به پېژندل کېدو.

همدا مضمون یو حدیث کې هم راغلی، خو هلته دي چې پېغمبر د هرې قبیلې له مشره بیعت واخیستو، د یوه مشر لاس ونښتلو، پېغمبر ورته وویل، چې ستا قوم او قبیله کې خیانت دی، بیایې د ټولو سامانونه وکتل، هغه خیانت راووتلو، چې کله دا هم په غنیمت کې کېښودل شو، نو اور راغی او غنیمت یې وسوځولو. د ېنه مالومه شوه، چې مخکېنو امتونو ته غنیمت حلال نه و، یوائې دې امت ته حلال شول. یو حدیث کې رائي، غنیمتونه موږ ته زموږ د ضعف (بدن) او کمزورتیا د وجهې نه الله حلال کړي، نو غنیمت ته یوائې حلال نه، بلکې "أطیب الحلال" (په حلال مالونو کې د ټولو نه ډېر پاک او مزېدار) ویل شوی.دا أطیب الحلال وجه دا ښودی شوې: څومره مالونه چې د انسان ملکیت ته رائي، نو دا په ډېرو واسطو او ډېرو لاسونو حاصلېږي او په دې واسطو کې احتمال د حرام، مکروه او نا جایز ټولو طریقو شته او هر چې غنیمت دی، دا نو د مسلمانانو به لاس د کفارو له ملکیته ووځي، اختیار د الله او ملکیت د هغه شي، چې بې له واسطې یې مستقیما د مجاهدینو په تصرف کې واقع کوي، نو هیڅ قسم شایبه د ناروا والي پکې نه شته او حدیث کې یې هم الله ته نسبت شوی (طیبها لکم). دې وجهې او نکتې ته مفتي محمد شفیع رحمه الله هم په خپل تفسیر معارف القران کې اشاره کړې ده.

غنیمت خو د دې امت لپاره حلال شو، خو خیانت پکې هم حرام دی، چې له تقسیمه مخکې څه شی پټ واخلي یا یې ښکاره واخلي یا غنیمت خپل شخصي حق وګڼي یا د بل چا حق هم اخلي، نو دا خیانت دی، چې باید ځان ترې وساتل شي، د خیانت په منع کې نصوص صریح دي. الله تعالی فرمایي ﴿وَمَنْ يَغْلُلْ يَأْتِ بِمَا غَلَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ﴾(”) او حدیث کې هم راغلي: چا چې کوم شی پټ کړو، هغه به یې په ورځ د قیامت کې په غاړه وي او راحاضر به یې کړي. هغه شی به خپل اواز کوي، را روان به وي که آس وي او که بل شی. بل حدیث کې راغلي، چې په ورځ د قیامت کې به د خیانتګر د کوناټي د پاسه د خیانت جنډه ولاړه وي او ټولو خلکو ته به یې رسوا او شرمنده کړي.

د غنیمت په مال کې د خیانت ډېر وعیدونه احادیثو کې ذکر دي، دومره باید یاد ولرو، چې د احادیثو شپږو مشهور کتابونو سره سره د احادیثو نورو کتابونو هم هر یو مستقل باب د خیانت د منع باره کې منعقد کړی او د خیانت په اړه یې ډېر وعیدونه او سزاګانې ذکر کړي، د مثال په توګه:

---

[10] - رواه البخاري.

[11] - عمدة القاري: ۱۰/۴.

[12] - سورة آلعمران: ۱۶۱.

ا: د قيامت په ورځ به يې هغه خيانت کړی شی په غاړه وي او را به شي.

ب: په ورځ د قيامت کې به ټول مخلوق ته معلوم او شرمنده وي.

ج: رسول الله صلی الله عليه وسلم ته به د شفاعت چيغې وهي او هغه به ترېنه اعراض کوي، چې ما تاسو د دېنه منع کړې وئ.

د: د کوناټو منځ کې به يې جنډه وي او جهنمي ورته ويل شوی.

ه: پېغمبر صلی الله عليه وسلم ورباندې د جنازې لمونځ پرېښی.

و: د شهيد شهادت او د مجاهد جهاد د ضايع کېدو خطره ده.

ز: هر شی چې وي، هغه د اور سبب ښودل شوی، اګر که د څپليو تسمه وي....

غنيمت که چېرته داسې شی وي، چې هغې ته د هر چا عام حاجت وي، لکه خوراکي شيان يا د څارويو لپاره ګياه، نو په دارالحرب کې به د دې استعمال جايز وي، دا خيانت نه دی، خو که په داراسلام کې محرز شو، بيا به استعمال سره ورباندې ضمان(تاوان، قيمت) لازم وي، له دې نه غير د بل شي استعمال او اخستل به له تقسيمه مخکې جايز نه وي، مګر اسلحه او جامې، خو چې ورته ضرورت وي(”).

دريمه خبره: کيفيت د تقسيم او مصارف د غنيمت:

کله چې د بدر غزا وشوه او مسلمانانو ته فتح او غلبه نصيب شوه، غنيمتونه لاس ته ورغلل، دا په اسلام کې اول غنيمت و، نو ځکه يې په استحقاق کې لږ اختلاف پيدا شو، هغه دا چې ځوانانو (چا چې جنګ کړی و) ويل دا زموږ حق دی، ځکه چې جنګ موږ کړی او دا مالونه هم په جنګ حاصل شوي، بوډاګان وروسته له جنډو سره دفاع کې و، دوي ويل يې چې زموږ حق هم پکې شته، ځکه که تاسې رامات شوي وئ نو ضرور به مو موږ ته پنا راوړله، موږ به ستاسو دفاع کوله او د رسول الله صلی الله عليه وسلم محافظينو ويل، چې دا زموږ حق دی، نو د سورة انفال دا اولنی ايت نازل شو، چې غنيمتونو کې اختلاف مه کوئ، دا خو د الله جل جلاله او د هغه د رسول حق او اختيار دی.

عبادة بن الصامت رضی الله عنه (بدري صحابي) فرمايي: د انفال اولنی ايت زموږ (بدريانو) په باره کې نازل شوی، کله چې موږ اختلاف وکړو او اخلاق مو سره يو تر بله خراب شول، نو الله تعالی زموږ له لاسونو څخه وويستل او د رسول الله صلی الله عليه وسلم په اختيار کې يې وګرځول(”). اصل سبب د اختلاف دا و، چې دا اولنی غنيمت و، مستحقين يې معلوم نه وو، کله چې معلوم شول بيا صحابه کرامو رضوان الله عليهم اجمعين اختلاف نه دی کړی.

يو حديث کې هم راغي: "إنما أنا قاسم و خازن والله يعطي"(”)، نو غنيمت اصل اختيار د الله تعالی دی او پېغمبر عليه اسلام يې تقسيمونکی او خازن دی او تقسيم به هم په هغه طريقه کوي، چې الله تعالی ورته ښوولی وي، اول ايت کې ادب ورته وښودل شو، چې د غنيمت له اختلافه ځان وساتئ، وروسته بيا په (۴۱) کې تفصيلا مستحقين وښودل شول، چې ټول غنيمت به په پنځو برخو وويشل شي، څلوربرخې به د غانمينو (د مجاهدينو د هغه لښکر چې په دې غزا او قتال کې شريک شوی وي) وي او پنځمه به بيت المال ته ورکول کېږي. اوس سوال دا دی چې له بيت الماله به چاته ورکول کېږي (مصارف الخمس)؟

---

[13] - تحفة الفقهاء: ۳/ ۳۰۰.

[14] - احکام القران القرطبي: ۷/ ۳۱۷.

[15] - رواه البخاري.

د رسول الله صلی الله علیه وسلم د حیات په وخت کې به دا خمس په پنځو برخو وېشل کېدلو ، چې د پته په همدې ایت کې اشاره شوې، هغه دا دي:

۱- یوه حصه او برخه د پېغمبر ده.

۲- یوه حصه به د خپلو خپلوانو او اهل بیت د پیغمبر وه، چې ازواج مطهرات به پکې وو.

۳- یوه حصه به د یتیمانو وه (هغه نابالغ ماشومان چې پلاران یې وفات شوي).

۴- یوه حصه د مسکینانو ، فقیرانو او محتاجینو وه.

۵- یوه حصه به د مسافرینو وه، چې سفر کې ورسره څه نه وي، اګر که په خپل وطن کې مالداره هم وي

او پاتې شو د الله ذکر چې دې ایت کې هغه هم بیان شوی، نو الله جل جلاله خو محتاج نه دی او نه د هغه برخه او حصه وي، نو ذکر یې تبرکا دی، نه استحقاقاً، یا (الله) کې لام لپاره د تملیک او اختیار دی او په نورو کې لپاره د استحقاق دی، اګر که د ځینو علماو قول شته، چې د الله تعالی برخه به هم اخیستل کېږي او د رسول الله له رحلته وروسته به په کعبې (بیت الله) مصرفېږي، خو اوس په دې کې د امامانو اختلاف دی، چې ایا د خمس دا پنځه مصارف اوس هم دي او که نه ؟ زموږ د احنافو علماء وایي: اوس به دا خمس په درې برخو وېشل کېږي او درې مستحقین یې پاتې دي (یتیمان، مسکینان، مسافر). د پیغمبر علیه السلام برخه او حصه د هغه له رحلت سره ساقط شوه، ځکه دا برخه ده ته د رسالت په وجه وه او چې چې له ده وروسته بل پیغمبر نه راځي، نو برخه او حصه یې هم ختمه شوه، لکه څنګه چې د صفایاو برخه وه، هغه هم بالاتفاق نه شته، نو دا هم باید ساقطه شي.

او د "ذوی القربی " برخه او حصه هم د ده په وفات سره ساقطه وه، ځکه د دوی دا برخه له رسول الله صلی الله علیه وسلم سره د مرستې له امله وه او څوک چې وروسته راغلل، دوی خو نصرت نه دی کړی، نو برخه هم ورسره نه شته او حدیث کې هم راځي "إنهم لم يفارقوني في جاهلية ولا إسلام ". او په دې باندې د صحابه کرامو اجماع هم ده، چې د خمس مصارف اوس درې پاتې دي او خلفاء راشدین هم په دې عمل دي(”). نو ذوي القربی یا آل رسول ته چې حصه ورکول کېږي، د فقر له امله نه ده، بلکې د قرابت له امله؛ بلکې فقراء د ذوي القربی به په استحقاق کې مقدم او وړاندې وي، له نورو فقراو او محتاجینو نه.

د شوافعو مسلک په لاندې ډول دی:

پنځمه د غنیمت به اوس هم په پنځو برخو وېشل کېږي:

د رسوالله برخه او حصه به د زماني خلیفه ته ورکول کېږی او بنو هاشم، بنو المطلب او د فاطمې بي بي اولاد ته به د ذوي القربی سهم او حصه ورکول کېږي او درې هماغه شوې چې الله صراحة سره ذکر کړي.(”)

دلته یوه بله خبره ده، چې باید ذکر شي، هغه دا چې غنیمت به چېرته تقسېمېږي ؟ همغلته؛ چې لاس ته راغلی وي او که دار اسلام ته له وړلو وروسته ؟

احناف علماء وایي : چې په دار اسلام کې به له احراز او انتقاله وروسته تقسیمیږي، په دارالحرب کې به نه تقسمېږي، مګر په هغه صورت کې چې دا ځای د قتال دار اسلام سره متصل او قریب وي بیا یې همدلته تقسیمول جایز دي. وجه یې دا ده، چې په غنایمو ملکیت بې له استیلاء، نه تمامېږي او استیلاء (کامله غلبه) په دار اسلام کې په محفوظولو سره تمامېږي، نو تقسیم به هم په دار اسلام کې په محفوظولو سره راځي(”).

---

[16] - نصب الراية: ۴۲۴/۳.

[17] - دا تفصیل تحفة الفقهاء: ۳/ ۳۰۳ او احکام القران للجصاص: ۳/ ۶۲ وړاندې کړی.

[18] - الفقه الاسلامي و أدلته: ۶/ ۴۶۵.

بله وجه يې دا هم ښودل شوې، چې په دارالحرب کې د غنيمت خرڅول په حديث سره منع دي او تقسيم هم معنوي خرڅول دي، نو ځکه بايد دارالحرب کې تقسيم نه کړای شي(”).

د غانيمينو ثلور حصې به په دوی څنګه تقسيمېږي ؟ امارم ابو حنيفه رحمه الله او په صحابه و کې عمر او ابوموسی رضی الله عنهم وايي:

د پلي (پياده) لپاره به يوه حصه او د سور (راکب) لپاره به دوه حصې او برخې وي، يوه د مجاهد او يوه يې د سوارلۍ. صاحبين (امام محمد ، ابويوسف) امام شافعي، امام مالک، امام احمد رحمهم الله وايي : پلي (پياده) لپاره يو برخه او د سواره درې برخې دي، دوی د ابن عمر رضی الله عنهما حديث باندې استدلال کوي، وايي: رسول الله صلی الله عليه وسلم پياده ته يو او سواره ته درې برخې ورکړي، يوه د ده او دوه يې د سوارلۍ، خو بل طرف ته ابن عباس رضی الله عنهما نه نقل دي، چې پياده ته يوه او سواره ته يې دوه برخې ورکړي، ورسره قولي حديث هم شته، ابن ابي شيبة له ابن عمر رضی الله عنهما نقل کړي، چې رسول الله صلی الله عليه وسلم فرمايلي: "للفارس سهمان "(”).

دا قانون دی چې د فعلي او قولي حديث تر منځ تعارض (صوری) راشي، ترجيح به قولي ته وي او همدارنګه ابن ابي شيبه فعلي روايت کې هم د امام ابو حنيفه تاييد ، شته هغه دا دی : "جعل للفارس سهمين وللراجل سهم "(”) او د خيبر د غنايمو له تقسيمه هم د امام صيب د مسلک تاييد مالومېږي. د خيبر غنايم په اتلسو حصو وو ېشل شوه، په هره حصه کې سل برخې وې (د سلو کسانو) ټول افراد ۱۵۰۰ وو ، چې درې سوه سواره او دولس سوه پياده. د دولس سوه لپاره دولس برخې او د درې سوه لپاره شپږ برخې، چې درې سواره او دا درې يې د سورليو کېږي(”). د دې مسئلې د زيات تفصيل او وضاحت لپاره د فقهې او احاديثو کتابونو ته مراجعه پکار ده.

ثلورمه خبره:

له غنيمت سره په څنګ کې علماء د يو څو نورو مالونو ذکر هم کوي او تعلق يې له غنيمت سره په دې کې دی، چې دا مالونه هم له کفارو څخه د غنيمت په شان اخستل کېږي؛ يو څو يې دا دي:

۱- نفل. ۲- سلب. ۳- فيء. ۴-رضح.

۱- نفل: نفل په لغت کې زيادت ته وايي، نفلي لمونځ يا بل نفلي عبادت ته نفل هم د همدې له امله وايي چې دا هم په فرايضو باندې زايد دي، ځکه اصل مقصد په عباداتو کې فرايض دي. او په اصطلاح د شرع کې نفل هغه مال ته ويل کېږي، چې يو امير يې يو مجاهد ته د هغه له خپلې برخې او حصې نه زياتي څه شی ورکړي، د ښې کارنامې له امله يا د هڅونې په خاطر يا يې مخکې نه اعلان کړی وي، که دا فلانی کار چا وکړو ، هغه ته به دا خاص انعام ورکول کېږي. دا اعلان که هر وخت کې کوي، مخکې له قتاله يا د قتال په وخت کې، صحيح دی. امام مالک فرمايي : مخکې اعلان نه دی په کار، ځکه چې بيا نيت کې فرق راځي(”).

که د غنيمت له احراز او محفوظولو نه مخکې څه ورکوي، نو له ټول غنيمت څخه به يې ورکوي او که له محفوظولو او انتقاله وروسته څه ورکوي يا يې وروسته اعلان کوي، بيا به يې د بيت المال له خمس څخه ورکوي، ځکه دې پورې د

---

[19] - فيض الباري: ۳/ ۴۵۷.

[20] - -نصب الرايه: ۳/ ۴۱۷.

[21] - -ابن ابي شيبه: ۶/ ۴۱۲.

[22] - ابو داؤد، کتاب الجهاد.

[23] - درس ترمذي: ۳/ ۲۳۲..

نورو مجاهدینو حق متعلق شو، د هغوی له حصو نه به یې نه ورکوي، خو که اعلان مخکې شوی وي، شوافع او مالکیان وایي له احرازه وروسته هم امام په خپل اجتهاد او رایې سره له غنیمته ورکولای شي(”).

دلته اول ایت کې الله تعالی غنیمت ته نفل ویلی، دا یو ادب و، چې ګورئ غنیمت خو په قتال کې یو زاید شی دی، اصل مقصود خو اعلاء کلمة الله ده، نو غیر مقصود او نفلي امور کې اختلافات مه کوئ او بله خبره؛ اشاره ده دې خبرې ته چې غنیمت دا یو زیاتی فضل او احسان د الله تعالی دی په دې امت. په نور امتونو دا احسان نه و، نو اختلاف نه پکې ځان وساتئ، هسې نه ستاسو د اختلاف په وجه په تاسو هم بند او منع شي.

۲- سلب: دا اصل کې هغه سامان ته ویل کېږي، چې له یو مسلح سړي سره وي، لکه اسلحه، جامې، سورلۍ وغیره. دا هم د نفل یو خاص قسم دی، د امیر لخوا خاص اعلان دی "من قتل قتیلاً فله سلبه "(”) چې چا له کفارو او دښمنانو څوک ووژلو هغه ته به د دې کافر او مقتول ټول سامان ورکول کېږي، که دا اعلان مخکې نه امیر کړی وي، بیا به د دې مجاهد حق وي او ده ته به ورکول کېږي، چې هر شی وي او هر څومره وي او که اعلان یې نه وي کړی، بیا به دا سامان هم په نورو غنیمتونو کې داخل وي، د غنیمت په شان به تقسمېږي.

شوافع وایي: دا حکم شرعي دایمي دی، که امیر اعلان کړی وي او که نه، د هر مقتول سلب او سامان به د قاتل وي(”).

احناف وایي: نه؛ دا خو مستقل حق نه دی، دا هله د قاتل (غازي) حق ګرځي، چې امیر اعلان کړی وي، ځکه دا یو انعام دی د امیر له طرفه، نو اعلان ورسره شرط دی، ډېر کرت رسول صلی الله علیه وسلم قاتل ته د مقتول سلب نه دی ورکړی، لکه معاذ او معوذ ته یې د ابو جهل سلب (توره) ورنه کړه، ځکه اعلان یې نه و کړی او چې کله یې اعلان کړی، بیا یې ورکړی لکه ابوطلحه ته یې د حنین په غزا کې د شلو کافرانو سامان ورکړو، چې ټول ده وژلي وو. دا اعلان هم هر وخت کولی شي، قبل القتال او په اثنا د قتال کې، دواړو کې کولی شي.

۳- فیء: مال فيء: لغت کې نفس رجوع او ګرځېدلو ته وایي او په اصطلاح کې هغه مال ته ویل کېږي، چې بې له جنګه له کفارو څخه حاصل شي، په طرقې د صلحې سره(”).

د دې تفصیل سورت حشر کې الله ذکر کړی، حکم یې دا دی: دا اختیار د امام دی، د مسلمانانو په مصالحو کې به یې لګوي. خمس او په پنځو برخو وېشل پکې نه شته، د غنیمت په څېر او دا اجماع هم ده، نو چا چې دې کې د تخمیس (په پنځو برخو وېشولو) قول کړی، دا قول د سنت او د اجماع خلاف دی(”).

۴- رضح: دا لږ غوندې مال ته ویل کېږي، د پوره سهم او حصې نه به کم وي، لکه زنانه، نابالغ او مریانو ته ورکول کېږي، څومره چې یې امام مناسب ګڼي، خو کله چې دوی (زنانه، نابالغ، مریي) په جنګ کې شرکت کړی وي. ابن قدامه لیکلي که چېرته امام مساوات مناسب ګڼي، هم کولای شي او که ډېر ورته مناسب ښکاري هم یې ورکولای شي(”).

دوهم حکم: د جګړې پر مهال تېښته او استقامت:

---

[24] - احکام القران للجصاص: ۳/ ۵۱- ۵۲.

[25] - رواه البخاري والترمذي.

[26] - عمدة القاري: ۷/ ۱۶۰.

[27] - تحفة الفقهاء: ۳/ ۲۹۸.

[28] - الجوهر الفقهي: ۲/ ۵۶- ۵۷.

[29] - المغني: ۹/ ۲۰۴.

دا حکم په دې سورت کې په سخت تاکید او اهتمام سره ذکر دی. په ۵۱- ۱۶- ۴۵- ۶۵- ۶۶ ایتونو کې د همدې خبرې ذکر دی، چې ای مؤمنانو (مجاهدینو) د جنګ په وخت کې کلک شئ، قدمونه مضبوط کړئ او له میدانه تېښته ونه کړئ، نو په ثبات یې امر کړی، تېښته یې حرام او ممنوع ګرځولې او سخت وعید یې په تښتېدونکي سړي ویلی دی، "دا د الله په غضب اخته شو، ځای د ده جهنم شو".

او په احادیثو کې هم له تېښتې سخته منع راغلې، یو حدیث کې اووه لوی ګناهونه ذکر دي، چې د انسان لپاره د هلاکت او تباهۍ سبب ګرځي:

۱- شرک.

۲- سحر.

۳- ناحقه قتل کول.

۴- سود خوړل.

۵- یتیم مال خوړل.

۶- پاکو ښځو باندې د زنا تهمت لګول.

۷- له جنګ څخه تېښته کول.

نو فرار یې هم پکې شامل کړی، قرطبي هم لیکلي چې: کوم وخت نه الله تعالی قتال او جهاد فرض کړی، له هماغه وخته یې فرار او تېښته هم حرام کړې (”). مجاهد باید په جنګ کې د شجاعت اظهار وکړي او خپل ټول قوت په دښمن استعمال کړي، خو تېښته ونه کړي. په سورت ال عمران کې یې هم دا ادب او قانون ښودلی په (ولا تهنوا) کې هم همدا وایي چې خپل ضعف د دښمن په وړاندې مه ښکاره کوئ، بلکې کلک شئ! یو حدیث کې راځي: "فإذا لقیتموهم فاصبروا". د دې دوه مطلبه ښودل شوي:

۱- کله چې اراده د قتال وکړئ، نو له ابتدا نه عزم مصمم (پخه اراده) وکړئ او استقامت اختیار کړئ!

۲- د قتال له شروع نه وروسته د جنګ میدان کې ثابت قدمي شئ او تېښته ونه کړئ! (”)

البته د تېښتې دوه صورتونه دلته ۱۶ آیت کې مستثنی کړی شوي (جایز ګرځول شوي)، خو دا حقیقت کې فرار نه دی، صرف ظاهر کې فرار ښکاري، هغه دا دی چې {إِلَّا مُتَحَرِّفًا لِقِتَالٍ}، د جنګي مصلحت په بناء په هنر او مهارت سره داسې څه وکړي، چې دښمن ته فرار وربښکاره کړي، بیا ورباندې له بل طرف نه حمله وکړي یا د دښمن خیال د فرار وکړي مطمئن شي، یو ناڅاپه ورباندې بېرته راتاو شي یا نور څه جنګي تکتیکونه استعمال کړي او دښمن مات کړي. د الحرب خدعة او دې جملې په بنا هره جنګي حربه چې مجاهد ته یاده وي، هغه باید استعمال کړ،ي دا هم د جهاد یو بهترین قانون دی.

{أَوْ مُتَحَيِّزًا إِلَى فِئَةٍ} یو ځای کېدونکي وي د خپلې ډلې په طرف، یعنې یوه ډله د مجاهدینو له مرکزي او لویې ډلې څخه بې له کوم جنګي مصلحته جدا شوې وي او بېرته هغوی سره یو ځای کېږي او بیا په پوره قوت سره په دښمن حمله کوي، دا هم جایز دي، لکه ابن عمر رضي الله عنهما په یو لښکر کې و، چې راغلل نو ویې ویل "نحن الفرارون" موږ خو راتښتېدلي یو، دا خبره یې د سخت خفګان له امله کوله. رسول صلی الله علیه وسلم ورته وفرمایل: "بل أنتم الکرارون" تاسو بېرته ورګرځېدونکي یئ، نو یوه وړه ډله غټې ډلې ته ورګرځي، ځان د تقویم لپاره؛ نه د تېښتې او د مرګ (شهادت) له وېرې او ډار په نیت نو دا جایز ده.

له دې دوه صورتونو وراخوا په هغې صورت کې هم تېښته جایز ده، چې کله د دښمن شمېر د مسلمانانو له دوچندۍ زیات وي، د یو مسلمان مقابل کې درې یا له دېنه هم زیات شي، اګر که بیا هم استقامت او کلکېدل غوره دي، لکه غزوه

---

30 – احکام القران للقرطبي : ۷/ ۳۳۵.

31 – کشف الباري کتاب الجهاد : ۲۸۴.

مؤته کې مسلمانان ۳۰۰۰ زره وو او کفار دوه لکه وو، خو بیا هم مسلمانانو میدان نه دی پرېښی یا نورې ډېرې داسې پېښې د اسلام په تاریخ کې موجود دي، په دې دریم صورت کې هم په دوه حالاتو کې تېښته منع ده.

حسن بصري رحمه الله فرمايي: دا حکم هغه وخت کې دی چې په خپله پیغمبر موجود نه وي، کله چې هغه و، بیا هغوی لره تېښته په هیڅ صورت کې جایز نه ده.

دوهم: له امام محمد رحمه الله نه نقل دي، چې کله د مسلمانانو شمېره دولس زرو ته نه وي رسېدلې، بیا دا حکم دی، که دولس زره ته ورسېدو، بیا په هیڅ صورت کې تېښته جایز نه ده، هر څومره که دښمن ډېر هم وي. دلیل کې هغه حدیث وايي چې؛ هغه قوم نه دی مغلوب شوی، چې شمېر یې دولس زره ته رسېدلی وي، خو چې متحد وي او کلک وي او خبره یې سره یوه وي(”).

په ابتدا کې مقابله به یو پر لسه وه، یعنې د یو مسلمان مقابل کې که لس کفار وو، بیا هم فرار جایز نه و، بیا وروسته تخفیف راغی، نو اوس د یو مسلمان مقابله له دوه کافرانو سره شوه، له دوو نه چې زیات شي، بیا به فرار جایز وي، خو بیا هم کلکوالی غوره او بهتر دی.

د تېښتې بدۍ او نقصانات:

۱- کفار ورسره زړور کېږي.
۲- اکبر الکبایر او هلاکونکې ګناه ورته ویل شوې.
۳- سخت وعیدونه نور هم پرې راغلي، د غضب، جهنم، عذاب الیم مستحقېدل.
۴- مسلمانان ذلیل کېدل، ځکه چې تېښته وشي، نو کفار غالب او مسلمانان مغلوب او ذلیل کېږي.
۵- په ټول صف کې شکست او ماتې خورېدل، ځکه د یو کس په تېښته په ټول صف باندې اثر غورځېږي.
۶- له شهادته تېښته او حرمان، ځکه دا کس چې تښتي، نو له شهادته ځان محروموي او ترېنه ځان ساتي، حال دا چې شهادت ډېره اوچته مرتبه ده، پیغمبر یې په خپله څو کرت تمنی کوي او ډېر فضایل یې په نصوصو ثابت دي، نو د مذکوره نقصانات په بنا هم باید فرار نه ځان وژغورل شي او ثبات اختیار شي د ثبات دعاګانې ویل په کار دي، ربنا افرغ علینا صبراً وثبت اقدامنا.

نور بیا....

---

32 - احکام القران للجصاص : ۳/ ۴۸.

د پنجوايي غميزه

او د مسلمانانو مسؤليت

مولوي امان الله حسن

د روان کال د ۱۳۹۰ د حوت په ۲۱ نېټه د يکشنبې په ورځ له يوې دردونکې واقعې نه مو په ډېره خواشينۍ خبر ترلاسه کړ، چې امريکايي ځناورو فوځيانو د يکشنبې په شپه د کندهار ولايت د پنجوايي ولسوالۍ اړوند په زنګاوات نومې سيمه کې څو کورونو ته د شپې په داسې حال کې ورننوتل چې اوسېدونکي يې په خواږه خوب ويده وو او نا ببره يې پر هغوی ډزې شروع کړې او ګڼ شمېر ماشومان، مېرمنې او بوډاګان يې له خواږه ژونده بې برخې کړل، چې شمېر يې غرب پلوي رسنۍ ۱۶ شپاړس ښايي، خو د عيني شاهدانو په وينا وژلي شوي کسان له ۴۰ څخه زيات دي او يو زيات شمېر کسان يې ټپيان کړل، سربېره پر دې ځينو مړو او کورونو ته يې اور هم واچاوه.

امريکايان اوس ټول په يوه خوله نارې سورې وهي چې دا پېښه يوازې د يو امريکايي فوځي له لورې ترسره شوې ده او نور پکې لټاړ نه دي او ورسره د کرزي اداري لوړپوړي چارواکي هم دا وينا کوي، په تېره بيا د کندهار والي توريالی ويسا خو له امريکايانو نه يو څو قدمه وړاندې دی، هغه خو وايي چې دې عسکر ذهني تکليف درلود!! پخوانيو مشرانو يو متل کړی چې "ليونی مې ليدلی و خو مازغه وتلی نه". کفري ادارې ته مو ډېر غلامان وليدل، خو ويسا غوندې په غلامۍ کې ريښتونی او مخلص کس مو نه و ليدلی. په رسنيو کې مو د ويسا له خولې دا خبره واورېده، چې دې امريکايي ځناور فوځي دماغي تکليف درلود او دا کار يې قصداً نه دی کړی، دا خبره لا تر اوسه امريکايانو نه ده کړې، خو ويسا ترې وړاندې والی وکړ، د دې لپاره چې امريکايان پټه په دې خبره باندې ډالر او شاباسی ورکړي اوس به موږ په خپله قضاوت وکړو، هغه دا چې؛ د دوی دا خبره چې دا د يو عسکر کار دی، دا عقلاً او نقلاً د منلو وړ نه ده، ځکه چې يو انسان لږ عقل ولري، هغه هيڅکله دا نه مني چې يو عسکر دې په خپل سر له خپلې پوستې ووځي او دومره غټ کار دې وکړي او نور ملګري دې پرې خبر نه وي. دا هغه د مکر او فريب خبرې دي؛ غواړي چې د غيورو افغانانو غوسه پرې سړه کړي.

نقلاً ځکه د منلو نه ده، چې د سيمې خلکو د خپلو سترګو ليدلی حال له رسنيو سره په مرکه کې بيان کړ، چې دا ډېر امريکايي فوځيان له معمول سره سم شپني عملياتو لپاره دې سيمې ته راغلي وو او هغه پلاستيکي شنه او سره ګروپونه چې عسکر يې د چاپې پر مهال کاروي، د سيمې خلک لا څه چې، د حکومت کوم پلاوی چې هلته يې د قضيې د څېړلو لپاره تللی و هغوی په خپلو سترګو وليدل، نو دا به کوم عاقل ومني، چې دا د يو فوځي کار دی؟ بلکې دا يو قصدي کړنه وه، چې دوی ترسره کړه او د افغانانو وينه تويول او هغوی ته هر قسم تکليف رسول دوی (غربي اشغالګرو) ته بې اهميته ښکاري، ځکه ګوډاګۍ ادارې کې هيڅ داسې يو غيرتي افغان چې د افغانانو په درد باندې ودردېږي او له دوی (غربي اشغالګرو) سره حساب او کتاب وکړي، نه شته.

جنایت هم دوی (غربي اشغالګرو) وکړي، بیا د همدې جنایت په اړه څېړنې هم دوی په خپله کوي، د منلو او نه منلو اختیار هم له همدوی سره دی او چې ویې مني، نو د ځان بښلو واک هم خپل ځان ته په خپله ورکوي، مالي معاوضه هم په خپله خوښه ورکوي او نرخ یې هم په خپله ټاکي!!

دا څومره په زړه پورې اصول دي او څه ښه مقررات دي!!

د ویساکي د خبرو په ځواب کې به یو څو کرښې لیکنه د ګرانو لوستونکو مخ ته کېږدو، چې له هغې نه د ویسا لالا کم عقلي راڅرګندېږي.

سوال دادی چې؛ که امریکایي فوځي دماغي تکلیف درلود، د امریکا حکومت ولې بیا په فوځ کې دی شامل کړ؟ سره له دې چې امریکا په ګرده نړۍ کې د یو پرمخ تللي فوځ دعوه کوي، فرضاً که دا ومنو چې ده دماغي تکلیف درلود، نو ده بیا په خپل فوځي مرکز کې ولې خپل ملګري په ډزو ونه ویشتل؟ ایا دا دماغي ناروغ له فوځي اډې دوه کیلو متره لرې ځي او هلته بې ګناه ماشومان سپین سري او بوډاګان شهیدانوي او خپل ملګرو ته څه نه وایي؟!!

یو متل دی چې وایي "خوی بد را بهانه بسیار"، په دې پېښه کې به امریکایي فوځیانو ته چې دوی ټولو دماغي تکلیف درلود براءت ورکړو، چې د ویساکي خبره هم په دې هکله کې رېښتونې شي، نو ها څو ورځې د مخه چې د امریکا منفورو فوځیانو د باګرام هوایي فوځي اډه کې د قران کریم ترڅنګ نورو دیني کتابونو ته اور ورته کړ او د مسلمانانو زړونه یې پرې ودردول، هغوی هم دماغي تکلیفونه لرل؟

له دې (قران کریم سوزولو) پېښې څو ورځې وړاندې د اشغالګرو هوایي ځواکونو د کاپیسا ولایت د نجراب ولسوالۍ اړوند په (ګیابه) نومې سیمې کې اووه کوچنیان په نښه کړل او اووه واړه یې ځای پر ځای شهیدان کړل، دوی (فوځیانو) هم دماغي تکلیف درلود؟

څه موده وړاندې برتانوي ځناورو فوځیانو د سپېڅلو شهیدانو په مبارکو څېرو باندې د هلمند په ولایت کې بولې وکړې او بیا یې ترېنه ویډیو هم وکړه، دا ناوړه عمل د دوي (غربي اشغالګرو) ټولې نړۍ ولید او ټولو غوږونه پرې کاڼه کړل او هیڅ یوې ټولنې په شمول د حقوق بشر اواز پورته نه کړ.

ګویا دا کومې کړنې چې د یرغلګرو لخوا ترسره شوي، دا ټولې قصدي او اختیاري پېښې دي او دا هغه نتیجه ده، چې د کینې او نفرت له امله له اسلام او مسلمانانو سره لري، ۱۴۰۰ کاله د مخه قرانکریم د دوی (یهودو او نصاراو) دښمني له اسلام او مسلمانانو سره په ډېره واضحه توګه بیان کړې ده، بیا دغه دښمن ته دوست ویل او له ده نه د ښېګنې طمع لرل، له قران کریم نه بې خبري ده او یا په هغه د نه عمل کولو نتیجه!

زما له ټولو هغو خلکو چې دوی ته خارجي دوستان وایي دا جدي غوښتنه ده چې په سر کې کرزی، د کابینې وزیران، د پارلمان غړي، د مشرانو جرګې غړي او داسې نور حکومتي چارواکي راځي، چې نور دې دوی د ماشومتوب دا کارونه پرېږدي او دغه دوستانو ته دې د سخت زړي دښمنانو په سترګه وګوري.

له یوې لسیزې نه زیات؛ کوم ظلمونه او بربادۍ چې یرغلګرو په افغانانو باندې وکړل، د کرزي ګوډاګۍ اداره له سر نه تر پایه په دې کړنو کې سم ورسره شریکه ده او لاسونه یې د افغانانو په وینو سره دي، له دې ناوړو اعمالو دې توبه وباسي، له الله جل جلاله نه دې بخښنه وغواړي او دغه یرغلګرو ته دې د دښمنانو په سترګه وګوري، په مقابل کې دې د جهاد اعلان وکړي، له مجاهدینو سره دې په صفونو کې یو ځای ودرېږي او د دوی مقابله دې وکړي.

زما همدا راز د نړۍ له ټولو مسلمانانو څخه دا غوښتنه ده، چې دوی دې د مجاهدینو په څنګ کې ودرېږي او له هر قسم ظالمانو او مفسدینو او کفارو سره دې مقابله وکړي، بالخصوص له افغانو غیورو مسلمانانو څخه دا غواړو؛ لکه څنګه چې دوی د قران پاک په سوزولو باندې قهر او غوسې ښکاره کړې او خورا لوی لوی پاڅونونه یې وکړل او د کفارو ماڼۍ یې ولړزولې، یو زیات شمېر یرغلګر هم د دې پاڅون په وخت

د دوزخ کندې ته وغورزېدل، دغه راز دې نور دوی د يرغلگرو په ضد په جهاد لاس پورې کړي او له مجاهدينو سره دې په هر ډگر کې مرسته وکړي او خپل گران هېواد افغانستان دې د يرغلگرو له شتون څخه پاک او اسلامي شرعي نظام دې په کې نافذ کړي.

د پنجوايي د شهيدانو ياد

مدثر همراز

گل شهيد به تر جانانه پورې رسي
د مظلوم آه تر اسمانه پورې رسي

ای د سپينې مانۍ توره کبرجنه
زما لاس به ستا گريوانه پورې رسي

دا تنکي تنکي گلان تر خاورو لاندې
ارواگانې يې سبحانه پورې رسي

زما د تورې شرنگ به خامخا يو ورځې
ستا د بحر تر زندانه پورې رسي

قندهار مې بيا سلگۍ سلگۍ سلگۍ کړي
دا سلگۍ مې لامکانه پورې رسي

ټينگ شه هغه دی نصرت د خدای له لوري
راروان دی طالب جانه پورې رسي

زموږ رب زموږ ملگری دی همرازه
دوی بوزدله دي شيطانه پورې رسي

فقهي درسونه:

د اسلامي فقهې او رومي قانون تر مينځ ګډې ځانګړ تياوې

ليکوال : دوکتور احمدمحمودغازي **ژباړن : شفيع الله احمدزی**

دلته باید دا خبره روښانه شي چې کوم خلک، فقه له رومي قانونه ماخوذه ګڼي، ټول هم بد نیته نه دي. کېدای شي چې دوی کې ځینې رښتیا هم د تاریخي حقایقو په لوست او مطالعه کې تېروتي وي او دا خبر یې په روغ نیت کړي وي، چې د اسلامي فقهې کم له کمه د اولو دوه درې پېړیو زېرمه له رومي قانونه اخیستل شوې وي. که داسې وي، نو کېدای شي چې ددې غلط فهمۍ لامل داسې څو مشترک تصورات او متشابه اصول وي، چې رومي قانون او اسلامي فقه دواړو کې موندلای شي. د بېلګې په توګه ددواړو قوانینو پیل له څو محدودو تحریري نصوصو شوی. د اسلامي فقهې ټول اساس په قران مجید او په ځانګړي توګه د احکامو پر ایاتونو او مبارکو احادیثو بالخصوص د احکامو پر احادیثو ولاړ دی. ددې ټولو نصوصو شمېر له څو زرو زیات نه دی. رومي قانون همدغه شان دی لکه څنګه چې مخکې ویل شوي، چې د رومي قانون پیل له دولسو لیکل شویو تختو شوی چې په ۳۵۰ق م کې لیکل شوي.

دوهم لامل یې دادی چې اسلامي فقه او رومي قانون دواړه د فقهاو او قانونپوهانو په خوله تشریح شوي او اسلامي فقه خو ټوله د فقهاء کرامو په زیار دې حد ته رسېدلې. په رومي قانون او عدالت کې قانونپوهان یعنې (prudent) به د پاچا په امر ټاکل کېدل، چې عامو خلکو ته به یې د قانون د تشریح او تعبیر دنده ترسره کوله. د رومي قانون په ارتقا او پرمختګ کې ددغو قانونپوهانو ځانګړې ونډه وه. درومي قانون دغه برخه په اصطلاح (responsa prudentium) د قانونپوهانو ځوابونه ورته ویلای شي. د رومي قانون دغې برخې ته له اسلامي فقهې سره د جزوي مشابهت له امله د فقهې فتاوی مماثل یا همرنګه ویل کېدای شي.

درېیمه وجه یې داده چې د دواړو نظامونو نصوص د ځانګړي احترام او تقدس درجه لري. د اسلامي فقهې نصوص خو په دې وجه مقدس دي چې اساس یې په الهي وحي ولاړ دی او دغه نصوص د کایناتو د خالق د رضا ترجمان دي. د رومي قانون دولس تختې او د جستینین قوانین ځکه محترم ول، چې تاریخي ارزښت یې درلوده.

څلورم اړین مشابهت او ورته والی چې د دواړو ترمنځ دا نظر دی، چې دواړو نظامونه به ډېر ژر نړیوال مقام ترلاسه

کړي. رومي قانون له رومي سلطنته د باندې هم مقبول شو او چې کله.....روم د مسیحیت مرکز شو او غربي رومي امپراتوري منځته راغله، نو قانون یې هم دغه رومي قانون پاتې شو او د اروپا ډېرو برخو کې هم دا قانون حاکم شو.

رومي امپراتوري همداسې پرمختګ کاوه، تر څو یې د افریقا او اسیا څه برخې هم لاندې کړې، نو د رومي قانون یوه نوې برخه غیراروپایي دنیا ته راښکاره شوه. نامسیحي علاقې د غیر مهذبو اوسېدونکو لپاره وې. د قانون دې برخې ته د قومونو قانون یا (jus gentium)اصطلاح کارول کیدله. همدارنګه د قانون کومه برخه چې غیر اروپایي علاقو لپاره وه هغه ته (پروانشل لا) ویل کېده. د قانون دا برخه د هغو ایالتونو لپاره وه چې له رومه د باندې او په ځانګړې توګه پخواني یونان کې ول. رومي قانون له اروپا راووت چې اروپا، افریقا او اسیا ته رارسېدلو کې یې نږدې ۱۰۰۰ زرکاله ولګېدل. ددې برعکس اسلامي فقه له ۹۰ نوي کلونو مخکې د دنیا دربوو وچو ته یواځې ورسېده، بلکې د یو موثر نظام په توګه حاکمه شوه. کېدای شي ددې څو محدودو مشابهتونو او ځینو جزوي احکامو د ورته والي له مله ځینې خلکو دا ګومان کړی وي، چې اسلامي فقه له رومي قانونه اخیستل شوې. دغه شان مبهمې دعوې د اتلسمې پېړۍ له پیله شروع وې، مګر د نولسمې پېړۍ په منځ کې یې ډېر زور ونیولو. ددې دعوو په تایید چې کوم دلایل ویل کېدل دادي:

۱- په قرانکریم کې د احکامو ایاتونه له څوسوو زیات نه دي. اوله دې څو سوو ایاتونو دومره ستره فقهي ذخیره څنګه راوتلای شي ؟ نو دا خامخا له رومي قانونه اخیستل شوې.

۲- کله چې مسلمانانو د حضرت عمر رضی الله عنه په زمانه کې شام فتحه کړ، نو هلته د رومي قانون څه اثرات پاتې ول. تابعینو فقهاوو دغه اثرات راټول کړل او یو قانوني شکل یې ورکړ.

۳- ځینې اساسي قانوني اصولو ته د دیني تقدس نوم ورکړای شو او رسول الله صلی الله علیه وسلم ته منسوب کړای شول. د یادونې وړ ده چې دا د نولسمې پېړۍ منځني کلونو هغه وخت و چې ختیځ پوهانو د مبارکو حدیثو په اړه د بدو خبرو دا نامبارکه لړۍ پیل کړه.

۴- که اسلامي فقه له رومي قانونه نه وای اخیستل شوې، نو داسې بربېنايي مزل یې ناشونی و. دا دومره پرمختګ او ترقي ددې دلیل دی چې په ښکاره ډول ویل کېدای شي، چې دا رومي قانون دی چې، فتحه شوو علاقو کې ډېر په اسانۍ ترلاسه کېدای شو.

۵- د نونسمې پېړۍ په اخر او د شلمې پېړۍ په اوله نیمه کې دې خبرو یو وار بیا ډېر زور ونیولو. فان کریمر ډې، بویرګولډتسیهر او جوزف شخت پر دې موضوع د لیکنو ډېرۍ جوړې کړې او نا اشنا اتفاق خو لا دادی چې په دغو دعوې دارانو کې د رومي ختیځپوهانو په پرتله الماني په ځانګړې توګه یهودي مستشرقین ډېر تېز دي. دې خلکو دومره نارې سورې وکړی، چې غربي نړۍ لا څه ان ډېر مسلمانان یې هم اغېزمن کړل. ددې خلکو دلایل همدا ول، یعنې ځکه چې شام او عراق متمدن ځایونه ول، هلته دا قوانین لا له مخکې پلي ول، له همدې د اسلام فقهاء ترې اغېزمن شول. یا دا چې د ټولنې ستونزې حل کړي. موږ دغرب له علماوو او ختیځ پوهانو ګیله من نه یو او نه څوک له پردیو ګیله کوي. ګیله خو له خپلو خلکو کیږي چې ولې له دومره کمزورو دلایلو اغېزمن شي.

اصل خبره داده چې اسلامي فقهې او رومي قانون تر منځ دومره واټن او اختلاف دی چې یو له بله اغېزمن یا جز ګڼل بدیهي غلطي ده. اسلامي فقه د هر اړخیز بدلون او انساني زندګۍ په هر قدم کې لارښوونه کوي. ددې برعکس رومي قانون یوازې د پخواني ژوند یو څه منظم قانون و. اسلامي فقه کې د ازاد قانون جوړونې کړۍ ډېره تنګه او محدوده ده. دلته قانوني تصورات په قران مجید او مبارکو احادیثو کې جوړ کړای شوي دي او نور پاتې قانون جوړونه تر اخره هر څوک د قانون په چوکاټ کې کولای شي، چې قران او سنت ټاکلي دي.

بله دا چې رومي قانون کې د ازادانه قانون جوړونې دايره ډېره پراخه ده. د اسلامي فقهې د قانون جوړونې ټول بهير د فقهاوو او مجتهدينو د ازادانه اجتهاد په نتيجه کې رامنځته شوي، مګر رومي قانون ټول د بادشاهانو او يا يې د ټاکل شويو قانونپوهانو د لاس جوړ شوی قانون دی. بله دا چې اسلامي فقه يو غير مدون قانون دی او د رومي قانون ځانګړنه داده چې هغه دمهذبې نړۍ تر ټولو لومړی مدون قانون دی. له دې بنسټيزو او اصولي خبرو پرته ډېر جزوي او فرعي احکام داسې دي چې د دواړو نظامونو تر منځ اساسي فرق او واټن ترې څرګندېږي. دا يوازې د احکامو توپير نه دی، بلکې ددې تر شا د کارفرما تصوراتو او اساسي قواعدو او اصولو فرق دی. د مثال په توګه د ښځو په اړه اسلامي فقه کې هر بالغ نر او ښځه يو شان مدني او ديواني حقوق لري. هر يو د خپل شخصي معاملاتو، ځمکه، مال او ملکيت تر لاسه کولو او ددې په ترتيب تنظيم او کارولو کې پوره ازادي لري. ددې برعکس رومي قانون کې ښځه په مستقل ډول د سړي تر واک او اختيار لاندې ده او د سړي له اجازې پرته نه کوم جايداد ترلاسه کولای شي او نه په کې تصرف کولای شي. دا بنديز د ژوند له پيله تر مرګ په ښځه لګېدلی دی او د اسلامي فقهې دا حکم دی چې مهر دښځې حق دی او مېړه يې بايد خامخا ادا کړي. رومي قانون کې ښځه مېړه ته مهر ورکوي.

اسلامي فقه کې متبنی چې بل چا ته څوک زوی ووايي د اصل زوی ځای نه شي نيولای او نه پرې د اصلي زوی احکام جاري کېږي، مګر رومي اونور ټول غربي قوانينو کې متبنی او اصلي زوی احکام يو دي. بله دا چې اسلامي فقه کې په ظاهري سادګۍ او د قانون په معنوي اړخ زيات تاکيد شوی. تقوی، الهيت او روحاني پاکوالی پر قانون د عمل اصل مقصد دی او رومي قانون د خپل مزاج او طبيعت له مخې لا مذهبه او غير روحاني دی، هلته ټول زور پر شکل او ظاهري بڼه دی. په اسلامي فقه کې د وراثت احکام يو ځانګړی شکل لري او رومي قانون بلکې ټول غربي قوانينو کې د وراثت احکام له اسلامي فقهې سره سراسر مختلف دي. د پام وړ خبره لا داده چې اسلامي فقهې نړۍ ته داسې قوانين او تصورات وړاندې کړي چې رومي قانون لا څه ان د نوې زمانې ډېر پر مختللي قوانين هم ترې تر ډېره وخته ناخبره ول. د قانون اصول، د قانون ضوابط، د قانون تعبير اصول نړيوال قانون، دستوري قانون او داسې نور چې رومي قانون ډېر وروسته وپېژندل. رومي قانون کې نه د وقف کوم تصور و او نه د شفعې او اوس هم اسلامي فقهه کې داسې برخې شته چې هغه ته ورته قانون لا تر اوسه په غربي قانون کې نه شته د مثال په توګه د اشباهو او نظائرو علم.

له رومي قانونه د فقهاوو لرې والی او بې پروايي

د اسلامي فقهې او رومي قانون پرانډول او موازنه خبره يو څه اوږده شوه او دا خبره روښانه شوه چې اسلامي فقه يو مستقل بالذات نظام دی، چې هيڅکله له رومي قانونه د احسان او اتباع محتاج نه دی. له همدې امله د تاريخ په هيڅ کتاب کې به څوک په دې اړه کومه اشاره هم ونه مومي چې کوم فقيه يا غير فقيه مصنف دې له رومي يا بيزنطي قانون سره مينه او دلچسپي لرلې وي. ددې قانون مطالعه دې کړې وي او څه استفاده ترې کړې وي. سربېره پردې زياتره فقهي مذاهب په کوفه بصره، مکه مکرمه، مدينه منوره يا بغداد کې راښکاره شوي، چې خالصې اسلامي ابادۍ وې. په دې ښارونو کې نه د رومي قانون څه اشاره وه او نه د بيزنطي قانون. په مدينه منوره کې امام مالک رحمه الله او دده استادانو امام نافع ابو الزناد څرنګه د رومي قانون په تصوراتو ځان پوه کړو ؟! کله چې د امام شافعي رحمه الله علمي بصيرت په مکه مکرمه کې خپرېده، څرنګه يې رومي قانون ته لاس رسي شو ؟ همدغه سوال د نورو فقهاوو او مجتهدينو په اړه هم کېدای شي. د يادونې وړ ده چې د حنفي فقهې زياتره پرمختګ په ماوراء النهر او عراق کې شوی چې د روم له اغېزه بيخي لرې ول. سربېره پردې دا حقيقت هم ډېر د پام وړ دی چې مسلمانانو د اسلامي خلافت له اوله وخته ان تر اته سوه کالو پورې د قانون کوم اجنبي کتاب عربي ته نه دی ژباړل شوی. که تاسو د اسلام تاريخ کې د يونانيانو د علومو او فنونو د ژباړو تفصيل کتلی وي، نو د يونان د

ډېرو علومو ژباړې به مو لیدلی وي. د افلاطون او ارسطو کتابونه ژباړل شوي، د سقراط او بقراط او حکیم جالینوس کتابونه هم عربي ته ژباړل شوي دي. د منطق او فلسفې سلګونو ان لا کېدای شي چې په زرګونو کتابونه له بېلابېلو ژبو عربي ته ژباړل شوي، مګر هیڅ داسې کوم مثال به ونه ګورئ، چې د قانون یا دستور کوم کتاب دې چا عربي ته ژباړلی وي. له اولې هجري پېړۍ نیولې ان تر لسمې، یولسمې ان دولسمې هجري پېړۍ پورې هیڅ د قانون کومه اړتیا نه ده لیدل شوې. لامل یې دادی چې اسلامي قانون او فقه داسې منظمه او مرتبه وه چې د لږ درنګ لپاره هم د کوم اجنبي قانون اړتیا نه ده لیدل شوې. کومه خبره چې د رومي قانون په باب کیږي همدغه خبر د دنیا د نورو قوانینو باره کې هم کېدای شي. پخوانیو قوانینو کې د رومي قانون نسبتاً سخت و. د رومي قانون پیروانو کېدای شي داسې څوک وي چې داسې سپکه او بې بنسټه دعوه یې کړې وي، چې د تحقیق په میدان کې داسې سپکه او بې خونده وي. بل کوم قوم داسې دعوه نه ده کړې چې مسلمانانو دې له دوی کوم د پام وړ شی اخیستی وي. له یهودو سره اګر که له پخوا نه یو منظم قانون شته، هغوی هم کومه داسې دعوه نه ده کړې چې اسلامي فقه ددوی له ذخیرو نه اخیستل شوې. په قران مجید کې ددوی په شریعت اعتراف چې یو اسلامي دین دی، بیا هم یهودو علماوو دا دعوه نه ده کړې. بودستانو خو له سره بلکل قانون نه درلوده. د هغوی په اند اخلاق بس او کافي ول. عیسایانو خو د تورات قانون له ځانه منسوخ کړ او په یو څو اخلاقي نارو یې بسنه وکړه. هغوی ته ددې اړتیا نه وه چې دا ووایي چې اسلامي فقه ددوی له افکارو اخیستل شوې. له همدې ځایه زموږ دعوه دا ده چې اسلامي فقه سل په سله د قران مجید او مبارکو احادیثو پر اصولو ولاړه ده. د اسلام فقهاو ته چې الله تعالی کوم بصیرت ورکړی د اسلامي فقهې پراخوالی هم پر همدی ولاړ دی. ددې کار پرمختګ ټول د فقهاوو، مفسرینو او د حدیثو د شارحینو د احسان پوروړی دی.

د قانون اصل او اساسي ماخذ

دلته د یو اړین سوال ځواب ورکول لازمي دي، چې له امله یې د اسلامي فقهې اساسي پېژندنه اسانیږي. چې د انساني ژوند لپاره کوم قانون جوړیږي ؟ فکري او بنیادي اساس یې باید څه وي ؟ ځینې وایي چې ددې قانون اساس باید انساني عقل وي. انساني عقل دې په خپله فیصله وکړي چې خپل او د نورو انسانانو ژوند دې څرنګه منظم او د قانون تابع کړي. اسلام وایي دا بنسټ باید یوازې الهې وحې وي، دا ځکه چې نه خو د انسانانو ترمنځ د عقل پر اساس کوم قدر مشترک شی شته او نه هم کوم انسان له خپلو شخصي ګټو تېریدلای شي او نه د خپل چاپېریال له مجبوریتونو ازادېدلای شي، چې په خالص اخلاقي او عقلي اصولو کوم قانون جوړ کړي. له همدی ځایه که انساني عقل ته دا دنده ورکړل شي نو د خپلو ځاني ګټو او مصلحتونو نه به یې خامخا پر قانون جوړونې اغېز کوي. دا یوائې او یوائې الهي وحې ده چې د انسان له شخصي کټو او مصلحتونو مبرا ده.

وحي حق ببیننده سود ي یمه
درنګاهش سود و بهبودیمه

علامه اقبال فرمایي چې دا یوازې وحې ده چې د انسان د کامیابۍ او ګټو ساتونکی ده او الهي وحې د ټولو انسانانو ګټو ته په یو نظر ګوري. ددې په مقابل کې چې کله انساني عقل ته دا ذمه واري ورکړای شي، نو انسان خو به دا فیصلې یا د خپلو تجربو پر اساس کوي، یا د خپل قیاس په مټ له دې پرته انساني عقل ته دربېمه لار نه ده پاتې چې دی دې پرې یو قانون جوړ کړي. د هر انسان تجربه تر یو حده وي. د هیچا تجربه هم داسې نه شي چې یو کس دې اسلام اباد کې کېني او د چینایانو لپاره دې قانون جوړ کړای شي او یادې له بېجینګ څخه زموږ لپاره قانون جوړ کړي. همدارنګه دا هم ناممکن ده، چې موږ دې د پنځه سوه کاله روستني نسل لپاره قانون جوړ کړای شو. د هیڅ انسان تجربې به لامتناهي نه وي. له همدې امله د یو انتهایي محدودې تجربې په رڼا کې د بې شمېره انسانانو لپاره قانون نه شي جوړیدای. قیاس هم دغه شان دی، چې انسان پر لیدلي شي د نالیدلي قیاس وکړي. د مثال په ډول تا یو شی لیدلی او یو نالیدلی شی

پرې قیاسوي او اندازه یې معلومه وي. که تا دوه، درې، ځلور یا پنځه شیان لیدلي وي، نو پر هغې خو زرګونه او لکونه شیان نه شي قیاسولای چې موږ نه وي لیدلي. بیا دا خبره هم د پام وړ ده چې د یو فرد پر عقل چې چا باور کړی نتیجه یې ټولې نړۍ ته څرګنده ده او که د ډېرو خلکو د قیاس او استدلال پر اساس قانون جوړ کړای شي، نو بیا هم دغه تجربې زموږ مخ ته دي. دوی هیڅکله هم له خپلو ځاني ګټو نه شي تېریدلای. ددې ډلې تړاو چې له هر قوم سره وي خامخا به د هغوی د ګټو ساتنه کوي او چې له کومې ډلې سره یې تعلق نه وي، د هغوی ګټې خوندي نه شولې. موږه تاسو ټول له زده کړې او لوست سره تړاو لرو. که استادانو او زده کونکو ته د هېواد چارې ورکړای شي، نو دې نظام کې به ټولې ګټې او مفاد د همدې ډلې وي. د مزدورانو، کاریګرانو، مالدارانو، او بزګرانو ګټې به له منځه لاړې شي او که مزدورانو ته دا واک ورکړای شي، نو د نورو ډلو مصالح به ضایع شي او دوی به یوازې خپلو ګټو په لټه کې وي. له همدې امله د الهي شریعت دا فیصله ده چې د انساني ژوند په هر ډګر کې بنسټیز او اساسي شیان هغه دي، چې د الهي وحې له لارې وړاندې کړای شي، چې د ښويېدو امکان یې نه وي او چیرته چې د انسان عقل باره کې دا ګومان کیږي چې د یو ځانګړې ډلې یا قوم په نظر کې ساتي هلته الهي وحې بنسټیز او اساسي تصورات انساني ټولنې ته وړاندې کوي. د ښو او بدو معیار ټاکل شوی دی چې کوم شی ښه دی او کوم بد او د حق او باطل اخري معیار څه دی؟ دې نه پس انساني عقل ته د تل لپاره دا واک ورکړای شوی، چې څومره تفصیل پکې کولای شي ودې کړي. دا تفصیلات که کوم فرد یا ډله وکړي، نو که له قران او مبارکو احادیثو سره سم وي، نو په سرسترګو د منلو وړ دي او که له قران مجید او مبارکو احادیثو سره ضدوي، نو هیڅکله د منلو وړ نه دي. که دې بنسټیزو اصولو کې له یوې زیاتې رایې وي او د زیاتو رایو وجود پکې ممکن وي، نو دا ټولې رایې د منلو وړ دي. که چا د حدیثو درس کې برخه اخیستې وي یاد به یې وي چې ماڅو مثالونه وړاندې کړي و، چې د یوه حدیث څو معناګانې صحابه وکرامو، تابعینو، فقهاو د خپل علم او بصیرت په مطابق ترې اخیستې وې او دا ټولې معناګانې د دلایلو پر بنسټ د امت بېلابېلو علماو منلې دي. داسې نمونې هم ډېرې شته چې صحابه کرامو له یوه قراني ایت یا د مبارک حدیث له نص څخه جلا جلا معناوې اخیستې وي او د رسول الله صلی الله علیه وسلم دواړه صحیح ګڼلي وي. د قران په یوه ایت څو صحابه کرامو څرنګه په څو طریقو ځانونه پوه کړي ول او رسول الله صلی الله علیه وسلم څرنګه دواړو ته صحیح ویلي وو، ددې مثالونه د حدیثو په کتابونو کې شته، چې د قران پاک کوم ایت یا کوم مبارک حدیث یوازې یوه معنا صحیح وه، نو رسول الله صلی الله علیه وسلم په نښه کړي او کوم ځای چې د ډېرو معناګانو امکان شته، نو رسول الله صلی الله علیه وسلم د ډېرو تعبیرونو او معناګانو اجازه ورکړې، مګر دا اجازه په هغه چوکاټ او حدودو کې وه چې کوم حدود په قران کریم او سنتو کې ول. دا چوکاټ د انسان د ټولو بنسټیزو ستونزو حل دی او د انساني زندګۍ د ګټو ضامن دی، دا حدود د انساني ټولنې تر ټولو کمزوری انسان د ګټو ضمانت هم کوي او د ټولنې تر ټولو ځواکمن انسان هم د قانون تابع کوي. دا چوکاټ د انساني اخلاقو ساتنه کوي، دا د اسلامي زندګۍ د تسلسل ضمانت کوي او د انساني زندګۍ حال او راتلونکی له ماضي سره نښلوي، په دې حدودو کې چې انساني عقل چې هر څومره سوچ کولای شي، اجازه لري. انساني عقل که د هر څومره مسئلو تصور کولای شي او حل یې لټولای شي، اجازه لري، خو چې دغه سوچ او فکر د قران او سنت په اساس وي. که دې ټکي ته پام ونه شي، نو زموږ د ټولنې حال به هم د غربي ټولنې په څېر شي. نن سبا هلته هر څو ورځې پس نظرونه او مذاهب بدلیږي، هره نې ورځ د حق او باطل د پېژندلو لپاره نوی معیار ټاکل کیږي. ننی غرب له خپل ماضي سره هیڅ تړاو نه لري. نن سبا هلته د مسلمانانو له دښمنۍ پرته نور ټول پخواني رواجونه ورک شوي. نن سبا هلته د حق او باطل ګټه د مادي ګټو پر اساس کیږي او دا ګټې به تر کومه داسې رواني او اخري فیصله به تر کومه د زور او ځواک په زیاتوالي کیږي. دا وخت غرب کې خلک په دې نظر دي

چې ددوی عقل د ژوندانه په هر ډګر کې په ټولو سترو معاملاتو کې د فیصلې حق لري او چې دغو عقولو کومې فیصلې کړي، زه ستاسو مخکې نه شم بیانولای. زما ضمیر ددې خبرې اجازه نه راکوي چې ددې فیصلې مثالونه زه ستاسو په مخکې یاد کړم، چې انسانانو د شلمې او یویشتمې پېړۍ انسانانو په اړه د خپل عقل او بصیرت پر اساس کړي دي.

اوسنۍ خبره واورئ ! ترکیه یو اسلامي هېواد دی، چې یوه برخه په اروپا او نږدې درې یا څلور برخې په اسیا کې راځي، چې له څلورمې هم د کمې برخې له امله غواړي، د اروپایي ټولنې غړیتوب تر لاسه کړي او کم وزیات پنځوس کاله کیږي، چې دا ارزو لري، د اروپایي اتحادیې غړیتوب ورکړای شي. الله تعالی دې ددوی مشرانو ته هدایت وکړي، د اروپا هرې غوښتنې ته لبیک وایي، نوې خبره دا ده، چې دوی د اروپایي اتحایې داخلېدو په درشل کې ول، اروپایانو اعتراض وکړ، چې څه وخت وړاندې ستاسو پارلمان یو قانون منظور کړی و، چې بدلمني به ترکیه کې قانوني جرم وي او دا کار د اروپایي تصوراتو خلاف دی، هر څوک باید په خپل شخصي کارونو کې ازاد وي، چې هر رنګه یې غواړي خپل عزت او اخلاق دی وپلوري. له همدې امله دا قانون د ازادۍ، مساوات او دیموکراسۍ خلاف دی. ترکي هوښیارانو هم د اروپایانو خبره د کاڼي کرښه وګڼله او دا قانون یې لغوه کړ. د افسوس ځای خو لا دادی چې سربېره پر دې هم ترکیه د اروپایي اتحادیې غړیتوب ترلاسه نه کړ، مګر دا فیصلې د انساني عقل پر اساس شوي چې له اخلاقه او روحانیته ډېرې لرې دي. که یو وار دا ومنل شي چې د ژوند اساسي ستونزې باید د عقل په زور حل شي، نه په الهي وحې، نو د انسان لپاره کومه روښانه لاره نه شته.

که یولک انسانان وي، نو یو لک عقلونه به مشورې ورکړي او همدارنګه که یو ملیارد انسانان وي، نو یو ملیارد عقلونه رایه ورکوي. د بشریت یوه ستونزه به هم حل نه شي کړای. د نني بشریت خو بې شماره ستونزې دي او هره ورځ له نوو ستونزو سره مخ کیږي، لامل یې دا دی چې انسانان ځینې نور انسانانو ته دا حق ورکړی، چې دده عقل بشریت ته نجات ورکولای شي. اوس چې له چا سره زور او ځواک وي، عقل یې هم له ټولو ښه ګڼلای شي او له چا سره چې زر او پیسه وي د هغه عقل هم تر ټولو ښه ګڼل کیږي. تاسو وګورئ؛ نن سبا چې دنیا کې له چا سره زور او ځواک دی، د دوی نظام په نورو ولسونو تپل کیږي او خلک یې پر منلو مجبوریږي. زموږ د ترکانو ورونو په زړه کې څه دي ؟ یقیناً هغه څه به وي چې زموږ او ستاسو په زړونو کې دي، مګر د یو مجبورۍ له مخې دوی غربیانو هر شرط منلو ته غاړه ږدي، ځکه چې زور او زر دواړه لري.

نور بیا.....

فکر پوهنه

د اسلامي فکر مصادر او ماخذونه

محمود احمد

لکه څنګه چې په تېره ګڼه کې مو ولوستل؛ د اسلامي فکر اساس پرالهي وحي ولاړ دی او وحي دوه شیانو ته ویلای شي : قران او سنت، نو اول به د وحي تعریف وکړو.

الوحي لغة:"الِاشارة، والكتابة، والرسالة، والكلام الخفي "”او په اصطلاح کې" : هوكلام الله المنزل على نبي من أنبيائه كذا فيِ الكرماني والعيني "[34].

قران مجید" : هو المنزل على الرسول، المكتوب في المصاحف، المنقول عنه نقلا متواترا بلاشبهة، والقران عند أهل الحق هو العلم اللدني الاجمالي، الجامع للحقائق كلها"[35].

حدیث : په لغت کې نوي ته وایي او په اصطلاح کې" : ما أضيف الى النبي صلى الله عليه وسلم من قول أو فعل أو تقرير أوصفة "”.

همدا د اسلامي فکر بنسټیز مصادر دي او د اسلامي فکر پر ټولو کلیاتو اوجزیاتو حاکم دي .نور ټول اجتماعي، تربوي، سیاسي او اقتصادي افکار هم الهي وحي اداره کوي .اسلامي فکر د تاریخ په اوږدو کې د وخت هررنګه ستونزې حل کړي او نړۍ ته یې د لارې مشال روښانه کړی .

دوهم کائنات "فضاء شاسع لا منتهي تسبح فيه ملايير النجوم المنتظمة على شكل مجموعات تسمى المجرات"”.

دلته باید یادونه وشي، چې اسلام یوائې د معرفت او علم دین نه دی، بلکې د ژوند په هر ډګر کې پر کار او عمل تاکید کوي او د دنیا انسان او ژوند لپاره په زړه پورې فلسفه لري .له همدې امله کائنات د اسلامي فکر دوهم مصدر دی او قران کریم په ډېرو ځایونو کې پرکون اوکائناتو بحث کوي او د دنیا عملي قوانین په فکر او سوچ کولو پرمخ بیایي .اسلام تل مسلمانانو ته امر کوي، چې په اسمانونو ځمکو اونورو مخلوقاتو کې سوچ وکړي، ترڅو مو د الله تعالی پر وحدانیت ایمان اویقین ښه پوخ شي او انسان باید په خپل نفس اوځان کې هم سوچ او فکر وکړي، د انساني ټولنې په اړه غور او مطالعه وکړي او باید انساني تمدنونه ولولي .الله تعالی فرمایي{سَنُرِيهِمْ آيَاتِنَا فِي الْآفَاقِ وَفِي أَنْفُسِهِمْ حَتَّى يَتَبَيَّنَ لَهُمْ أَنَّهُ الْحَقُّ} [38].دلته باید دا خبره روښانه شي، چې د اسلامي فکر مصادر، مقوي او ملاتړ سره جلا دي .مصادر یې قران مجید، مبارک احادیث او کاینات دي .انساني تجربې، تمدنونه، انساني کار او زیار؛ سره له فکري او مذهبي اختلافه د اسلامي فکر مؤید اوملاتړ دي، خو په دې شرط چې د اسلامي فکر له بنسټ سره ټکر ونه لري .په لنډه ټوګه ویلای شو، چې د اسلامي فکر دوه اساسي ماخذونه دي : الهي وحي اوکاینات.

د اسلامي فکر د پېژندلو وسایل: که فکر او سوچ وکړو، نو پوه به شو چې اسلامي فکر دوه اړخه لري؛ یو غیبي یا ماوراءالطبیعة او بل اړخ یې هغه دی، چې په سترګو ښکاري .نن سبا د نړۍ زیاتره وګړي له دې امله د هلاکت په لور

---

[33] - المعجم الوسيط، ابراهيم انيس او همكاران يې، ۱۰۱۹مخ، مجمع اللغة العربية القاهرة، د المكتبة الاسلامية استانبول تركيا چاپ.

[34] - موسوعة كشاف اصطلاحات الفنون والعلوم. محمد علي التهانوي، مكتبة لبنان ناشرون، دوهم جلد ، ۱۷۵۰مخ.

[35] - معجم التعريفات، العلامة محمد السيد الشريف الجرجاني، تحقيق محمدصديق المنشاوي، صفحة ۱۴۲، دارالفضيلة للنشر والتوزيع والتصدير القاهرة چاپ.

[36] - دكتور محمود الطحان، تيسير مصطلح الحديث، صفحه ۱۴، مكتبة رحمانية اردو بازار لاهور چاپ.

[37] - http://www.dafatiri.com/vb/showthread.php?t=49173

[38] - سورة فصلت: ۵۳.

روان دي، چې یواځې په ظاهري او مادي نړۍ یقین او باور لري .الله تعالی فرمایي : {يَعْلَمُونَ ظَاهِرًا مِنَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَهُمْ عَنِ الْآخِرَةِ هُمْ غَافِلُونَ}”.امام الوسي د دې ایت لاندې فرمایي" : وهو ما يحسنون به من زخارف القول وملاذها وسائر أَحوالِهَا الموافقة لشهواتهم الملائمة لأهوائهم .وعن ابن عباس رضي الله عنهما: يعلمون منافعها ومضارها، ومتى يزرعون ومتى يحصدون، وكيف يجمعون وكيف يبنون أي ونحو ذلك مما لايكون لهم أثر في الآخرة، وهم عن الاخرة هم غافلون، التي هي الغاية القصوى، هم غافلون لاتخطر ببالهم فكيف يتفكرون فيها، وفيما يؤدي الى معرفتها من الدنيا وأحوالها "”.او که دواړو اړخونو ته وکتل شي، نو اسلامي فکر د پېژندنې درې وسیلې دي:

۱ : عقل . ۲ : زړه .۳ : حواس.

عقل : د عقل پېژندنې په اړه د علماوو تر منځ اختلاف دی، ځینې وایي، د عقل په نوم هیڅ ځانګړی شی نه شته، بلکې علم او عقل دواړه یو شی دی [41].امام غزالي رحمه الله فرمایي : عقل د زړه همکار دی”.

ځینو بیا پوره تفصیل کړی او د عقل ټول حدود یې روښانه کړي او په څو قسمه یې وېشلی او د هر قسم وظیفه او دنده یې معلومه کړې [43].که قران مجید ته نظر وشي، نو پوه به شو، چې د عقل کلمه تقریبا ۵۱ وار په قران مجید کې راغلې او یو وار هم مصدر نه ده راغلې، بلکې تل د فعل په شکل راغلې .د بېلګې په توګه تعقلون، یعقلون، عقلوه، یعقلها .علماء فرمایي؛ دې کې دې خبرې ته اشاره ده، چې انساني عقل باید تل په کار اوعمل بوخت وي [44].په لنډو ټکو کې ویلای شو، چې عقل د فکر زېږولو او جوړولو وسیله ده او اسلامي فکر په الهي وحي کې د سوچ او فکرکولو وسیله ده، ترڅو د وحي حکمتونه او علوم معلوم کړای شي.

زړه : دلته له زړه نه مرا د د غوښې هغه ټوټه نه ده، چې د انسان په بدن کې وي، بلکې دا یو الهي نور دی، چې د الله تعالی امانت پکې ساتل شوی وي او همدا زړه د ایمان او تصدیق ځای دی : {أَلَا بِذِكْرِ اللَّهِ تَطْمَئِنُّ الْقُلُوبُ}”.نو ویلی شو چې زړه په اسلامي فکر کې د ادراک او معرفت ستره او اړینه وسیله ده.

حواس : دا د حاسې جمعه ده، دا هغه وسایل دي، چې د دې په واسطه موږ کولی شو، مادي شیان وپېژنو، لکه غوږ د اورېدو لپاره، سترګې د لیدو لپاره او همداسې نور .الله تعالی په قران کریم کې دغه وسیلې یادې کړې : { وَلَا تَقْفُ مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ إِنَّ السَّمْعَ وَالْبَصَرَ وَالْفُؤَادَ كُلُّ أُولَئِكَ كَانَ عَنْهُ مَسْئُولًا }”.و ویلی شو چې غوږونه، سترګې، زړه او عقل د علم او معرفت له وسایلو دي.

د اسلامي فکر ځانګړتیاوې

اسلامي فکر یو څو داسې ځانګړتیاوې او خصوصیات لري، چې له نورو افکارو یې جلا کوي؛ اسلامي فکر ژوندی او تل د پرمختګ په لور روان دی او د ژوند په هر ډګر کې د هر رنګه ستونزو حل لټوي .د اسلامي فکر د پراخوالي ستر لامل دادی، چې اساس یې پر الهي وحي او کایناتو دی .د نړۍ نامتو علماو مفکرینو د ژوند هر رنګه

---

[39] - سورة الروم: ۷.

[40] - روح المعاني، للعلامةشهاب الدين السيد محمود الألوسي المتوفى ۱۲۷۰للهجرة، صفحة۴۱، جلد۲۱ ، المكتبة الحقانية محله جنګي پېښور چاپ.

[41] - عمار طالبي، أراء ابي بكر بن عربي الكلامية، اول جلد ، صفحه ۱۴۲-۱۴۳، الشركة الوطنية الجزائر چاپ.

[42] - رسائل ابي حامد الغزالي، مكتبة الجندي مصر، او همدا رنګه لسان العرب د عقل ماده وګورئ.

[43] - وګورئ: شاخت بوزرت: تراث الاسلام، ترجمه حسين مؤنس، سلسة عالم المعرفة الكويت صفحه ۲۰۹.

[44] - محمد فؤاد عبدالباقي، المعجم المفهرس لألفاظ القران الكريم صفحه ۴۲۸-۴۲۹ دار الكتب المصرية چاپ.

[45] - معارج القدس في مدراج معرفة النفس، محمد بن محمد بن محمد الغزالي ابو حامد. **(WWW.islamicbook.ws.agenda)**

[46] - سورة الاسراء: ۳۶

مسلې ثېړلي، چې پيل يې له علم، معرفت، د تحقيق اصول، د ژوند او وجود فلسفه ان د بشري ژوند هره قضيه يې ثېړلې ده او هيث داسې علم او فن نه شته چې علماوو دې نه وي ثېړلې، نو اسلامي فکر تل د ژوند لارښوونه او رهبري کړې او داسې نه ده؛ لکه نن سبا چې ځينې ياران وايي، چې مسلمانان بايد له وخت سره ځان برابر کړي، دا فکر د غلامۍ فکر دی، مسلمانانو هيثکله د وخت تابعداري نه ده کړې، بلکې ديو ښه لارښود او رهبر په توګه يې د نړۍ رهبري کړې ده .علامه اقبال فرمايي:

ترى آگ اس خاک دان سې نهي
جهان تجه سې هى توجهان سې نهي

او نن سبا چې کومې تشې دي، لامل يې دا دی چې مسلمانانو خپل اصل يعنې قران اوسنت ته شا کړې، دا هيثکله د اسلامي فکر کمزوري نه ده .اسلامي فکر تل په فرد او ټولنې اغېزمن پاتې شوی او تل يې د کار او پرمختګ په لور هڅولی .اسلامي فکر جمود او وروسته پاتې والی نه پېژني .بله دا چې اسلامي فکر يوائې اکاديمک شی نه دی چې تر کتاب او قلم پورې دې محدود وي .زموږ لويه ستونزه داده، چې د اسلامي فکر په اصلي معنا اومفهوم مو ځانونه نه دي پوه کړي او نه مو اهميت ورکړی.که وغواړو چې ترقی او پرمختګ وکړو نو راځئ د واولې پېړۍ د مسلمانانو د کاميابي په راز ځانونه پوه کړو .امام مالک رحمه الله فرمايي : لن يصلح اخر هذه الامة الابما صلح به اولها .هغه يوائې او يوائې دا وو، چې ځانونه يې په اسلامي فکر پوه کړي وو او د همدې فکر لپاره يې له هيث قربانۍ دريغ نه کاوه .اوس که موږ وغواړو چې خپل اصلي اسلامي فکر ته رجوع وکړو، بايد دوه شيانوته متوجه شو : لومړی دا چې د اسلامي او غير اسلامي فکر ترمنځ بايد پوره واټن معلوم شي، سم او ناسم سره جلاشي، حق او باطل سره بېل شي .دوهم دا چې نقد او محاکمه ومنو .موږ بايدټول نظريات او مفاهيم د الهي وحي په تله وتلو، ترثو پردي معيارونه او سلامي مفاهيم سره ګډوډ نه شي .نن سبا زموږ په ټولنه کې ډېر داسې مفاهيم او افکار شته چې ښکېلاګرو د خپل حلقه بګوش غلامانو په واسطه د ناخبره مسلمانانو په ذهنونو کې ځاى پرځاى کړي؛ چې راتلونکې کې به ان شاالله تفصيلي بحث ورباندې وشي او په مقابل کې اسلامي مفکرين اوعلماء هم ملامت دي چې د خلکو ذهنونو ته يې صحيح اسلامي فکر نه دی رسولی .د اسلامي فکر اولنۍ ستونزه دا وه چې ديوناني فلسفې او منطقو کتابونه عربي ته وژباړل شول او د افراط تر حده پکې مسلمانان مشغول شول، تر دې چې اسلامي او غير اسلامي فکر سره ګډوډ شو او په نتيجه کې يې جبريه، قدريه، معتزله او داسې نور افکار راپيدا شول .همدا رانګه کله چې فارسي، هندي او يهود او نصاراوو اسلامً قبول کړو او د خپلو نيکونو ثه اثار چې ددوی په ذهنو کې ول، يوثه ستونزې رامنځ ته کړې .له همدې امله د هغه وخت علماوو په ډېره چټکۍ سره ددې ستونزې د حل لپاره نه ستړې کېدونکې هلې ځلې پيل کړې، ترثو اسلامي فکر صاف وساتل شي، نو ويلاى شو چې نقد علمي اساس دی، ترثو د اسلامي شريعت علوم، اسلامي تمدن او ثقافت پاک او ستره وساتل شي.

نور بيا...

غربت... د اقتصادي نظامونو لپاره ستره ننګونه

عدنان مقتصد

غربت یا فقر په مالي لحاظ د یو فرد یا یوې کورنۍ هغه حالت دی، چې نه شي کولی په خپلو عایداتو سره د ژوند بنسټیزې اړتیاوې لکه خوراک، څښاک، پوښاک، روغتیا، تعلیم او سرپناه پوره کړي، سره له دې هم چې په ټوله نړۍ کې د څو لسیزو را په دېخوا د نړیوال بانک او نړیوال وجهي صندوق په څېر لسګونه دولتی او نا دولتي موسسې لګیا دي چې د ځمکې له مخ څخه د غربت نوم ختم کړي خو لا هم نه دي توانېدلی چې خپلې دغې موخې ته ورسیږي، اوس مهال:
د ټولې نړۍ یو اعشاریه شپږ بلیونه وګړي د غربت د کرښې څخه ښکته ژوند کوي.

د یویشتمې پېړۍ د شروع کېدلو پر مهال په ټوله نړۍ کې نږدې یو بلیون وګړي داسې وو چې لیک او لوست یې نشو کولای، که د نړۍ د هیوادونو د هغو لګښتونو چې هر کال یې په وسلو لګوي، سلمه برخه هم په نړۍ کې د ښوونې په برخه کې ولګول شي نو په ټوله نړۍ کی به یو وګړې هم بې سواده پاتې نه شي. د غربت تر شا ډیر لاملونه شته خو یو غټ لامل یی په نړۍ کی استثمار دی، کو چې د سرمایه دارۍ د نظام (کپیټالیزم) بنسټ او اساس جوړوي، د سرمایه دارۍ یا پانګوالۍ نظام په نړۍ کې د غربت په اړه بې پروا دریځ لري، دغه نظام د غریب غربت د هغه خپله نا اهلي ګڼي، خو له بله پلوه په بازاونو باندې خېټه اچول او د بازارونو انحصار خپل حق ګڼي، له هرې لار د مال راټولول او لګښت کول ځان ته خپل حق ګڼي، د دغه نظام د قارون په شان پر مال او دولت مجنونان د بشر دوستۍ په نوم د خپلو فردي ګټو په خاطر په نړۍ کې نور هم غربت ته وده ورکوي، دا سود خواره د سود په زور د بې وزلو او اړو خلکو څخه د هغوي د خولې نوړې هم تروړي، سود هغه پدیده ده چې له امله یې د مال او شتمنې خاوند نور هم بډایې کیږي او غریب په کې له بې وزلې او غریب کیږي، د سود له امله د ټولنې سرمایه د څو کسانو لاس ته راغونډیږي.
د نړۍ استعمارګرو په اقتصادي لحاظ د نورو ملتونو د استثمارولو لپاره د نولسمې پیړې په پنځمه لسیزه کې یو بانک جوړ کړ، چې نړیوال بانک نوم یې پرې کیښود، په لومړۍ یونیم لسیزې کې د [illegible] دوه ویشت ختمول وښودل شو، خو که د دغه بانک تګلارو ته وګورو نو پوهیږو چې د ا بانک د غربت د ختمولو لپاره نه بلکې د غربت زیاتولو لپاره جوړ شوې دی او د اړو خلکو او دولتونو د استثمار کولو لپاره یوه بهترینه وسیله ده، نړیوال بانک په دولتي کچه د سود په غټ نرخ سره د اوږدې او لنډې مودې لپاره پورونه ورکوي، د دغه بانک له جوړیدلو را په دیخوا به د نړۍ ډیر لږ هیوادونه داسې وی چې له دغه بانک څخه پوروړي نه وي چې او س پر دغو پوروړو هیوادونو باندې د پور له پیسو څخه د سود پیسې زیاتې شوي دي چې اندازه یې ملیاردونو ډالرو ته رسیږي او همدا د ټولنیز غربت یو ستر لامل دې. د پانګوالۍ د نظام له نویو اصولو سره سم کوم چې په اوولسمه پیړې کی ادم سمیت کېښودل د غربت هغه لړۍ

چې د میلاد څخه درې زره کاله وړاندې پیل شوې وه نوره هم پیاوړې شوه او اوس په ډېره چټکتیا سره وړاندې قدمونه اخلي چې بشري نړې یې له حل څخه عاجزه ښکاري.

د سرمایه دارۍ نظام تر څنګ بل نظام چې له ټولنې څخه د غربت او اقتصادي بدمرغیو ته د لرې کولو ادعا کوي هغه د شریکوالۍ نظام یا کمونیزم دی چې په افغانستان کې د شوروي اتحاد له ماتې سره سم یې د نړې له ډېرو هیوادونو څخه ټغر راټول شو، د دغې پوچې نظریې پر بنسټ غربت هغه مهال په ټولنه کې پاې ته رسیدلای شي چې په ټولنه کې د شتمنو او مالدارو طبقه په بشپړه توګه ختمه شي او له دې سره په څنګ کې د فردي مالکیت د له منځه وړلو غوښتنه هم کوي، د دوي له انده په ټولنه کې د ناانډولیو، غربت او فسادونو بنسټ فردي مالکیت دی، دا نظام غربت په دې توګه له ټولنې ختموي چې د ټولنې ټول وګړي په مفلسۍ،غربت، بی کورې، ولږه او بې لباسې کې یو شان وي خو د کمونیزم مشران او سرمایه داران به مزې او چړچې کوي. کمونیزم د بشریت لپاره هغه قاتل زهر دي چې ټول بشریت تباه کوي، کمونیزم له پورته څخه ښکته راوړل کوي، ماړه هم له وږیو سره په ولږه کې برابروي، کمونیزم د انسانانو په ټولنه کې د بدمرغۍ او طبقاتي شخړو لپاره د کوښښ نوم دی، کمونیزم د فردي مالکیت په سلبولو سره ګرد بشریت د غلامۍ په زنځیرونو تړي او ټول انسانان د یوې ډلې مریان ګرځوي، او د ټولنې د وګړو انفرادي استعدادونه وژني، کمونیزم په تیره یوه پیړۍ کې ټولنې ته له جنګونو، مرګونو، رنځونو، لوږې او تندې څخه پرته بل هیڅ نه دي ورکړي، نو ځکه خو نړیوال اوس د پانګوالې او شریکوالې له نظامونو څخه تر پوزې راغلي دي، د دغه نظامونو له ظلمونو څخه د عذاب شپې سبا کوي او د یو داسې نظام په لټون کې دي چې د دردونو درمل ورته ورکړي.

په یو حدیث شریف کې له حضرت ابوهریرة څخه روایت دی چې نبي کریم علیه السلام به دا دعا کوله: ای الله! زه په تا سره پناه غواړم له غربت څخه، له کمي څخه، او له ذلت څخه، او زه په تا سره پناه غواړم له دې څخه چې زه په چا ظلم وکړم او یا په ما باندې څوک ظلم وکړي. د حدیثو د علم پوهانو د ذکر شوي حدیث په شرح کې غربت او فقر داسې مصیبت ښودلې چې د نیکو اعمالو او عباداتو د کموالي، د صبر د کموالي او د بډایانو او مالدارو په وړاندې د ذلت لامل ګرځي. رسول الله په یو بل حدیث کې فرمایلي دي: (هیڅکله هم غربت او فقر ته اجازه ورنکړې چې پر تاسې مسلط شي او تل د غربت د ختمولو لپاره مبارزه وکړې)، ځکه غربت انسان اړ کوي چې دروا غ ووایې، وعده خلافي وکړي، د غربت پر وړاندې د زغم نه لرلو پرمهال له دین څخه تیر شي، ټولنیزو بداخلاقیو ته لاس واچوي. غربت ټولنیز امن او سکون تهدیدوي، فکري او ذهني پریشانتیا پیدا کوي، کورنی تاو تریخوالې پیدا کوي او ملي سیادت، استقلال او ازادۍ ته خورا خطرناکې پایلې لري.

د اسلام اقتصادی نظام له کمونیزم سره له ټولنې څخه د فردي مالکیت د ختمولو په دریځ کې په ټینګه مخالفت کوي، د اسلام د لارښوونو له مخې په شخصي مالکیت کې زیان نشته، بلکې زیان او فساد په هغو وګړو کې دی چې د خپل فردي مال د زیاتولو په لمسونه د ټولنې په نورو وګړو ظلم کوي، همدا راز اسلام د پانګوالۍ له نظام سره هم د مال او پانګې د راټولولو په لارو چارو کې مخالفت کوي، اسلام چارواکو ته امر کوي چې د ټولنې د افرادو د عایداتو څارنه وکړي، د سرمایه دارانو احتساب وکړي او د هغو خلکو چې په ناروا لارو لکه سود، قمار، بډې خوړل او داسې نورو لارو مال او شتمني راټولوی مخنیوې وکړي.

اسلام په ټولنه کې د غربت د خاتمې لپاره د تمبلې او لټې په ټینګه منع کوي، اسلام خلک هڅوي چې کار وکړي او د خپل لاسه ګټه وخوري. یو ځل د اسلام دوهم خلیفه حضرت عمر رضی الله عنه د خپل خلافت په موده کې [illegible] مرغیو څخه وه او ناست وو، حضرت عمر وپوښتل چې دا څوک دي او څه کوي؟ ورته وویل شول: دا د الله عبادت کونکي او په خپل رب توکل کونکې خلک دي، دوي د الله ذکر کوي او

تارک الدنیا دي، حضرت عمر وویل: داسې نه ده، بلکې دا تمبل او مفت خواره دي، د خلکو مالونه په تیاره خوري، کار او زحمت نه کوي، هغه خلک یې راوغوښتل او په درو یې ووهل او ورته یې وویل: پیغمبرانو په تیاره نه ده خوړلې او د خلکو شپني یې کړې ده، تاسې ولې کار نه کوي؟، همدا راز حضرت علي فرمایلي دي: د غرونو له څوکو څخه په مزدورۍ د تیږو پر شا باندې راوړل ما ته د خلکو له احسان څخه غوره دي.

بله نسخه چې اسلام یې د غربت د ختمولو لپاره وړاندې کوي هغه زکات دې، زکات کولا شي چې له ټولنې څخه د غربت نوم ختم کړي خو په دې شرط چې حاکمان او مالداران په دې اړه د عمر بن عبد العزیز په کړنلاره عمل وکړي، داسې چې عمر بن عبد العزیز د خپل خلافت په موده کې والیانو ته امر وکړ چې هر فقیر ته دومره زکات ورکړي چې هغه غني شي، کله چې والیانو پرې عمل وکړ نو د عمر بن عبد العزیز د خلافت په وروستۍ موده کې غربت داسې تری تم شو چې زکات اخیستونکي نه پیدا کېدل.

زکات شرعي فریضه ده او د اسلام له بنسټیزو بناو څخه ده، د هر مسلمان شتمني چې د نصاب کچې ته ورسیږي زکات پرې واجبیږي، په قران کریم کې اوه ویشت ځله د زکات ورکولو امر شوی دی، زکات انساني نفس له بخل او حسد څخه پاکوي، ځکه انسان چې کله د خپل مال زکات ورکوي نو د خپلې شتمنۍ څخه راضي وي، نو په دې سره په خپل نفس بری حاصلوي چې دغه بري پر بخل او حسد بری دی چې دا د خپل نفس پاکوالی او طهارت دی، همدا راز زکات ټولنه له کینې، حسد او لالهاندۍ څخه پاکوي، ځکه کله چې په ټولنه کې تکافل صورت ونیسي او هر فرد د بې وزلو د فقر او بې وزلۍ د لرې کولو هڅې وکړي نو په دې سره د فتنې او لالهاندۍ مخه ډب کوي، او د بې وزلو له زړونو څخه کینه او حسد لرې کوي، د دې تر څنګ زکات د ټولنې په اقتصاد باندې یو لړ مثبتې اغیزې لري چې مهمې یې دلته یادوو:

۱. زکات د مال او شتمنۍ په وده کې غوره رول لري، د زکات ورکول خلک دېته هڅوي چې خپل مالونه یا شتمني په کار واچوي، ځکه که دا کار ونه کړي نو د زکات په ورکولو سره به یې شتمني له نشتوالي سره مخ کړي، رسول الله چې په یو حدیث کې د یتیمانو سرپرستان په دې ګماري چې د یتیمانو شتمني په کار واچوي تر څو یې مال زیات شي، نو په نورو انسانانو خو لازمه ده چې خپلې شتمنۍ داسې وکاروي چې ګټه ترېنه لاس ته راوړي تر څو وکولای شي د ګټې څخه زکات ورکړي، او که خپله شتمني بې کاره پرېږدي نو د سرمایې څخه به زکات ورکوي چې دا شته مال د لږوالي په لور بیایي، نو ویلی شو چې زکات د هغو کسانو د مال لپاره چې ذخیره کوي یې، ستره سزا ده ځکه د مال ذخیره کول اقتصاد له رکود سره مخ کوي، خو زکات له یوې خوا د اړو خلکو اړتیاوې پوره کوي او له بلې خوا په اقتصادي وده کې مهم رول لري، ځکه د زکات حقدار دغه مالونه د خپلو اړتیاو د پوره کولو لپاره لګوي چې دا د دې لامل ګرځي چې په ټولنه کې د استهلاک کچه لوړه شي، او زیات استهلاک په ټولنیزه توګه د کارخانو خاوندان هڅوي چې د توکو لپاره د ټولنې غوښتنه (تقاضا) پوره کړي، ځکه نو اړ دي چې په تولید کې زیاتوالی راولي او په کارخانو کې د مزدورانو تعداد زیات کړي، چې دا په خپله د بې روزګارۍ او غربت په ختمولو کې مهم رول لري.

۲. د شتمنۍ په وېش کې زکات د پام وړ رول لري، زکات د شتمنۍ د وېش او یو لاس کې د نه پاتې کېدو بنسټیز لامل دی، زکات پر ټولو وده کوونکو مالونو کې فرض دی چې دا کار ټولنه له هر راز طبقاتي نظام څخه ژغوري او د مساوات پر لور یې بیایي، د دې سربېره زکات هر کال لازمیږي، نو دا په خپله د دې سبب کیږي چې شتمني تقسیم او د ټولنې ټول افراد ترې خپله برخه واخلي.

۳. د زکات ورکړه په ټولنه کې د کار او کسب په کولو باندې هم مثبتې اغیزې لري، په دې توګه چې زکات د دې لامل ګرځي چې یوه برخه مال له بډایو خلکو څخه غریبو او بې وزلو خلکو ته انتقال کړي، چې په پایله کې بډایه خلک دا کوشش کوي چې د استهلاک پر ځای مال

ذخيره کړي، خو بېوزله او غريب خلک چې د زکات مال يې ترلاسه کړي د کار او استهلاک خوا ته لېوالتيا ښيي چې په پايله کې به يې په ټولنه کې استهلاکي توکو ته غوښتنه لوړېږي، صنعت او توليد زياتيږي او زيات توليدات د دې لامل کيږي چې خلکو ته د نويو کارونو زمينه برابره شي.

جهاد څنګه وکړو ؟

(د جهاد آداب)

ابو عمر افغاني

مخکې ګڼو کې په دوو آدابو بحث شوی و :

۱- دعقیدي اصلاح.

۲- د نیت اصلاح چې په هغې کې د نیتونو به اقسامو هم بحث شوی و. دا سې چې په جهاد کې کوم نیتونه صحیح دي او کوم نیتونه غلط دي ؟ په دې ګڼه کې په نورو آدابو باندې بحث کوو چې په لاندې ډول دي:

۳- مطلقا د قران او سنت منل.

لومړۍ خبره خو دا ده، چې هرمسلمان باید په خپلو ټولو کارونو کې د کتاب او سنت تابعداري وکړي؛ که هغه هرعمل وي؛ که عبادات وي، تجارت،اقتصاد ، نظام، قانون، قضا ، نکاح، بیوع او که جهاد وي، ځکه؛ د الله اود رسول له اطاعته بغیر زموږ کامیابي نه شته ، خاصتا مجاهد ته خو د کتاب او سنت تابعداري ډېره اهمه ده، ځکه چې دی جهاد کوي، نو ددې خبرې لپاره یې کوي، چې کتاب او سنت نافذ شي او اسلام په خلکو حاکم شي او هغه تعبیر دی د قران او حدیث نه، نو په کار داده، چې اول یې باید په خپل ځان عملي کړي او بیا یې په نورو د نفاذ کوښښ وکړي.

د الله او رسول په اطاعت باندې ډېر ایاتونه او ډېر احادیث راغلي دي، چې ځینې یې په لاندې ډول دي:

﴿وَمَنْ يُطِعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ فَازَ فَوْزًا عَظِيمًا﴾” او چا چې د الله اورسول اطاعت وکړ، یقینا په لویه درجه کامیاب شو.

تر هغه پورې انسان ته هدایت والا نه شي ویل کېدلای، چې د الله او د رسول اطاعت ونه کړي، لکه الله فرمایي: ﴿وَإِنْ تُطِيعُوهُ تَهْتَدُوا﴾” او که تاسو ددې پېغمبر تابعداري وکړئ، نو تاسو به په هدایت روان شئ.

د الله محبت هم د هغه په تابعدارۍ حاصلیږي لکه الله فرمایي: ﴿قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ * قُلْ أَطِيعُوا اللَّهَ وَالرَّسُولَ فَإِنْ تَوَلَّوْا فَإِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْكَافِرِينَ﴾”. ورته ووایه ! که چېرته تاسو الله سره محبت کوئ، نو زما تابعداري وکړئ، الله به تاسو سره مینه وکړي او ښننه به درته وکړي او الله ښښونکی مهربان دی. ورته ووایه ! د الله او د رسول اطاعت وکړئ او که چېرته مو مخ واړولو ، نو یقینا الله کافرانو سره مینه نه کوي.

او تر هغه انسان مومن کېدای نه شي، چې د الله او رسول فیصلو باندې راضي نه شي، لکه الله فرمایي:

﴿فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ حَتَّى يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ لَا يَجِدُوا فِي أَنْفُسِهِمْ حَرَجًا مِمَّا قَضَيْتَ وَيُسَلِّمُوا تَسْلِيمًا﴾” دا سې نه ده (لکه څنګه چې دا خلک ګومان کوي) زما دې ستا په رب باندې قسم وي، دا خلک مؤمنان کېدای نه شي، تر هغې چې تا په هغه څه کې حاکم نه کړي، چې ترمینځه یې پکې اختلاف راشي او بیا یې ستا د فیصلې په اړه زړه کې څه هم ونه ګرځي او سمه غاړه درته کېږدي. بل سورة کې فرمایي:

﴿وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ وَلَا مُؤْمِنَةٍ إِذَا قَضَى اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَمْرًا أَنْ يَكُونَ لَهُمُ الْخِيَرَةُ مِنْ أَمْرِهِمْ وَمَنْ يَعْصِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا مُبِينًا﴾” او مؤمن سړي او مؤمنې ښځې ته نه دي جایز یو ، کله چې الله او د هغه رسول د یو کار په باره کې فیصله

---

[47] - سورة الأحزاب : ۷۱.
[48] - سورة النور : ۵۴.
[49] - سورة آلعمران : ۳۱- ۳۲.
[50] - سورة النساء : ۶۵.
[51] - سورة الأحزاب : ۳۶.

وکړي، چې دوي ته دې له خپلو کارونو څخه څه اختيار وي او څوک چې د الله او د رسول نافرماني وکړي، يقينا ښکاره ګمراه شو.

خاصتا په جهادي سورتونو کې يې د الله او د هغه د رسول په اطاعت ډېر ټينګار کړی دی، يعنې په هغه سورتونو کې چې د غزواتو متعلق نازل شوي دي يا مدينه منورة کې نازل شوي دي، د اطاعت زيات آيتونه مؤمنانو ته متوجې دي او په مؤمنانو غږ کوي، چې د الله او رسول اطاعت وکړئ، ځکه؛ مدينه کې منافقان پيدا شول، چې په ظاهر کې يې ځانته مسلمانان او مؤمنان ويل او په حقيقت کې يې تابعداري نه کوله، لکه سورة الانفال ،آل عمران، النساء، النور، الاحزاب، الفتح او سورة محمد صلى الله عليه وسلم. سورة انفال (سورة بدر) کې وايي:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَلَا تَوَلَّوْا عَنْهُ وَأَنْتُمْ تَسْمَعُونَ * وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ قَالُوا سَمِعْنَا وَهُمْ لَا يَسْمَعُونَ * إِنَّ شَرَّ الدَّوَابِّ عِنْدَ اللَّهِ الصُّمُّ الْبُكْمُ الَّذِينَ لَا يَعْقِلُونَ * وَلَوْ عَلِمَ اللَّهُ فِيهِمْ خَيْرًا لَأَسْمَعَهُمْ وَلَوْ أَسْمَعَهُمْ لَتَوَلَّوْا وَهُمْ مُعْرِضُونَ * يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اسْتَجِيبُوا لِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ إِذَا دَعَاكُمْ لِمَا يُحْيِيكُمْ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ يَحُولُ بَيْنَ الْمَرْءِ وَقَلْبِهِ وَأَنَّهُ إِلَيْهِ تُحْشَرُونَ﴾" ای مؤمنانو د الله او د رسول اطاعت وکړئ او اعراض مه کوئ، په داسې حال کې، چې تاسو اورئ او مه کيږئ، په شان د هغه کسانو چې ويل يې موږ واورېده او حال دا دی، چې هغوی نه اورېده (اطاعت يې نه کولو)، يقينا بد ترين په زنده سرو کې د الله په نېز کاڼه او ګونګيان دي، چې بې عقله دي او که الله ته معلوم وای په دوي کې د خير، نو الله به وراورولي وای او که چېرته الله وراورولي هم وای، نو دوي به مخ اړولی وای او دوي دي اعراض کونکي، ای ايمان والاو د الله او رسول اوامر قبول کړئ، کله چې تاسو ته دعوت درکړي د هغه کار طرف ته چې تاسو ژوندي کوي او په دې خبره پوه شئ، چې يقينا الله پرده کيږي د انسان او د هغه د زړه ترمنځه او يقينا تاسو به الله طرف ته جمع کولی شئ. او بيا په همدغه سورت کې فرمايي: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا لَقِيتُمْ فِئَةً فَاثْبُتُوا وَاذْكُرُوا اللَّهَ كَثِيرًا لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ * وَأَطِيعُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَلَا تَنَازَعُوا فَتَفْشَلُوا وَتَذْهَبَ رِيحُكُمْ وَاصْبِرُوا إِنَّ اللَّهَ مَعَ الصَّابِرِينَ﴾" ای ايمان والاو ! کله چې تاسو مخامخ شئ له يوې ډلې (د کافرو) سره نو مضبوط شئ او د الله ذکر ډېر کوئ، ددې لپاره چې کامياب شئ او اطاعت وکړئ د الله او د هغه د رسول او اختلاف مه کوئ، که نه، نو بوزدله به شئ او ستاسو دبدبه به لاړه شي، يقينا الله له صبر کونکو سره دی. او سورة محمد (صلى الله عليه وسلم) کې الله تعالى فرمايي: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَلَا تُبْطِلُوا أَعْمَالَكُمْ﴾" ای ايمان والاو ! اطاعت وکړئ د الله او اطاعت وکړئ د رسول او خپل عملونه مه بربادوئ.

او د رسول الله صلى الله عليه وسلم په تابعدارۍ کې ګڼ احاديث راغلي دي، چې ځينې يې په لاندې ډول دي:

"عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (رضى الله عنه) أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: كُلُّ أُمَّتِي يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ إِلَّا مَنْ أَبَى قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ وَمَنْ يَأْبَى قَالَ مَنْ أَطَاعَنِي دَخَلَ الْجَنَّةَ وَمَنْ عَصَانِي فَقَدْ أَبَى "". له ابوهريرة (رضي الله عنه) څخه روايت دی چې يقينا رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمايلي: زما هر امتي به جنت ته ځي، مګر هغه امتي چې انکار وکړي(له جنته). صحابه کرامو وويل: څوک به انکار کوي ای د الله رسوله ! هغه وفرمايل: چا چې زما اطاعت وکړ، نو يقينا دی به جنت ته داخليږي او چا چې زما نافرماني وکړه، نو يقينا دې انسان انکار وکړو. پورتني حديث نه معلومه شوه، چې د رسول الله صلى الله عليه وسلم تابعداري جنت ته د داخلېدو سبب دی او د هغه نافرماني له جنته د محروم کېدلو سبب دی. او بل حديث کې راځي:

"حدثنا سعيد بن ميناء سَمِعْتُ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ (رضى الله عنهما) يَقُولُ: جَاءَتْ مَلَائِكَةٌ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ نَائِمٌ.................فَمَنْ أَطَاعَ مُحَمَّدًا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَدْ أَطَاعَ اللَّهَ وَمَنْ عَصَى مُحَمَّدًا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَدْ عَصَى اللَّهَ

---

[52]- سورة الأنفال: ۲۰- ۲۴.

[53]- سورة الأنفال: ۴۵- ۴۶.

[54]- سورة محمد : ۳۳.

[55]-.رواه البخاري في صحيحه، کتاب الاعتصام بالکتاب والسنة، باب الاقتداء بسنن رسول الله صلى الله عليه وسلم.

وَمُحَمّدٌ صَلّى اللّهُ عَلَيْهِ وَسَلّمَ فَرْقٌ بَيْنَ النّاسِ "”. سعيد بن ميناء وايي : له جابر بن عبد الله (رضى الله عنهما) څخه مې اورېدلي، هغه به ويل، چې راغله ملائک رسول الله (صلى الله عليه وسلم) ته او هغه ويده وو ....نو چا چې اطاعت وکړو د محمد صلى الله عليه وسلم، نو يقينا هغه اطاعت وکړو د الله او چا چې نافرماني وکړه د محمد صلى الله عليه وسلم، نو يقينا هغه نافرماني وکړه د الله او محمد صلى الله عليه وسلم فرق دى په منځ د خلکو کې. پورتنى حديث اورېد حديث دى او په هغې کې د رسول الله صلى الله عليه وسلم مثال بيان شوى دى او په اخر کې دغه الفاظ دي، چې د رسول الله صلى الله عليه وسلم اطاعت، د الله اطاعت دى او د هغه نافرماني د الله نافرماني ده او محمد صلى الله عليه وسلم د خلکو ترمنځ د فرق ذريعة ده، يعنې د هغه د تابعدارۍ په وجه به مسلمان او نامسلمان معلومېږي....

نوربيا

56- تېر ماخذ.

د قطر د مذاکراتو توقف
د ستاینې وړ اقدام

ظریف افغان

په افغانستان کې د امریکا په مشرۍ د ناټو د ښکېلاکګرو ځواکونو پر ضد د طالبانو په مشرۍ او د مسلمان ملت په ملاتړ له لس کلن مقاومت وروسته، امریکايي لوری دې ته اړ شو، چې د طالب مجاهدینو له استازو سره د افهام او تفهیم په موخه خبرو ته کښېني. د امریکا له لوري خبرو ته چمتووالی د طالبانو لپاره ستره بریا ګڼلی شي. ځکه کابو یوولس کاله مخکې د سپتمبر له پېښو وروسته په افغانستان کې د طالبانو حکومت د امریکايي ګواښونو په غبرګون د خبرو اترو وړاندیز کاوه. ولې امریکايي لوري په غلطۍ سره دا جګړه آسانه ګڼلې وه. امریکایانو د خبرو اترو پر ځای د نظامي یرغل لار غوره کړه.

طالبانو بله لار نه لرله بې له دې چې د وطن د آزادۍ لپاره وسلو ته لاس کړي او مقاومت پیل کړي. له لس کلن مقاومت وروسته، امریکایانو په عمل کې د خپلو نظامي سلاکارانو پر حماقت اعتراف وکړ؛ د امریکایانو له خوا د مذاکراتو او خبرو اترو بلنې د دې خبرې ښه ثبوت دی. امریکایان د خبرو اترو عنقاپسې دومره لالهانده وو، چې د کوټې دوکاندار هم د دوی پرمختللې ټکنالوژي او معتبر اطلاعات نړیوالو ته رسوا کړل. خدایزده چې څومره نورو غیر مسئوله کسانو به د دوی له لالهاندۍ استفاده کړې وي او بې خرته ډالریې ترې وړي وي!

د خبرو اترو هنګامه هغه مهال توده شوه، چې طالبانو د روان کال د جنورۍ په درېیمه نېټه ومنله چې د دوی استازي قطر ته د مذاکراتو په موخه رسېدلي دي. د طالبانو له دې اعلامیې سره د امریکا او طالبانو خبرې د نړیوالو رسنیو په مهمې موضوع بدله شوه. هر چا له خپل لیدلوري دې موضوع ته کتل. موږ افغانانو ته یې د سولې نوې هیلې راوټوکولې، اسلامي نړۍ یې د امریکا پر ماتې لا باوري کړه، امریکايي ولس یې هیله من کړ چې نور به یې بچیان له وژنو وژغورل شي او په سیمه کې یې د امریکا رقیبانو ته د څو قطبي نړۍ د زېري پیغام درلود.

مذاکرات، څو اړخیزې ګټې

امریکایانو له مذاکراتو څو ګټې ترلاسه کولې، چې په سر کې په امریکا کې د نومبر د میاشتې په ټاکنو کې د ډیموکراتانو د ماتې اندېښنې دي. اوباما غواړي د مذاکراتو له لارې د امریکايي ولس رايې راخپلې کړي، ځکه د ولس بشپړ اکثریت د افغانستان د جګړې ضد دی. اوباما غواړي ولس ته ځان د سوله ییز حل پلوی وبرېښوي.

له بلې خوا مذاکرات د طالبانو په لویه ګټه هم و. له هر څه مخکې، له طالبانو سره د امریکایانو ناسته د طالبانو د بریا او د امریکا د ماتې د پیلامې په توګه ګڼل کېږي. امریکا کله هم له طالبانو سره د خبرو چمتووالی نه و ښوولی؛ نن چې کښېني دا په افغانستان کې د روان مقاومت د بریا ښکارندوی دی. سربېره پر دې، طالبانو د مذاکراتو د اجنډا په توګه دوه ټکي په ګوته کړي دي، لومړی د اسیرانو خلاصون او دویم له افغانستانه د امریکایانو وتل.

د ستاينې وړ اقدام

د ۲۰۱۲م ز کال د جنورۍ له مياشتې راهيسې په قطر کې د امريکايانو او طالبانو ترمنځ خبرې رواني دي. د دغو خبرو هېڅ ډول نتيجه تر دې دمه د رسنيو په واک کې نه ده ورکړل شوې، ځينو خو په قطر کې د طالبانو استازي حتی يرغمل وګڼل(!)

د مذاکراتو د بهير توقف په څو دليلونو ګټور بلل کېداى شي:

لومړى دا چې د طالبانو له خوا د مذاکراتو د بهير ودرېدا دا خبره غلطه ثابتوي چې ګواکې د طالبانو استازي په قطر کې يرغمل دي. دې اقدام د دوى خپلواکي او استقلاليت ټولو ته په ډاګه کړه. تر دې مهمه مسئله دا ده، چې په دې اقدام سره د طالبانو استازو وکولاى شول د قطر د ګونګ بهير نه د اوباما او ډيموکراتانو د استفادې مخنيوى وکړي. داسې ښکاري چې اوباما غوښتل، چې د نومبر د مياشتې تر ټاکنو پورې د قطر بهير همداسې ګونګ پرمخ ولاړ شي. له يوې خوا اوباما امريکايي ولس هيله من کاوه چې د مذاکراتو نتيجه به د دوى به ګټه وي او ژر به سولې ته ورسېږي. د طالبانو د شرايطو د منلو اقدام يې ځکه نه شواى کولاى چې د جمهوريت غوښتونکي ګوند د کانديد له سختو نيکو سره به مخ شي. طالبانو په ډېرې هوښيارۍ سره وکولاى شواى چې امريکا يي ولس ته وښيي چې د دوى مشران د مذاکراتو د بهير په پرمختګ کې رښتيني نه دي. د طالبانو له خوا د مذاکراتو د بهير بندول، به د امريکا په راتلونکو ټاکنو کې د اوباما پر مخ کله څپېړه وي. اوس د وخت تېرېدل د طالبانو په ګټه دي، د اوباما حکومت به خپلې ټولې ممکنه وسيلې په کار واچوي څو د مذاکراتو بهير بيا پيل کړي. اوس طالبان کولاى شي چې د پخوا په پرتله سخت او درانه شرايط ورته وضع کړي. د هوا له تودېدو سره چې طالبان د امريکايانو پر ضد خو وژونکي عمليات ترسره کړي، د مذاکراتو پر مېز به د دوى وزن لا زيات کړي

بهير د پښتنو

مدثر همراز

پياوړى دى تراوسه د ملا تير د پښتنو
شمشاد د پښتنو دى او پامير د پښتنو

تکل يې د نيکۍ همېش د ټولې نړۍ کړى
خېرخواه د انسانانو دى امير د پښتنو

دا ټول پښتانه خدايګو ملنګۍ کې بادشاهان دي
بادشاه ته به سرټيټ نه کړي فقير د پښتنو

ترڅو چې يو اصلي پښتون وي پاتې په جهان کې
غيرت، ننګ او وفا به وي مسير د پښتنو

خبره چې د مينې محبت او د جرګې شي
بيا وګورئ ملګرولوى بهير د پښتنو

تربور ورسره خدايګو دومره کلکه دښمني کړي
همراز هم نه پرېږدي نه هم دلګير د پښتنو

د امریکایي فوځیانو دوه پرلپسې وحشتناک جنایتونه

محمد خالد سلیمانخېل

څرنګه چې صلیبیانو څو ورځې مخکې د روان کال په ۲۰۱۲ په ۲۰ نېټه په باګرام کې د قرانکریم او څو نورې د اسلامي کتابونو نسخې بې عزتي، بې حرمتي وکړه او وروسته یې وسوځولې، چې د دې عمل په سر ته رسولو سره زموږ د ملت اسلامي احساسات رامعلوم کړي او ووینې چې ایا په دې ملت کې اسلامي احساسات ژوندي دي او که مړه ؟ ایا په دې ملت کې د قرانکریم مینه او محبت شته او که نه ؟ ایا په دې ملت کې د احمد شاه ابدالي وینه چلیږي او که نه ؟

خو دا دوی ته معلومه نه وه، چې د دې ملت بچیان ویښ او لا له مبارزې ستړي شوي نه دي، نو د دې وحشتناک عمل سر ته رسولو سره سم، په ټول ملت کې یو غبرګون منځ ته راغی، چې د امریکایانو په سوچ او فکر کې هم نه تېرېده. په لومړي قدم کې د قره باغ غیرتي ولس د دې وحشتناکه عمل په مقابل کې خپل عکس العمل وښود، دا یې په زباد ورسوله چې واقعاً افغانان ویښ دي او د دې عمل په خلاف یې مظاهرې وکړې او د باګرام هوایي ډګر یې د تیګو تر برید لاندې ونیو. وروسته له دې د هېواد په ټولو ولایتونو کې کابل، ننګرهار، خوست، لوګر.......د امریکایانو د دغه وحشتناکه عمل په ضد تظاهرات وشول او په دې تظاهراتو کې یې د امریکا ضد شعارونه (مرګ په امریکا، زنده باد اسلام، زنده اباد قران، موږ په قران سر ورکوو) ورکول او همداشان یې د امریکایانو بیرغ او د اوباما مجسمې ته هم اور واچولو او په واقعي ډول یې دښمن ته وښوده، چې ستاسو دغه لس کلنې هلې ځلې، کوښښونه، تبلیغات، مصارف...په افغان غیرتي ولس هیڅ تاثیر نه دی کړی او نه به تاثیر وکړي، بلکې برعکس یې امریکایانو ته وښودله، چې د دې غیرتي ولس نفرت او عداوت ستاسو په مقابل کې زیات شوی او جمع شوی نه دی.

د دې تظاهراتو په جریان کې د دې تش په نامه ګوډاګي حکومت اجیرې اردو د توقع خلاف -چې دوی مضاهره چیانو سره هم غږي شي او د خپل ټوپک میل صلیبیان او د صلیبیانو مزدورانو ته ونیسي- د خپل ټوپک میل د دې مظلوم ملت مخې ته واړاوه. په لسګونو ځوانان یې شهیدان او په لسګونو یې زخمیان کړل. البته ! د دې مظلوم ملت دغه قرباني قبلوه کړي.

امریکایانو له دغه وحشتناکه عمل څخه وروسته، یو بل وحشتناکه جنایت د قندهار ولایت د پنجوایي په ولسوالۍ د زنګ اباد په سیمه کې ترسره کړو، چې تاریخ یې نه شي هېرولای، امریکایانو د ۱۳۹۰ د حوت په ۲۱ نېټه ۲۰۱۲/۱۱ مارچ د شپې په ۱۲ بجو په یادې شوې سیمې باندې هجوم وروړ. په لومړي قدم کې یې د دې کلي ماشومان او زنانه په ډېر بې رحمانه ډول شهیدان او ټپیان کړل، په دې وحشیانه عمل یې هم قناعت ونه کړ، ټول شهیدان یې یوې کوټې ته راجمع او وروسته یې ورته اور واچاوه. بیا یې د دې کار پړه پر یو امریکایي باندې واچوله، چې د دوی په وینا عصبي ناروغي یې درلوده او...ایا سالم عقل دا منلی شي چې یو لیونی دی دغسې عمل ترسره کړي ؟ په قانوني لحاظ دا هم جرم دی چې لېونی دې یو نظامي عسکر وي، خو په قندهار کې د دغه وحشتناکه عمل له سر ته رسولو څخه وروسته بیا هم د افغانستان غیرتي ولس ویده پاتې نه شو او خپل غبرګون یې ښکاره کړ. په لومړي قدم کې د قندهار غیرتي ولس پاڅون وکړ او د دښمن په ضد یې

تظاهرات وکړل او په دوهم قدم د ننګرهار اسلامي پوهنتون مجاهد او با احساسه محصلین چې د دې وحشتناکه عمل د سر ته رسولو د زغملو توان یې نه درلود ، د دغه وحشتناکه عمل په ضد یې مظاهرې وکړې او دغه وحشتناکه عمل یې په کلکه وغنده.

موږ د ننګرهار د اسلامي پوهنتون له محصلینو څخه ډېره مننه کوو او ستایو یې، چې د صلیبیانو د هر جنایت په مقابل کې یې لومړی غږ پورته کړی، همدارنګه موږ د نورو پوهنتونونو له محصلینو څخه هم غوښتنه کوو ، چې د صلیبیانو د دغسې وحشتناکه عملونو په مقابل کې باید چپ پاتې نه شي او خپل غږ دې پورته کړي.

که څه هم په میډیا کې اعلان وشو ، چې امریکاریيس جمهور اوباما دغه عمل په کلکه غندي او بښنه غواړي او همداشان د دغه ګوډاګي نظام تش په نامه ریيس جمهور کرزی هم د ټول ملت څخه بښنه غواړي او وایي چې دا عمل قصدي نه، بلکې یو سهوه وه؛ ترڅو په دې اوتو بوتو زموږ د دې غیرتي ولس احساسات مات کړي او زموږ د دې غیرتي ولس دغه سپېڅلې ایماني جذبه مړه کړي.

ای غیرتي ولسه !

موږ پر تاسو غږ کوو چې د امریکایانو د دغسې وحشتناکه عملونو په مقابل کې چپ پاتې نه شئ، د دغسې وحشتناکه عملونو په مقابل کې خپل غږ پورته کړئ، دښمن ته غاښ ماتوونکي ځوابونه ورکړئ او مسلحانه جهاد ته دوام ورکړئ !

اور به درپورې شي

بنديوان

اور به درپورې شي اورونو ته لاس مه اوږدوه
ساده سړیه دې غمونو ته لاس مه اوږدوه

ډېر پکې غرق شو منزل ته رسيدلي نه دي
لامبو دې نه زده دریابونو ته لاس مه اوږدوه

ته لا ماشوم یې ستا پلرونه پکې پاتې راغلل
سترو مزلو او ګړنګونو ته لاس مه اوږدوه

د ابرهه لښکر به لولپه ایره ایره شي
د خزان غرقو طوفانونو ته لاس مه اوږدوه

داسې چیچل کوي دم یې په دنیا کې نشته
دې تورو غرونو ځنګلونو ته لاس مه اوږدوه

که ارام ژوند غواړې قرار به کېنې مه یې چېړه
راپاریدلو ضمیرونو ته لاس مه اوږدوه

که به غصه شو دا جهان به پرې ذره ذره کړې
د افغانانو ګرېوانونو ته لاس مه اوږدوه

ای "بنديوانه" سرې مچۍ دي ترېنه تښته
د فدایانو واسکټونو ته لاس مه اوږدوه

د شهید معلم اول ګل د شهادت

د لومړۍ کلیزې د رارسېدو په مناسبت

ابو سيف الرحمن

د هغه د وياړلي ژوند له حماسو څخه د يو څو جهادي کارنامو، دندو او خاطرو يادونه کوم، چې دده په افتخاري ژوند کې له ما سره ياداشت دي. بايده وه چې ما د هغه د وياړمن شهادت پرمهال ليکلې واى، خو له بده مرغه چې زه سخت ناروغه وم. انسان په خپل وس پړ دى، دا دى اوس د الله تعالى په لار کې د شهيد معلم اول ګل د جهادي کارنامو له ټولګې د يو څو زړو خاطرو، سربښندنو، جهادي دندو او وياړونو په اړه کرښې توروم.

په ۱۳۵۸ کال چې زموږ په ګران افغانستان کې د خلقي او پرچمي کمونستانو ظلمونه اخري حد ته رسېدلي وو او بيا د همدغو بې رحمه کمونستانو لخوا دولس زره بې ګناه هېوادوال ژوندي تر خاورو لاندې شول. همدا ډول د همدې وطن فروشو له لوري د عامو افغانانو ژوند ډېر تريخ شو، ډېر په دين مين هېوادوال مو د وطن پرېښودو ته اړ شول؛ نو په همدې خطرناکو شپو او ورځو کې زما پلار او نږدې خپلوانو هم کډې بار کړې او ګاونډي هېواد پاکستان ته د عقرب په مياشت کې مهاجر شوو. بيا په همدغه کال د جدي په شپږمه نېټه د هغه وخت سور ښامار شوروي اتحاد د خپلو بې عقله کمونستانو په مشوره د افغانستان پر پاک حريم او ددې مجاهد زېږوونکې پاکې خاورې د لاندې کولو او نيولو په غرض د يولک او دېرش زره وحشي عسکرو سرې لښکرې په دې مظلوم ملت رامرش کړې...د افغانستان د غيرتي خلکو په سرونو ګټل شوې ازادي او خپلواکي يې خپو لاندې کړه.

په دغه خطرناک حالت کې د ولسي خلکو ستونزې او کړاوونه لا نور هم زيات شول او هلته پاکستان کې د ټولو افغان کډوالو په څنګ او ګاونډ کې موږ هم له سختو ستونزو ډک ژوند سره لاس او ګرېوان وو. ددې سخت ترين ژوند په شپو او ورځو کې زه لا خامکى زلمى وم، نو ځکه مې په هغه پراخه پېښور د خپل کوچني ولايت مينه هيڅکله نه ماتېدله او د همدې کوچني ولايت د هسکو چنارونو رپانده شنو پاڼو او بيا په هغو کې د پسرلي د تورو بلبلو خواږه اوازونه او د سپين رنګ پاڼه لرونکو سنځلو زېړ ګل زړه راښکونکي بوي مې هيڅکله نه هېرېده او ددغه ګل غوندې وطن په سردرو کې د سرو روسانو واک او ورسره د همدې شين سترګو هغه مظالم چې زما په افغانانو يې کول، د نورو شازلميو غوندې زما زړه هم ډېر خوږين کړى و. بالآخره د نورو مجاهدو او غښتلو زلميو په شان زما غيرت هم راويښ شو او په ۱۳۶۰ کې د ستر غازي مولوي محمد يونس خالص بابا له مخلصو مجاهدينو سره يو ځاى د ننګرهار ولايت تورې بوړې عمومي محاذ ته د جهاد لپاره لاړم، چې بيا هلته د خوږيانو ولسوالۍ نامتو قومندان انجينير محمود (مقابل) سره ملګرى شوم.

شهيد انجينير محمود رحمه الله به تل د يو داسې نوکي زلمي يادونه کوله چې له دولسم ټولګي څخه لا نه و فارغ شوى او هغه يې د اول ګل لغماني په نوم باندې راپېژانده.

انجينير محمود د همدې لغماني اول ګل د ټينګې عقيدې، کلک ايمان، سليم عقل، ښه تدبير، جهادي

مینې او د نېکو اخلاقو خورا زیات توصیف کاوه، لیکن زما یاغي ذهن ته د اول ګل په هکله زیات منفي تصورات لوېدل؛ خو بلاخره زما خیالات هم د شهید انجینیر محمود د فکر تابع شول او کرار کرار د نالیدلي اشنا اول ګل لیدو ته خورا زیات علاقه من شوم.

اول ګل په دیارلس سوه شپېتم کال له دولسم ټولګي څخه په لومړۍ درجه فارغ شوی و او له فراغته وروسته کمونست حکومت له نورو متعلمینو سره یو ځای د جلال اباد ښار د انحصاراتو امنیتي پوستې ساتلو ته اړ کړی و.

ښه راته یاد دي، د سرطان میاشت وه، د سرخرود چارباغ کلي ته تنکی ځوان اول ګل د خپل استاد ملامحمد او معلم سید عزیز او شیر افضل سره یو ځای انجینیر محمود ته راغی، خو چې ومې لیده په رښتیا چې اول ګل د عنجر ګل و، نري خط و بریت، دنګه ځواني، مناسب قدوقامت، سور بخنې توري سترګې، وړه خوله، نرۍ باریکې شونډې چې په ټیټ اواز به غږېده...

اول ګل زما غوندې د یوې غریبې کورنۍ غړی و، خو دی د مرحوم حاجي رحیم ګل په کور کې ډېر په ناز او نخرو لوی شوی معلومېده. په هر صورت دربواړه استادانو سره تنکی شاګرد اول ګل راغی او غوښتل یې چې د انحصاراتو پوسته هم د غوچکو کلي نه جنوب خوا ته د برق پوستې په شان په څه خاص تکتیک مجاهدینو ته تسلیم کړي، له ډېرو مشورو او بیا له یو څه وخت تېرېدو وروسته اول ګل همداسې وکړل.

مجاهدین یې د معلم خوشحال په رهنمایۍ د انحصاراتو پوستې ته داخل کړل او بیا یې د انحصاراتو پوستې مشهور شرابي، غټ لوفر، ډاګیزه زناکار او کمونست قومندان اسدالله ودان په خپل لاس د جهنم کندې ته وغورځاوه، اووه میله کلاشنکوف او نور زیات مهمات مجاهدینو په غنیمت ونیول، بیا له هغې وروسته اول ګل پېښور ته کډوال شو او په پېښور کې د خالص بابا په سیاسي دفتر کې او بیا د ننګرهار په ولایتي دفتر کې یې د مالي چارو د ممتاز او نازولي مامور په صفت تر ډېره وخته کار کاوه، خو سره له دې یې هم د جهاد سنګرونه ګرم ساتل. د ضرورت په وخت کې مختلفو ولایاتو ته د یو تکړه او غښتلي مجاهد په توګه او کله هم د قومندان په حیث اول ګل ته وظیفه سپارل کېده.

په ۱۳۶۴ کال کې له ما سره یوځای د بر کنړ ناړۍ ولسوالۍ ته د وروسي طیارو د ویشتلو لپاره ولاړ، ډېرې لوږې، ډېرې ستومانۍ یې راسره برداشت کړې الله جل جلاله دې له موږ دواړو قبولې کړي.

بیا په همدې کال دواړه د خوست ولایت د شهرنو په ولسوالۍ د یوسل اووه میلي متري راکټونو د ویشتلو لپاره خرلجیو ډنډو مرکز ته د مولوي جلال الدین حقاني صاحب د مرستې په موخه لاړو.

همدا اولین راکټونه وو، چې د شهر نو په نظامي او عسکري اهدافو مو وویشتل. اول ګل د طیارو ضد ستېنګر مزایل او د ۱۲۰ میلي متري کمپیوټري هاوان ښه ماهر و، چې د دغو وسلو د استعمال په ډېرو عملیاتو کې به تل برخه وال و. له هغې جملې څخه په ۱۳۶۶ د کنړ ولایت اسداباد ښار ته نږدې د روسانو په توپچي غونډ د مجاهدینو د کمپیوټري هوانو په عملیاتو کې اول ګل ته د عامې رهنمایۍ او ترصد وظیفه ورسپارل شوې وه.

همدارنګه په ۱۳۶۷ کال د جوزا د میاشتې د ننګرهار ولایت په غني خېلو په یو اویایم غونډ د مجاهدینو د کمپیوټري هوانو په درندو او مرګونې ګذارونو کې هم اول ګل فعاله ونډه درلوده.

په دې سربېره یې نورو مجاهدینو ته د هر قسم درندو او سپکو وسلو زده کړه هم ورکوله. همدغه وجه وه چې په مجاهدینو کې په "معلم اول ګل" مشهور شوی و.

د ۱۳۶۷ کال په عقرب میاشت کې چې کله مجاهدین وتوانېدل؛ چې له تورخم څخه نیولې تر جلال اباد هوایي میدان پورې ټوله سیمه د کمونست حکومت څخه د تل لپاره ازاده کړي، نو د همدغه عمومي عملیاتو په شروع کې اول ګل معلم صاحب خپله دولس میله دستګاه د کامې سیمې نه پورې غاړه د لعل پورې او چکنور تر منځ له لوړ غره څخه د لنډي خیبر په ۶۶ غونډ او د هزارناو په توپچي کنډک پرلپسې چلوله، تر هغې وروسته بیا څلورم فارم کې معلم اول ګل ته د ټولو مجاهدینو د اکمالولو مسؤولیت وروسپارل شو او کله چې د ډاکټر نجیب

حکومت نسکور شو او د ننګرهار ټول مجاهدین د جلال اباد ښار ته ننوتل، د جلال اباد ښار شاوخوا ټول ملکي او نظامي تاسیسات د مجاهدینو د واک لاندې شول، نو معلم اول ګل د څلورمې لېوا قوماندان وټاکل شو او همدارنګه د اسلامي امارت په ټوله پنځه کلنه دوره کې هم د څلورمې لېوا قوماندان پاتې شو.

کله چې د امریکايي بمباریو په اثر اسلامي امارت ړنګ شو، متاسفانه هوښیار معلم اول ګل په بې وفا حضرت علي کلک باور وکړ او سهواً په لېوا کې پاتې شو.

یوه ورځ ښار ته روان وم او په داسې حال کې چې امریکایان او د هغوی اجیر شاړي او نور بې غیرتان په توره بوره کې د عرب مجاهدینو د سخت مقاومت سره مخ شوي وو، په لونا غونډی(د ننګرهار په څلورمه لېوا کې خاصه غونډۍ ده) کې مې معلم اول ګل تر سترګو شو، زه هم ورغلم، معلم صیب فرشونه غوړول او د څه مېلمنو تابیا یې کوله. ورته مې وویل: معلم صیب بیا دې څوک مېلمانه دي که څنګه ؟ ویې ویل د کې جي بي، سي آی ای او اف بي آي ټول اجنټان راروان دي او غواړي چې یوه مطالبه یې ومنم. ما ویل دا څه وایې؟ ! دا خو څه واشنګټن او مسکو نه دی ؟ او معلم صاحبه دا خلک چې تا یاد کړل دا څوک دي او کله افغانستان ته راغلي دي؟ معلم صاحب مسکی شو او ویې ویل حضرت علي، زمان غمشریک او د مولوي شکور وراره میرویس یاسیني درته یادوم، راځه ته هم کښېنه چې ساعت دې تېر شي، زه هم ورسره تم شوم. لږ ساعت وروسته میرویس یاسیني او بل کس چې ما نه پېژانده راغله او له روغ بړ وروسته یې معلم اول ګل ته ځان داسې معرفي کړ : زه حاجي شاپور په افغانستان کې د اف بي آي رئیس یم او دا راسره ملګری حاجي میرویس یاسیني دی، چې په افغانستان کې د سي آي ای لوی رئیس دی.

معلم صاحبه توره بوره کې عربانو زمونږ د قواو په مقابل کې سخت مقاومت شروع کړی دی، له تانه هیله کوو چې خپل ټول ټانګونه ورسوق کړئ او د القاعده ټول جنګیالي ووژنئ او نامتو مشر یې ژوندی ماته تسلیم کړئ ! معلم صاحب د عذر په ډول جواب ورکړ : عربانو ته چې ستا دومره ډېرې جنګي جیټ طیارې او نور پېشرفته وسائل ماته نه شي ورکولای، نو زه به په دې زړو ټانګونو کله شیخ اسامه ژوندی ونیولی شم ؟ شاپور غوسه شو، ودرېدو او په جګ اواز یې معلم اول ګل ته وویل: والله که دغه کار ونه کړې، نو دا لېوا به بیا درته بمبار کړم. د معلم صاحب په مخ هم د غوسې نښې ښکاره شوې، خو دغه وخت یې له زغم څخه کار واخست او ویې ویل: شاپور حاجي ستا اختیار دی چې ما بمباروې او که دا لوا بمباروې. بیا دواړه راغلي رئیسان د جلال اباد ښار ته روان شول. ما معلم صاحب ته وویل چې دا خلک ماته خطرناک ښکاري. معلم صیب وویل غم یې مه کوه حضرت علي پوره ډاډ راکړی.

په سبا ورځ امریکایي جیټ الوتکو هغه ټانګونه هم تیکه تیکه کړل چې لا تر دې دمه د پخواني شدید بمبار نه روغ رمټ پاتې وو، بیا پینځه ورځې وروسته د معلم اول ګل یو دوست مخې ته راغی، ویې ویل: د ننګرهار د شورا ټول مشران د معلم اول ګل د نیولو په پروګرام بوخت دي او یو بل سره مشورې کوي او ویې ویل همدا اوس معلم صاحب ته ورغلم او له حاله مې خبر کړ، خو معلم صیب زما پر خبر هیڅ یقین ونه کړ، ما ورته وویل ته مطمئن اوسه، زه به نن مازیګر حتمي معلم صاحب ته ورشم او په موضوع به یې سر ښه خلاص کړم.

د ۱۳۸۰ کال د جدي په اول تاریخ مازیګر نه لږ مخکې د کمونستې حکومت پخواني تنظیمه رئیس افضل لودین کور ته، چې د معلم اول ګل دفتر همالته و ورغلم، خو د کور په دروازه کې د خالص بابا پخواني معاون حاجي دین محمد سره په داسې حال کې مخ شوم، چې مولوي عبدالمناف منان او د برکنړ د شهید شوي قوماندان حاجي میرزمان ورور او د هغه په ګډۍ ناست قوماندان پاچا یې د معلم اول ګل موټر کې کښېنولي وو، ما سره یې روغ بړ وکړ او ویې ویل: ته هم لکه چې د دې خلکو په شان یې ؟ د حاجي دین محمد مقصد معلم اول ګل و، ما ورته وویل؛ نه، حاجي صاحب زه ستا لیدو ته راغلی یم. حاجي دین محمد چې ښه مطمئن شو راته یې وویل زه مولوي مناف

او پاچا تورخم پورې رسوم، بیا بېرته رازم بیا به خبرې کوو ما وېل سمه ده.

حاجي دین محمد او ورسره نور ملګري طورخم ته لاړل او زه د معلم په لوري وخوزېدم، چې معلم صاحب ته ورسېدم دا زما او د معلم صاحب اخري ملاقات و، نوې جامې یې په تن وې او لوی جهادي پکول یې په سر و، غېږه یې راکړه، د روغ بړ په دوران کې مې له غوږه ورتېره کړه : هلکه نور لاړ شه دا د جلال کوټ ښار ستا د اوسېدو لپاره مناسب نه ښکاري، معلم صاحب وخندل او ویې ویل حضرت علي راته د ټولو خبرو ذمه وهلې او له هرې خبرې مې خبروي، ما ورغبرګه کړه، چې حضرت علي خو دې لا پخوا د وژل شوي مسعود پس خورده خوړلې او ته اوس هم د اعتباري ملګري په سترګه ورته ګورې او د دغو مشرانو چې له پخوا راهیسې د امریکایي ډالرو شکېدلې بوجۍ ته په طمعه ناست دي، د دوی د بد نیت هیڅ تشویش نه حس کوې، زه په کلکه درته وایم چې ستا په اړه د دوی ارادې خوندورې نه دي. معلم اول ګل غوسه ناک سړی و، له همدې وېرې مې په واضحو ټکو نه شو ورته ویلی، چې همدا حضرت علي درته په کمین کې ناست دی، نور زه ترېنه رخصت شوم. په سبا ورځ د جدي په دوهم تاریخ د یو ضروري کار لپاره پېښور ته لاړم، په همدې ورځ ماښام مې د امریکا غږ راډیو څخه واورېدل چې د ښه استعداد څښتن معلم اول ګل خپل باوري ملګري او لوی جنګ سالار حضرت علي په څه بهانه د پولیسو قومندانۍ ته ووغوښت او هلته یې لاسو ته هتکړۍ او پخو ته زولنې ورواچولې او بیا یې ولچک او زولنه د استخباراتو لوی واکمن انجنیر عارف ته وسپاره.

بیا یو څه موده وروسته حضرت علي د کابل د استخباراتو دوزخي زندان ته ورغی او معلم اول ګل ته یې وویل : معلم صاحب د امریکایي عسکرو لوی قومندان صرف د یو څو اخري پوښتنو د جوابولو لپاره د باګرام هوایي میدان ته غوښتی یې، له دغه امریکایي عسکرو سره ورشه، بېګا ته دې بېرته راولي او سبا به ستا له خلاصېدو وروسته ما سره یو ځای کور ته لاړ شې، حضرت علي په دې چل او فرېب معلم اول ګل امریکایي جنرالانو ته وسپاره افسوس او صد افسوس.

معلم اول ګل ډېر راز داری انسان و، دده د پاتې کېدا اصل لامل د حضرت علي ډاډ نه و، بلکې د هغه عفت او ناموس ساتنه وه، چې په سر یې لوی امارت ړنګ شو..په زرهاو شهیدان پرې وشول. معلم صاحب د هغو عرب مجاهدینو د تورسرو په خوندي کولو بوخت و، چې تر دې مهاله لا خپلو اقرباو ته نه وې وررسېدلې..معلم موږ دا ته حال نه کاوه، چې زه فدایي برید کوم..یا به سر خورم او یا به دا عفتونه ساتم...معلم غوښتل چې په خپلو وینو د د اسلامي ناموس د ساتنې تاریخ ولیکي..اوس ویلای شو چې معلم اول ګل خپله کړې ژمنه پوره کړه...

بالاخره معلم اول ګل د کابل، باګرام، ګوانتنامو په زندانونو کې د امریکایي یرغلګرو عسکرو د سختو شکنجو او له نهه کاله بد ترین بند څخه وروسته امریکایي جلادانو په ګوانتنامو زندان کې په ۲۰۱۱/۲/۲ تاریخ شهید کړ او بیا یې څو ورځې وروسته د ده زخمي زخمي جسد په کابل ښار کې د ده ورونو او ځامنو ته وسپاره انا لله او انا الیه راجعون. الله دې معلم اول ګل ته جنتونه ورنصیب کړي او الله دې معلم اول ګل ته د هغو ټولو تعذیبونو په عوض کې ډېر اجرونه ورکړي او الله دې دغه خالي سنګر د ده په اولاد ډک کړي.

هلته چې د خدای د معرفت ریاضت کیږي

کمال خدرخېل

د افغانستان ټول ولایتونه په طبیعت کې جدا جدا ځانګړتیاوې لري، خو کنړ لویو اژدهایي غرونو او دنګو چنارونو له نورو جلا کړی، که د شاعر په نظر ورته وګورو، هر ځای یې ماذیګر دی، شاعران ډېر بلا دي، د ښکلا لپاره یې ماذیګر یو معیار ټاکلی:

بیا ماذیګر شو د نظر د سوځېدو یره ده
په هاغه پورې بام د اور د لګېدو یره ده

خو ماذیګر کې یو اځې نظرونه نه سوځي، د ماذیګر طبیعت داسې دی، چې انسان ته جمالیاتي احساس ورکوي، خو که په ماذیګر کې د خدای د جلال او جمال تصور وشي، نو کېدای شي تصور وسوځي او فکر اور واخلي...

زه خو وایم چې په میاشت کې نه وي، نو په کال کې دې یو ځل هر څوک په غرونو او خاموشۍ کې د خدای جل جلاله د جلال او جمال تصور وکړي، بیا دې وګوري چې څنګه د نظرونو د ختمېدو وېره لرلی شي او جمالیاتي تصور یې احساس سوځوي...

همدغه فرق دی د صوفي شاعر او د دې نورو شاعرانو تر منځ، دوی لا ښکلا نه ده پېژندلې، ځکه د نظرونو د سوځېدو خبره کوي، که د صوفیانو په څېر د زړه په سترګو د جمال ننداره وکړي، نو ضرور به د ښکلا خالق ته د عبادت سر ټیټ کړي...

همدغه د کامل فطرت نښه ده، ځکه خو غرني خلک د سالم فطرت نمونې دي او په هواره کې معیارونه بدل شوي او هیڅ شی په خپل اصل نه دی پاتې...

کله به په دې فکر کې شوم چې د دې ځای د خلکو جوهري نقطه څه کېدای شي؟ کله به مې د کنړ د تېر تاریخ د مېړانې او اتلولیو خیالي منظرې په ذهن کې ګرځېدې، هره ونه او کاڼی راته د تېر تاریخ جدا باب ښکارېدو، اوس راته خپل ځان هم د کنړ د یو بل تاریخي باب مضمون و...

د تاریخ پوهانو هغې خبرې نور هم مغرور کړم چې وايي انسان محض وجود نه دی، بلکې هر انسان په خپل ذات کې یو معین تاریخي وجود لري...

خو تاریخ پوهان په دې خبره سره صلاح نه دي. څوک وايي چې تاریخ باید هغه محتوی ته وویل شي چې تاریخي ماده تشکیلوي او څوک وايي چې دغې تاریخي مادې سره د تعامل طریقې ته تاریخ وايي، ځکه خو څوک تاریخي واقعات یو تصادف بولي، خو نور وايي چې تاریخ هیڅکله تصادف او محض خبر بدل نه دي، که داسې وای، نو بیا به د تاریخ تدوین عبث او بې فایدې و، دوی وايي چې په تاریخي ماده کې دیني فهم نظري نه دی، بلکې دا د ایمان او عقیدې معیار دی، که په تاریخي ماده کې د دین تدخل نه وی، نو تاریخ به محض د تېر وخت د مضطربو ولسونو ځینې وېرونکې تابلوګانې وی، چې

ابتدايې نا معقوله وی او انتهايي نا مقبوله. په تاريخي ماده کې ديني مفهوم ډېر پخوانی دی، د ټولو حوادثو او تغيراتو تر شا يو قوي ديني اعتقاد وجود لري، لکه د ابراهيمي اديانو مخکې او وروسته بيا د ابراهيم عليه السلام د وحدانيت عقيده، چې د معين قانون لاندې يې ټول بشريت په حرکت راوستو.

قران چې کوم تاريخي واقعات بيان کړي، د دغو ټولو حوادثو تر شا له دينی اعتقاده پرته نور هيڅ نه ليدل کيږي، اوس هم چې کله مؤرخين له تاريخه د باطلو تاويلاتو له وړاندې کولو عاجز شي، نو له عميقې مناقشې نه پرته، يو ديني فهم وړاندې کوي.

نتيجتا ويلای شو چې د تاريخ اسلامي تفسير همدا دی، چې د خدای په وجود باندې عقيده پيدا شي، ځکه چې د دنيا د پيدايښت نه شروع تر اوسه پورې د تاريخي حرکت تر شا يوائې ديني فهم محرک ثابت شوی او دا چې انساني ژوند بې معنا نه دی څه اهداف او مقاصد لري او د دې خبرې په حقيقت تېر تاريخ شاهد دی، په اسلامي تاريخ عقيده لرل د مسلمان لپاره د ايمان تر حده ضروري ده.

دغه حقيقت دښمن هم درک کړی، ځکه يې له افغاني مکاتبو نه د تاريخ تدريسي کتابونه لرې کړه، خو اوس راته د دښمن دغه هڅه هم د دې سيمې د تاريخي واقعيت له رويه ښه ښکاره شوه؛ کله مې چې د کنړ د مکتبونو شاګردان وليدل، چې د غره په شنه او ښنملي لمن د مکتب پر لور روان وو او د کتابونو له بکسو سره يو ځای يې د راکټونو او کلاشنکوف چانټې تر شا وې...

کيسه داسې وه، چې د شپې ناوخته د کنړ په يوه شنه دره ورننوتو، د درې د مجاهدينو مسؤلين او قومندانان په يوه حجره کې زموږ په انتظار سره راټول شوي وو، ورغلو او له څه رسمي وضعيت پوښتلو وروسته د ټوکو ټکالو په نيت د دوه مجاهدينو تر منځ مشاجره پيدا شوه، يوه بل ته ويل چې دا څه رنګه مجاهد يې، چې د حکومت تنخوا اخلې او دلته زموږ په سر هم مشر يې ؟!! هغه عجيبه خبره وکړه؛ ويل يې، چې زه د موسی عليه السلام د مور سنت ادا کوم. هغې به رضاعت خپل بچي ته ورکولو او تنخوا به يې له فرعونه اخيسته، زه هم خپلو بچيو ته تعليم ورکوم. سهار يې موږ له ځان سره خپل مکتب ته بوتلو هلته عجيبه صحنه وه، شاګردان د امتحان لپاره صحن کې ناست وو او ټوپکونه يې خوا کې ايښي وو، قومندان ويل چې دا ټول زما د ګروپ مجاهدين دي. دلته ماته واضحه شوه، چې د افغانستان د خلکو طبعيتونه يو تاريخي جوهر لری، چې د تاريخ مواد تشکيلوي.

همدغه نقطه د منځنۍ پېړۍ مؤرخينو درک کړې وه، ځکه يې تاريخي مواد پر ځای پرېښودل او د تاريخي جوهر په اړه يې بحث شروع کړ او هغه خطه يې تر بحث لاندې ونيوله، چې تاريخي حوادث توجيه کوي، نو اسلامي تاريخ بايد له همدې زاويې مطالعه شي او که مسلمانان هم تاريخي حوادثو ته په سطحي نظر وګوري او تاريخي جوهر درک نه کړای شي، نو جاهل قومونه به خپل وجود په هغو منحرفو تمدنونو او نظريو کې ووينې چې د همدې انحراف په وجه مغلوب شوي، دښمن هم همدا غواړي، په شام کې کنعانيان په عراق کې بابليان او په مصر کې د موسی عليه السلام قومونه اوس راپورته شوي او په خپلو پخوانيو تمدنونو فخر کوي او خپل تېر تاريخ ته ورګرځېدلي، يو واضح مثال يې ترکيه ده، چې له خپل اسلامي عالي تاريخه يې په دې خبره راوګرځوله، چې په اروپايي اتحاد کې به شامله شي، خو په دې شرط چې له اسلامه مخکې تاريخ ته ستنه شي او اوس په افغانستان کې هم غواړي چې د تاريخ تدريسي منهج ته تغيير ورکړي او يو سطحي تاريخ دود کړي، چې د خدای د لارې هغه سرښندونکي چې تر لرې لرې يې د سپېڅلتوب او عظمت بيروغونه درولي، د مېړانې او غيرت په واقعي تاريخ يې خاورې وشيندي، چې د غازيانو بچي د خپلو اسلافو په قدمونو لاړ نه شي، دغه لاس ته ورغلې مړۍ د دوی په حلق کې بنده نه شي، بلکې په اطمنان او سکون يې تر ستوني تېره کړي، خو د دوی دا ارمان به ځکه پوره نه شي چې اوس هم لا د غازيانو بچي په خپلو رګونو کې وينه ګرمه ساتي، په پوره جوش او جذبه د خپل دين او ګران وطن نه په دفاع کې خپل سرونه شيندي، د مکر او فرېب طوفان يې عزم او ارادې نه شي متزلزل کولای...

یو مشکل چې ځینې مجاهدین یې لري او په کنړ کې هم مجاهدین همدغه مشکل سره مخ و، د ځینو مسایلو په اړه ناخبري ده، د نظام په اړه اسلامي فقهې تر ډېره اندازه مسایل ذکر کړي، خو اوس هم د حالاتو او شرایطو په تغییر سره ډېر جزیات مجهول پاتې دي، نو ځکه د مجاهدینو تر منځ مشاجرې رامنځته کېږي، چې هیڅکله په واقع بینۍ نه دي ولاړ. د شریعت مزاج په کې نه مراعت کېږي، بس ړانده استدلالات دي، هر یو یې د خپلې مدعا د ثبوت لپاره وړاندې کوي ! !

په همدغسې یو مجلس کې ناست وم، یو چا څو داسې مسایل بیان کړه، چې هیڅوک یې د واجب القتل له تېرې توري مصئون پاتې نه شو، ویل یې څوک چې هجرت ونه کړي واجب القتل دی او دا چې د کرزي په حکومت کې کار کوونکي سره خپلوي پالل لکه د هغه ورور، پلار ځوی او د هغه ټول خپلوان یې واجب القتل دي او څوک چې دې واجب القتلو سره خپلوي ساتي، هغوی هم واجب القتل دي ! ! ډېر خفه په دې شوم، چې دا شارع او مجتهد د مجاهدینو د یوې ډلې قومندان هم و.

هغه څه چې قضیه یې فاسده کړې، هغه زموږ بې ځایه فکرونه او طبعیتونه دي، موږ فکر کوو چې په یو جانب کې شدت کول به اقلاً قضیه خپل طبیعي حالت ته ستنه کړي، هر څوک چې په کوم موقعیت کې واقع وي، اسلامي احکام په هماغه دایره کې محصوروي. فقهاو چې د اسلامي احکامو کوم شمولیت په نظر کې نیولی، په کوم دقیق نظر یې چې مسایل استنباط کړي، نو د دغو احکامو د تطبیق په برخه کې هم همدومره شامل فکر او دقت غواړي، په ځینو حالتونو کې یې په جلا والي پوهېدل ډېر ضروري دي. په یوه مسئله کې خپل رغبت او یا د نورو د رغبت لپاره د احکامو تحلیل او تطبیق د شریعت له مزاجه او عقیدوي فهمه لرې باسي. ټول اسلامي احکام د ټولنې په اخلاقي تنظیف کې رول لري، اسلام غواړي چې مسلمانان په ټولو احوالو کې معین کمال ته ورسېږي، نه دا چې په یو جانب کې یې د کمال ټول پړاوونه وهلي وي او نور موارد له نظره وغورځوي، خپل ځان په یو حالت کې اسیر ګڼل د دین تقاضا نه ده.

اسلام د خلکو د استعداد مطابق د کمال دوه درجې معینې کړي، چې یوه عالي درجه ده او بله د هغې نه ټیټه ده، په فرایضو عمل کول او له محرماتو نه ځان ساتل د کمال یوه درجه ده او په اعمالو کې د مستحباتو پابندي کول او له مکروهاتو ځان ساتل د کمال عالي درجه ده. عفوه، احسان، صبر دا ټول د کمال عالي صفات دي.

په سختو شرایطو او اضطراري حالت کې په رخصت عمل کول یوه مرتبه ده او په عزیمت عمل کول عالي مرتبه ده، هر څوک کولای شي چې د خپل ځان لپاره د کمال یوه درجه معینه کړي، خو د دې دا معنا نه ده چې څوک د کمال عالي صفات ونه لري، واجب القتل دی.

زه نه غواړم چې دلته چاته براءت ورکړم او یا څوک واجب القتل کړم، غواړم چې له وسې سره سم د شرعي احکامو منشاء او مزاج واضح کړم. هر شرعي حکم یو منشا او مصلحت لري یا دغه مصلحت فردي وي یا ټولنیز وي یا اخروي وي، کله چې د مصالحو ټکر پیدا شي نو بیا غټ مصلحت په وړوکي مصلحت مقدم دی، ټولنیز مصلحت په فردي مصلحت مقدم وي، که د ځینو احکامو مصالح موږ نه شو درک کولای، نو زموږ عقل به ورته نه رسیږي او یا به عبادت وي چې د خدای جل جلاله د رضا مصلحت له ټولو نه مقدم دی، نو شریعت چې د اجتهاد لاره خلاصه پرېښې هم د یو مصلحت تقاضا وه، پرته له دې عبث حکم کول، چې هیڅ مصلحت پکې نه لیدل کېږي، د شریعت برخه نه ده.

د هر حکم لپاره یو علت وي یا دغه علت شارع ذکر کړی وي یا علت عرفاً تعیین شوی وي، کله د علت او حکم تر منځ ستا په زړه کې یو علت وي، کله شارع علت مشخص کړی وي، خو په ځینو حالاتو کې له علته د علتیت صلاحیت سلب شي، کله بیا قیاس د یو حکم لپاره علت مشخص کړي، خو د مصلحت تقاضا بل څه وي، دېته د فقهې په اصطلاح کې استحسان وایي، دغه استحسان کله په محرماتو کې هم واقع کېږي، لکه سود حرام دی، خو په ځینو مواردو کې د ضرورت په وخت کې جایز ګڼل شوی، لکه قرض باندې د سود حکم صادقیږي، خو یو اشد ضرورت دی او ځینې د دین قواعد دي، چې د حکم د علت په تشخیص کې او د مصلحت په تعین کې مهم رول لري، لکه (لا ضرر ولا ضرار في الاسلام). همدا راز اخلاق،

امانت، تعاون، وفا او داسې نور د دين تفصيلي احکام دي، چې په ټولو مواردو کې تر نظر لاندې نيول کيږي، بالخصوص د تطبيق او د احکامو د تعميل په وخت کې، نو په احکامو کې د مصالحو اندازه او په منکراتو کې د فساد اندازه تعينول ضروري دي.

که په احکامو کې دقت ونه شي او د چا په حق کې راپاتې شي، نو د دې پر ځای چې د ټولنې مصلحت په کې وي، ټولنه نور هم د فساد خوا ته بيايي او بل دا چې د شريعت نسبت خو الله جل جلاله ته کيږي، نو ځکه د پوره احتياط نه کار اخستل په کار دی.

عبدالرحمن بن ابي ليلی وايي چې: ما يو سل او شل صحابه ليدلي، يو نه به مې چې د مسئلې پوښتنه وکړه، هغه به بل ته ولېږلم، بل به بل ته، تر دې چې اولني کس ته به بېرته راغلم.

زموږ کوشش دا وي چې په وړه شبه يو څوک واجب القتل وګڼو، حالانکه په هغو معينو حدودو کې وړه شبه حدود دفعه کوي او په نورو غير مشخصو عقوباتو کې، لکه تعزيرات پکې هم شريعت د پوره عدل او دقت توصيه کوي، همدا راز اصل په قصاص کې عفوه ده، په دې ټولو مواردو کې به يو هم داسې نه وي، چې پرته د فردي يا ټولنيز مصحلت نه او بې فايدې وي او ټول موارد به يا ترک د واجبو وي، يا ارتکاب د حرامو، له دې نه ښکته مراتب هيڅکله قتل نه واجبوي.

اصلاً څوک د استحباب او وجوب په فرق ځان نه پوهوي، بالخصوص د نبي عليه السلام په افعالو کې، کله د نبي عليه السلام فعل د استحباب لپاره وي او کله هغه موارد چې فعل پکې د وجوب لپاره وي، مشخص دي چې معين قراين لري.

همدا راز کله نقيض د حرمت واجب وي، کله مستحب وي، کله مباح وي، شرعي احکام چې قطعي الثبوت او قطعي الدلالة نه وي، نو وجوب ترېنه هيڅکله نه ثابتيږي او خبر واحد قطعي الثبوت نه وي، که يوازې قطعي دلالت وي نو يوائې سنت او مستحب ترېنه ثابتېدای شي او بس.

همدا شان مفهوم مخالف حجة دی او که نه امام ابوحنيفه وايي، چې وجوب ترېنه نه شي ثابتېدای، کله افعال د شارع د يو معلوم سبب په وجه رامنځته شي.

د مسلمانانو په قضاياو کې کله د نبي عليه السلام حرکات د قاضي په حيث وي، کله د مفتي په حيث، کله د رسول په حيث وي، کله د منځګړيتوب او پرزوينې په حيث وي، د شرعي احکامو په استنباط کې د دغو حالتونو تعيين، تشخيص او تمييز مهم دی، ځکه چې د حالت په تغيير سره د حکم تغيير راځي او دا چې احکام په حيثيت د زمان او مکان څنګه دي، څوک وايي زمان او مکان ته اعتبار شته، څوک وايي نه شته.

همدا راز اصل په شي کې اباحت دی، که چېرته حکم د منعې راشي او بيا وروسته نبي عليه السلام د جبران لپاره يو ځل کړی وي، نو بيا په دې فعل کې مقدار مهم دی يعنې امت بايد استمرار ورباندې ونه کړي او که حکم پکې د جواز وي، نو فعل د نبي عليه السلام په دې دلالت نه کوي، چې شي ته حد او مقدار معين شي.

همراز

په وطن کې موبل اورشو-رانه پاتې کلی کورشو
وايي جبل ته شه ماجره-دا اوازپه ما د تورشو
په پردي وطن دېره شوم-د پردي راباندې زورشو
کړو ايمان غيرت يې شاته-په ډالرو باندې سورشو
خوله دې بنده کړه همرازه-د مظلوم لاس نسکورشو

...په تیر پسې

اسلامي روح

مولوي محمد یونس خالص بابا رحمه الله

یو مثال: تاسې فرض کړئ، دوه تنه شاګردان ددې لپاره مدرسه کې شاملېږي، چې علمي پانګه لاس ته راوړي او دغه انساني نیمګړتیا تکمیل کړي، خو یو شاګرد په داسې حال کې، چې له علمه کومه برخه نه اخلي، د وسیلو او واسطو له لارې د کامیابۍ نمبرې اخلي، یوه لوړه چوکۍ نیسي او په خلکو کې هم دیو پوه سړي په حیث شهرت پیدا کوي، خو هغه بل سره له دې چې لیاقت کې ساری نه لري، د نمبرو له مخې ناکام، د شهرت له مخې ناپوه او د چوکۍ له مخې تپ سوری ګرځي، که علم پخپله نصب العین وي، نو یقین دی چې دغه دوهم کامیاب او لومړی ناکام دی او که علم د همدغو شیانو لپاره وي، چې هغه لومړي ته په لاس ورغلي، بیا نو دا دوهم پاتې بلل کېږي. همدغه راز که مسلماني ځوک ددې لپاره کوي چې مال دولت به یې زیات شي، زامن ولري او غټه چوکۍ اشغال کړي، نو په هره لاره چې دغه مقاصد په لاس ورشي، خپله کامیابي یې ګڼي او که مسلماني د خدای جل جلاله بندګي بولي، خو هغه وخت ځان کامیاب بللی شي، چې د الهي رضا مندۍ وسایل په لاس ورشي، که هغه دمال دولت په وسیله وي او که د فقر او خورا تکلیفو په بڼه کې وي؛ په دې اساس، نو اسلامي تولنه هغه وخت کامیابه بلل کېږي، چې په هغې کې ټول یا زیاته برخه اسلامي احکام عملي کېږي او افراد یې د اسلام محکوم وي. دا فکر چې په دنیوي مال متاع باندې بریالی کېدل د کامیابۍ نښه یا عین کامیابي ده، قرآنکریم داسې تردیدوي:

﴿فَأَمَّا الْإِنسَانُ إِذَا مَا ابْتَلَاهُ رَبُّهُ فَأَكْرَمَهُ وَنَعَّمَهُ فَيَقُولُ رَبِّي أَكْرَمَنِ ★ وَأَمَّا إِذَا مَا ابْتَلَاهُ فَقَدَرَ عَلَيْهِ رِزْقَهُ فَيَقُولُ رَبِّي أَهَانَنِ﴾ "یعنې کله چې الله تعالی انسان د امتحان لاندې ونیسي نو عزت ورکړي او انعام ورباندې وکړي، نو وایي چې کامیابي دده په برخه شوه او خدای جل جلاله ته عزتمن او ګران شو (دخدای په نزدباندې د لوړې درجې نښه همدا دنیوی عزت او شتمني ګڼي) او کله چې یې وازمایي او روزي ورباندې تنګه کړي، بیا نو وایي چې خدای جل جلاله ته سپک ښکاره شوم (د روزۍ کموالی له خدای څخه د بعد نښه بولي) خو داسې نه ده؛ نه خو په خېټه مړښت دخدای جل جلاله د رضا مندۍ نښه ده او نه خو لوږه او تنده د خدای جل جلاله د نارضایۍ علامه ده.

رسول کریم صلی الله علیه وسلم په یو حدیث کې فرمایلي دي، په دې معنا چې که د دنیا ناز او نعمت له خدای سره د غوماشي د وزره هومره قدر او قیمت درلود لای او د نیوی مال، متاع، چوکۍ او دبدبې خدای ته د نږدیوالي د کم نه کمه درجه هم درلودلای، نو الله تعالی به کافر ته یو ګوټ اوبه هم تربڼه نه وای ورکړې.

یادونه

دلته د ښاغلو لوستونکو خیال ته دا رانه شي، چې دین او الهي بندګي، د یو مخدر په حیث خپل پیروان په هر ډول ذلیل عمر قانع کوي، بلکې له دې څخه مطلب دا دی، چې اسلام خپل پیروان هومره پرېوتي، نه تربیه کوي، چې دنیوي مال متاع یې اصلي هدف وګرځي او هر هغه چا ته دتسلیم سرونه ښکته کړي، چې په دنیوی سامان کې وړاندې تللی وي، د

---

[57] - سورة الفجر : ۱۵- ۱۶.

اسلام له مخې هغه مسلمانان چې نن يې د شرق او غرب مادي قدرتونو ته سترګې نيولې او په عظمت ورته قايل دي، د اسلام په لاره باندې حقيقتا نه دي رهي شوي او همدغه وجه ده، چې ورځ په ورځ له ديني احکامو څخه په مراحلو لېرې کېږي. کوم خلک چې مادي پرمختګ ته کاميابي وايي، د هغوی په نظر کې د تل لپاره زور حق ښکاري او د دغه شانې فکر لاندې راغلي مسلمانان هم کله ناکله د مستبدو خلکو اطاعت ته په دې پلمه لبيک وايي، چې زور يې ورسره نه دی برابر، حال دا چې هر مسلمان مکلف دی؛ ظلم او زور ته په کرکه وګوري او د محوه کولو لپاره يې تل ترتله لاس او پښې ووهي.

له پورتنيو وينا و څخه به ګرانو لوستونکو ته معلومه شوې وي، چې په اسلامي روح ژوندي انسان سره دا لازمه نه ده چې په هره معرکه کې په نورو باندې مادتاً هم غالب او بريالي وا وسيږو، بلکې کېدلی شي چې يوه مسلمانه ډله ديوې نا مسلمانې ظالمې طبقې په لاس کې د مظلومانو په صفت ولوېږي او ځيني متقي اشخاص د فاسقو شخصيتونو نوکران شي او د الله تعالی د دې ارشاد په مطابق ﴿وَتِلْكَ الْأَيَّامُ نُدَاوِلُهَا بَيْنَ النَّاسِ﴾” يعنې د لاندې باندې کېدلو حالتونه موږ د خلکو تر منځ جوړوو، کله يو او کله بل ته په دې فاني او مادي ژوند کې برې ورکوو.

(کله به مسلمان برلاس کېږي او کله به لرلاس وي)، خو دا هيڅکله هم نه شي کېدلای، چې د باطلو طرفداران د حق او حقيقت جرړې داسې وباسي، چې يو يو انسان هم د عقل له لارې حق او دين ته په درنه سترګه ونه ګوري او د اسلامي جهاد لمن له نړۍ څخه ټوله کړي او لکه څنګه چې بالاخره موسی عليه اسلام ته، نوح عليه السلام ته، لوط عليه السلام ته او محمد عليه الصلاة والسلام ته له ډېرو ظاهري مغلوبيتونو او الهي امتحانونو څخه وروسته په مخالفو عناصرو باندې الله تعالی غلبه او برې ورکړ، همدغه راز به بالاخره اسلامي مجاهدين هم په فاسدو عناصرو برې مومي، خو د دې برې او غالبيت لپاره کوم وسائل چې اسلامي روح يې غواړي، هغه له توپ او ټوپکه عبارت نه دی، هغه له عسکرو لښکرو څخه عبارت نه دی او هغه له دولت، مادي شان او شوکته عبارت نه دی، بلکې هغه له دې څخه عبارت دی، چې مسلمانان د بشريت د خير خواهۍ په غرض او د دې لپاره چې بشري ورونه، د آدم عليه اسلام زوزاد د کفر په تيارو کې پاتې نه شي او د دوزخ کندې ته ونه لوېږي او د دې لپاره چې د حق معبود او احکم الحاکمين په حيث باندې کوم مقتدر حاکم، مال دولت، بلاخره انساني نفس او هوا، دا مکرم انسان، باشرفه مخلوق محکوم نه کړي او له همدغې تباهۍ څخه خلک بچ پاتې شي او په اسلامي روح ژوندي شي. په اسلامي جهاد کې او د لوی خدای جل جلاله په لاره کې د مال او سر قربانۍ ته حاضر شي او عملاً ورته اقدام وکړي، دوی بايد هومره د الهي حکم محکوم وي، چې د فتح او نصرت په موقع، کله چې ورته معلومه شي، چې يو فاسد عنصر يقيناً اصلاح شي، ولو که د فساد په موقع يې د مسلمان ورور وژلی وي او د مسلمانانو کورونه يې تباه کړي وي، د انتقام احساس يې ورته په زړه کې پاتې نه شي او بالکل د خپل سکني ورور په توګه، بلکې لا له هغې نه هم لوړه نيکه معامله ورسره وکړي، دغه شانې اسلام ته تسليمېدل او په دغه توګه اسلامي روح باندې ژوند نه يوازې د فوز، فلاح او حقيقي کاميابۍ غټه وسيله ده، بلکې د دنيوي ناچيزو ښېګڼو او په دښمنانو باندې د غلبې او حکومت قائمولو لپاره هم يوازينۍ لاره ده، څکه الله تعالی فرمايي: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا هَلْ أَدُلُّكُمْ عَلَى تِجَارَةٍ تُنْجِيكُمْ مِنْ عَذَابٍ أَلِيمٍ * تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَتُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ بِأَمْوَالِكُمْ وَأَنْفُسِكُمْ ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ * يَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَيُدْخِلْكُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ وَمَسَاكِنَ طَيِّبَةً فِي جَنَّاتِ عَدْنٍ ذَلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ * وَأُخْرَى تُحِبُّونَهَا نَصْرٌ مِنَ اللَّهِ وَفَتْحٌ قَرِيبٌ وَبَشِّرِ الْمُؤْمِنِينَ﴾(”) يعنی ای مؤمنانو! ايا يوه داسې سوداګري دروښيم، چې تاسو له دردېدونکي عذابه بچ کوي؟ هغه دا دی، چې تاسو به په خدای جل جلاله او د خدای په رسول ايمان روا ړئ او په خپلو مالونو او نفسونو به د خدای په لاه کې مجاهده کوئ، دا کار ستاسو لپاره خورا غوره کار دی ـ په دې شرط که تاسو پوهېږئ، که دا کار مو وکړ، نو الله جل جلاله به تاسو ته ستاسو ګناهونه وبښي او تاسو به داسې باغونو (جنتونو) ته داخل کړي، چې د قصرونو او ونو لاندې يې ويالې روانې دي او

---

[58] - سورة آلعمران: ۱۴۰.

[59] - سورة الصف: ۱۰-۱۳.

د دائمي ژوند په باغونو کې به هم مو ښو او پاکيزه و قصرونو کې دننه کړي، دا لوی بری او غټه کاميابي ده، يو بل نعمت چې تاسو ته ګران او محبوب دی، هغه دی هغه به هم الله تعالی درکړي او هغه دا چې خدائي مرسته او قريب الحصول فتحه ده(په دې آيت کې بلاخره پېغمبر ته خطاب شوی) او مؤمنانو ته زېرې ورکړه.

ددې مبارکو آيتونو له الفاظو څخه صفا معلومېږي، چې فوز او کاميابي ځانله او په دښمن باندې غلبه او فتحه جلا شيان دي او د الله تعالی په لاره کې مجاهده يې، چې په خدای او د خدای په رسول باندې له ايمان څخه يې سر چشمه اخيستې وي يواځينۍ او حقيقي وسيله ده.

دې کې شک نه شته چې حقيقي کاميابي يواځې همداده، چې يو انسان د خپل خدای له خوا هومره درحم او رضا مندۍ مورد وګرځي، چې د تل لپاره له هر ډول غم او اندېښنې، مرګ او درد څخه بې غمه شي او په هر قسم نعمتونو نازولی شي، همدا وجه ده چې رسول الله عليه الصلاة والسلام فرمايي: "اللهم لا عيش الا عيش الاخرة، فاغفر الانصار والمهاجرة"، يعنې لويه خدايه: د آخرت له خوا ږه ژوند څخه په غير، خو کوم عيش او حقيقي بې غمه ژوند نه شته، نو انصارو او مهاجرينو ته ښښنه وکړې او همغه عيش يې په برخه کړې.

دغه کاميابي د ټولو پېغمبرانو په برخه شوې ده، سليمان عليه السلام که د هوائي تخت لپاره ګرځېده، په دې کاميابۍ کې له زکريا عليه السلام سره چې په اره باندې دوه نيمه شو څه فرق نه لري ـ البته غلبه او فتحه په دې معنا چې اسلامي مجاهدين د يو ستر ټولي د لارښوونې وسيله شي او د فيض او نېکمرغۍ منابع وګرځي او يا خو کم ترکمه وکولای شي، د غلبې په سيوري کې د اسلامي نور ځلانده پلوشې هر بډای او غريب، هر نارينه او ښځې، هرل واړه، ځوان او زاړه ته ورسوي او د "تأمرون بالمعروف و تنهون عن المنکر "وظيفه په خپله اصلي بڼه کې او د يوې معنوي حکمرانۍ په برکت پای ته ورسوي او د اسلامي نظام په سيوري کې د مجازات وړ خلکو ته صرف د اسلامي مزاياو د تامين په غرض مجازات او د مکافاتو مستحقانو ته هم يواځې د اسلامي هداياتو په رڼا کې بې د کومې شخصي دوستۍ، خپلوۍ او يارانې د لحاظه مکافات ورکړي، داسې د ستاينې وړ کار دی، چې هر مسلمان ورسره د زړه له کومې مينه لري. يو حديث په دی معنا شته چې: "تاسو نکاح وکړئ او اولاد وزېږوئ چې زه(محمد)د قيامت په ورځ ستاسو د ډېروالي په وسيله په نورو امتونو مباهات کوم".

له دې حديث څخه واضحه معلومېږي؛ هغه څوک چې کامياب، او هم د نورو هدايت وسيله وګرځي او د خير رسونې کار يې په برخه شي، نسبت و هغه چاته خورا لوړه درجه لري، چې يواځې اخروي فلاح يې په برخه شي او نورو ته د فلاح او کاميابۍ کار يې له لاسه پوره نه شي. لنډه دا چې له اسلامي روح سره سم د اسلام له دښمنانو سره د مقاتلې او مقابلې لپاره توره او ټوپک ته لاس کول، په اسلام کې د حدودو، قصاص او شرعي تعزيراتو نافذول، ټول په هغه صورت کې حقيقتاً اسلامي کارونه بلل کېږي او د مجاهدې تر عنوان لاندې راځي، چې مقصد پکې د احکم الحاکمين خدای حکومت ته د خلکو تابع کول وي او بشري وګړو ته د همدردۍ په احساس او په دې فکر بنا وي، چې يا خو هيڅوک د بد مرغيو او ناکميو خوا ته حرکت ونه کړي او يا خو د هغو خلکو له سلطې او ناوړه ناروغۍ له سرايته بچ شي، چې د اصلاح او انساني ژوند لوري ته ورګوري قدرې هم نه؛ همدا وجه ده؛ هغه دايمي کافر چې د اسلام د سيورې لاندې ذليلانه شپې او ورځې تېروي او د اسلامي احکامو د اجرا کولو او د اسلامي تبليغاتو په لاره کې په ژبه، په قلم او په عمل کې خنډ نه پېښوي، په داسې شرايطو کې د دوی له اضرارو مسلمان مطمئن کېدلای شي، د مسلمانانو په اجتماع کې د خپلو مذهبي ځينو مراسمو له چلولو سره سره داسې شپې او ورځې تېرولای شي، چې مالونه يې د مسلمانانو د مالونو په څېر او سرونه يې هم د مسلمانانو د سرونو په څېر په امن کې ساتلی شي، د اسلام له مخې چې د کاميابۍ وسايل په خپله اسلامي احکام دي، لمونځ خورا لوړه درجه لري.

لمونځ:

لمونځ د اسلام له پنځو بنسټونو څخه دی. دا هغه عبادت دی، چې لوی خدای ته د تسلیمۍ او انقیاد مظاهر بللی شي. په دې عبادت کې د مسلمان اقوال او افعال، ظاهر او باطن ټول یو اځې د خدای عظمت رانبیي. لمونځ د الله اکبر په جمله یعنې خدای جل جلاله له هر څه لوی دی، پیل کیږي او د أشهد ألا اله الا الله و أشهد أن محمدا عبده ورسوله په جملو پای ته رسیږي. په شپه او ورځ کې پنځه وخته لمونځ په مختلفو او قاتو کې موږ د بېته ملتفت کوي، چې په عالم هر قسمه بدلون د لوی خدای په اراده صورت مومي او مسلمان ته په کار دي، چې له هر قسمه بدلون سره سم خدای وریاد شي. خدای ته د بنده ګۍ سر ښکته کړي، همدغه شانې په سپینه غرمه کې تیاره غونې، سهار او ماښام او تیاره ماسختن کې د لمونځ د فریضې ادا کول، یو مسلمان بنده دې ته متوجه کوي، چې انسان باید په مختلفو حالاتو کې مطبوع او نا مطبوع پېښنو، روغتیا او ناروغۍ کې یعنې د تل لپاره خدای ته مطیع او سیږي او د خدای له ذکره یې د نیوي ښیګڼې او تکلیفونه غافل نه کړي. له خذیفه رضي الله عنه څخه روایت دی، ویلي یې دي، کله به چې رسول الله صلی الله علیه وسلم ته کوم تکلیف پېښ شو سم دلاسه به یې لمونځ ته توجه فرمایله.

د خسوف او کسوف په موقع یې او د وچکالۍ په وخت کې په اسلام کې د لمونځونو تشریح موږ دې ته پوره، پوره متوجې کوي. هغه مشکلات چې موږ یې په حل کې هک پک پاتې وو، یو اځې د خدای په فضل او د لمانځه په وسیله حل مومي، رسول علیه الصلاة و السلام او اصحاب کرامو رضي الله تعالی عنهم عادت درلود؛ کله به چې حالات ډېر زیات خړ پړ شول او د طرحې اسباب او د افتونو د نزول وسایل به مشاهده شول فوراً به یې لمانځه ته اقدام کاوه، یو اځې محمد صلی الله علیه وسلم نه، بلکې د روایاتو له مخې د تېرو پیغمبرانو سلوک هم همدا و، چې د مشکلاتو د حل لپاره به یې لمونځ وسیله ګرځولو، حقیقت دا دی، چې لمونځ یو مسلمان انسان په دې پوهوي، چې د لوی خدای بندګي هله صورت مومي، چې انسان په ژبه او په عمل او زړه کې پوره پوره یو اځې خدای ته منقاد او متوجه شي، حقیقي کار ساز هغه ومني او یو اځې د هغه جل جلاله له قهر او نا رضایت څخه ترس وکړي او رحم ته یې هیله من شي، د مبارکو حدیثونو په رڼا کې ښکاره شوې، چې لمونځونه د مسلمان د ګناه د محوه کولو لپاره داسې مثال لري، لکه اوبه چې خیرې له منځه بیایي، نو لمونځونه په همدې امت باندې د هر څه نه لمړی فرض شوي او د قیامت په ورځ به یې له هر څه د مخه لومړی پوښتنه کیږي.

لمونځ د شرک او ایمان تر منځ پرده ده، لمونځ د دین ستن ده، که له لمانځه څخه بل کوم لوړ عبادت وای، نو ملائکان به ورباندې مامور شوي وای، حال دا چې ملائکان شپه او ورځ څوک په رکوع او څوک په سجده دي، لمونځ د مسلمان نور دی، که د کومې ګناه له کبله مسلمان دوزخ ته لاړ شي، نو د دوزخ اور یې د سجدې په ځای اثر نه کوي، څوک چې په ښه توګه اودس وکړي او بیا مسجد ته لاړ شي په جماعت باندې لمونځ ادا کړي، نو تر څو پورې چې هلته او سي او په خبرو اترو یې پیل نه وي کړی، ملایکان ورته دعاوی کوي او د خدای رحم او ښښنه ورته غواړي.

همدغه راز د جماعت د لمانځه تارک ته، په نبوی احادیثو کې پوره وعید او تهدیدونه راغلي دي. په یوه حدیث کې راغلي: چاچې له قصده لمونځ پرېښود (لمانځه ته یې بې اهمیته وکتل) له اسلام څخه وځي (اوکما قال) - نو چا سره چې یقینا ایماني جذبه وي او د چا زړه ته چې یقیناً د ایمان پلوشې ښکته شوې وي، هغه له هر څه زیات په خدای جل جلاله باندی اعتماد کوي او د خدایي مرستې لپاره لمونځ له هر څه نه زیاته ښه وسیله ګڼي، دغه شانې مسلمانان کله چې په ښه توګه د لمانځه په ادا کولو موفق شي، نسبت مادي وسائلو ته په زیاته برخه مسلمانانو ته ډاډ ګیرنه احساسوي، خو له بده مرغه چې نن سبا په زیاته برخه مسلمانانو کې سره له دې چې لمونځونه کوي، داسې خلک خورا کم لیدل کیږي، چې د مسلمانانو د حل لپاره الهي عبادت بالخاصه لمونځونه او لوی خدای جل جلاله ته سجده یوه او یو اځینۍ وسیله وګڼي او مادي وسائلو ته صرف ددې لپاره لاس واچوي، چې هغه وسائلو ته اقدام د شرعي ایجاباتو له مخې عبادتي اړخ ولري.

که موږ د قرآنکریم په دې مبارک ارشاد کې: ﴿وَأَعِدُّوا لَهُمْ مَا اسْتَطَعْتُمْ مِنْ قُوَّةٍ وَمِنْ رِبَاطِ الْخَيْلِ تُرْهِبُونَ بِهِ عَدُوَّ اللَّهِ

وَعَدُوَّكُمْ﴾(") ، يعنې تاسو د دښمنانو د مقابلې لپاره تر وسې وسې خپل قوت او د آسانو ساتنه برابره کړئ، چې د خدای او ستاسو دښمنان ورباندی مرعوب کړئ......).

که دقت وکړو ، نو په دې به مو کلک باور راشي، چې مادي سامانونه د غلبې او فتحې حقيقي وسايل نه دي او نه خو د زيات شمېر او ډېرو الاتو په وسيله د تل لپاره فتحه او بری لاس ته راځي، بلکې تاريخي شواهد راښيي؛ لکه څنګه چې الله تعالی فرمايلي دي ﴿كَمْ مِنْ فِئَةٍ قَلِيلَةٍ غَلَبَتْ فِئَةً كَثِيرَةً بِإِذْنِ اللَّهِ﴾(") يعنې ډېر کرته داسې شوي دي، چې لږ او کم مقدار ټولی، په لويه ډله د خدای په اذن غالب شوی دی. بنا په دې هغه مسلمانان چې غواړي، له اسلامي احکامو سره سم د نړۍ پر مخ اسلامي رڼا خپره شي، اسلامي نظامونه منځته راشي او مسلمانان نورو ته د خير او فيض منابع وګرځي، مکلف دي تر هر څه لومړی خپل ځانونه په اسلامي روح تقويه کړي، د خير رسانۍ غريزه په خالو کې وروزي، او د زړه له کومي يواځې په لوی خدای باندې اعتماد سره هغو وسائلو ته چې شريعت پرې مامور کړی، ددې لپاره لاس واچوي، چې د الله تعالی دحکم مننه وشي، نو په دې صورت کې که د نورو انسانانو په برخه سعادت شي او که نه، د داسې خيرخواه مسلمانانو فلاح حتمي ده، ځکه له فلاح او کاميابۍ څخه، لکه چې ومو ويل، مطلب دا نه دی، چې يو انسان په مادي وسائلو بری ومومي، بلکې حقيقي کاميابي خو داده، چې يو انسان الله تعالی په خپله بندګۍ موفق کړي او په اسلامي روح باندې د تل لپاره ژوندی پاته شي او د فنا خطره يې ورکه شي او دا هله صورت مومي، چې د لوی خدای جل جلاله رضامندي حاصله کړي او له دنيا څخه با ايمانه د خدای جل جلاله حضور ته ودريږي او په دې فاني دنيا ژوند کې هم له خدای جل جلاله څخه بغير بل چا ته د عبوديت سر ښکته نه کړي او خپل انساني کرامت او شرف چې له مال او هر ډول شتمنۍ څخه زيات اهميت لري په ښه توګه وساتي.

اللهم ارزقنا هذه الدرجه-آمين

---

60 - سورة الأنفال: ۶۰.

61 - سورة البقرة: ۲۴۹.

توره په تېکي کې منډل شه دي د ورور لپاره خو د غلیم سره د تورو خرپا هم شکلې ده

په هېواد کې د روان جهادي بهير په اړه د اسلامي امارت توره بوره جهادي محاذ د تېرو څو میاشتو نظامي خبرونه:

مصدر: www.toorabora.info

ویاند: قاري سجاد

ننګرهار

08/01/2012

اته بجې د ننګرهار ولایت د خوږیانو ولسوالۍ مربوط د چمتلی په پوسته چه داخلي عسکر پکې میشت دي د اسلامي امارت توره بوره جهادي محاذ مجاهدینو لخوا برید ترسره شو. برید چې تقریبا نیم ساعت یې دوام درلود له امله یې د پوستې ودانۍ ته نقصان رسېدلی او پکې دوه تنه عسکر مړه او یو شمېر ژوبل شوي.

ننګرهار

2012/02/14

د ننګر هار ولایت د چپرهار ولسوالۍ په تریلي سیمه کې نن غرمه ۱۲ بجې د امریکایي کاروان په یو ټانګ د افغانستان اسلامي امارت د توره بوره جهادي محاذ د مجاهدینو له خوا یوه درنه چاودنه وشوه.

د چاودنې په نتیجه کې ټانګ په مکمله توګه تخریب او پکې سپاره ۵ امریکایي عسکرو خپل ژوند له لاسه ورکړو

ننګرهار

8/1/2012

د ننګرهار ولایت د بټي کوټ په ولسوالۍ کې د امریکایي عسکرو په یو غټ ټانګ چاودنه شوي.
چاودنه هغه مهال د اسلامي امارت توره بوره جهادي محاذ مجاهدینو لخوا ترسره شوه چې د امریکایي عسکرو ګزمه د همدې ولسوالۍ د چهاردهي په سیمه کې د تېرېدو په حال کې وه.

د خبر له مخې په دغه زوروره چاودنه کې ټانګ په مکمل ډول ویجاړ او پکې ناست شپږ تنه عسکر ځای پر ځای وژل شوي او همدارنګه د ټانګ مخې ته دوه تنه پایدل عسکر هم وژل شوي.

ننګرهار

2012/02/22

دننګرهار ولایت دچپرهارولسوالۍ مربوط دماڼو په ساحه کې د دښمن یو هینو موټر چې د دښمن بېز ته یې اکمالات کول د افغانستان اسلامي امارت توره بوړه جهادي محاذ مجاهدینو لخوا د ماین په توسط والوزول شو چې له امله یې اکمالاتي موټر تخریب شوی.

ننګرهار

۲۹/۳/۲۰۱۲

د ننګرهار ولایت اګام ولسوالۍ پاس صبر ساحه کې د اسلامي امارت توره بوړه جهادي محاذ مجاهدینو له خوا یو امریکایي ټانګ منفجر شو چې پکې ځلور امریکایان مړه او دوه زخمیان شول.

کنړولایت

17/01/2012

دکنړولایت د نرنګ په ولسوالۍ کې په امریکایي مرکز د اسلامي امارت توره بوړه جهادي محاذ مجاهدینو لخوا د سپکو او درندو اسلحو په توسط برید ترسره شو برید چې تقریبا نیم ساعت یې دوام درلود له امله یې دښمن ته مرګ ژوبله اوښتې خو دم ګړۍ د مرګ ژوبلې په اړه دقیق معلومات نه لرو.

برید کې لله الحمد مجاهدینو ته هیڅ ډول زیان ندی رسېدلی.

کنړولایت

۲۹/۳/۲۰۱۲

د کنړ ولایت وټه پور ولسوالۍ په بېز او لاجي په پوسته د اسلامي امارت توره بوړه جهادي محاذ مجاهدینو له خوا د سپکو او درندو وسلو برید ترسره شو برید درې ساعته دوام وکړو او دښمن ته پکې زیات مالي او ځاني تلفات واوښتل.

ننګرهار

2012/02/26

د اسلامي امارت د توره بوړه جهادي محاذ درې تنه مجاهدین هر یو منصورمجاهد، عمر او زاهد د ننګرهار ولایت، پچیراګام ولسوالۍ مربوط د پاس صبر د چنارګي په ساحه کې د یرغلګرو عسکرو په هوايي برید کې د شهات لوړ مقام ته رسیدلي. انا لله وانا الیه راجعون

نوموړي په خپله ساحه کې د تکړه او زړورو مجاهدینو څخه شمېرل کېده او د ښو اخلاقو خاوندان وه.

توره بوړه به ډېر زر د خپلو اتلو مجاهدینو انتقام داخلي او خارجي دښمن څخه واخلي ان شاءالله.

ننګرهار

۱۹/۳/۲۰۱۲

د ننګرهار ولایت خوږیانو ولسوالۍ مربوط د حاجي زمان په کور کې د امریکایي بېز د ننه څارګره سیاره چې د مجاهدینو د څارلپاره ودرول شوې وه د توره بوړه جهادي محاذ مجاهدینو له خوا د دهشکې په واسطه راوه غورزول شوه او جاسوسي الات یې خلکو له ځانو سره د غنیمت په ډول یوړل.

کنړولایت

2012/2/07

د کنر ولایت د ماڼوګي ولسوالۍ په کنډګل ساحه کې د افغانستان اسلامي امارت د توره بوره جهادي محاذ مجاهدینو له خوا د خارجیانو په کاروان هغه مهال برید ترسره شو چې نوموړی کاروان د یادې ساحې څخه د تېرېدو په حالت کې و، برید چې تقریباً نیم ساعت شاوخوا دوام درلود په نتیجه کې یې دښمن ته مرګ ژوبله اوښتي خو د شپې د تیارې له وجې د تلفاتو کره شمېره نه ده معلومه.

کنړولایت

2012/02/8

د کنړ ولایت د مانوګي ولسوالۍ د کنډګل په سیمه کې د افغانستان اسلامي امارت د توره بوړه جهادي محاذ مجاهدینو د خارجیانو په کاروان یو چریکي عملیات تر سره کړل چی په نتیجه کې د دښمن ۵ پیاده عسکر چې له ګزمې سره روان و مړه او ژوبل شول او د دښمن یو موټر هم په بشپړه توګه تخریب شو.

د دښمن هوایي ځواک ډېره سخته رنده بمباري وکړه خو لله الحمد مجاهدین روغ رمټ خپلو ځایونو ته ستانه شوي دي

کنړولایت

17/02/2012

د افغانستان اسلامي امارت د توره بوړه جهادي محاذ مجاهدینو د امریکایانو په کاروان برید تر سر کړ

پرون سهار لس بجې د کنړ ولایت په مانوګي ولسوالۍ کې د امریکایانو او داخلي اجیرې اردو یو ګډ کاروان د تېرېدو په حال کې و، چې د مجاهدینو په کمین کې راغی

په کمین کې سپکې او درنې وسلې وکارول شوې چې په نتیجه کې یو د امریکایانو ټانګ او د اجیرې اردو یو رینجر ویجاړ او ۴ تنه خارجي او دوه تنه داخلي عسکرو خپل ژوند له لاسه ورکړی او مجاهدین لله الحمد روغ رمټ دي

کنړولایت

15/ 2012

دکنړ ولایت د ماڼوګي ولسوالۍ مربوط دکنډګل په ساحه کې په امریکایي کاروان د افغانستان اسلامي امارت توره بوړه جهادي محاذ مجاهدینو لخوا چریکي برید ترسره شو.

د خبرله مخې برید شل دقیقې دوام درلود چې له امله یې یو ټانګ په راکټ ولړېد او په بشپړه توګه ویجاړ، پکې ناست ۴ تنه امریکایي عسکر مړه او ۱ ژوبل شو.

په جګړه کې لله الحمد مجاهدینو ته هیڅ ډول زیان نه دی رسېدلی او په خیریت سره خپلو سنګرونو ته ستانه شوي

کنړولایت

15/ 2012

سهار شپږ بجې د اسلامي امارت توره بوړه جهادي محاذ مجاهدینو د خوږیاڼو ولسوالۍ د وزیرو د تنګي په پوسته یو ساعت عملیات وکړل چې دښمن ته پکې مالي او ځاني تلفات واوښتل.

د اسلامي حکومت معنی یوازې دا نه ده چې د لمانځه او روژې توصیه وکړي او بس، بلکې اسلامي حکومت مکلفیت لري چې د اسلام د پنځه بناوو له عملي کولو سره سره د مسلمان ملت ټولې چارې، اقتصادي وي، که تعلیمي، ثقافتي وي، که سیاسي، صحي وي، که اجتماعي، په اسلامي لارې سمبال کړي او پرمخ یې بوزي، دغه شانې یو حکومت جوړول څه د لسو یا شلو تنو کار نه دی، بلکې دغه شانې حکومت جوړول ایجابوي چې مؤظف مامورین او کارکوونکي یې هم له دې ملت سره د زړه له کومې همدرد واوسي او په عین حال کې اسلامي جذبه او پوهه هم ورسره وي، موږ له خدایه همدغه شانې یو حکومت غواړو.

د ارواښاد خالص بابا رحمه الله له ویناو څخه

د شهید معلم اول ګل د شهادت
د لومړۍ کلیزې د رارسېدو په مناسبت